

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

w wydaniu porannem i wydaniu wieczornem, — w niedziele i święta tylko wydanie poranne, — natomiast w dni poświęczone tylko wydanie wieczorne

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki w z. Tadeusz Kraszewski, gospodarczego i giełdowego dr. M. Chelmiński, wiadomości potocznych Wiktor Ujma, za inne działy odpowiada Antoni Konieczny, za ogłoszenia i reklamy Antoni Leśniewicz, wszyscy w Poznaniu

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeber

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska
w Poznaniu, św. Marcin 70

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda

Nr. 406 A

Poznań, sobota dnia 5 września 1931

Rok XXVI

Z powodu wprowadzenia postępowania doraźnego

Rozporządzenie Rady Ministrów o wprowadzeniu postępowania doraźnego przed sądami powszechnymi jest niewątpliwie zarządzeniem bardzo ostrym, szczególnie, jeżeli się zważy, że rozporządzenie obejmuje cały obszar państwa oraz wszystkie zbrodnie, przewidziane artykułem 31 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 19 marca roku 1928, na które się obecne rozporządzenie powołuje, czyli, że chodzi o zbrodnie mordu i zabójstwa, tworzenia band dla kradzieży i rozboju, sabotażu, rozruchów dla uwolnienia więźniów, zdrady stanu, szczególnie szpiegostwa.

Powtarzamy: zarządzenie jest ostre, ale widocznie rząd uznał je za konieczne. Znaczy to, że stosunki w kraju są dalekie od jako tako normalnych, i że walka ze zbrodniami — zwykłymi środkami prawnymi okazała się nieskuteczną. Stoi to w wyraźnej sprzeczności z powtarzaniem co chwila refrenem, jakoby za obecnych rządów życie w Polsce było pod każdym względem tak świetnie uregulowane.

Trybunał haski przeciw „anschlussowi“ celnemu

Orzeczenie powzięto 8 głosami przeciw 7 — Opublikowanie orzeczenia nastąpiło dziś przed południem

Genewa, 5. 9. (Tel. wł.) Dziś opublikowano tu orzeczenie trybunału haskiego w sprawie unii celnej niemiecko-austrjackiej. Trybunał 8 przeciw 7 głosami stwierdził, że zawarcie unii celnej na podstawie projektu z dnia 19 marca 1931 roku sprzeciwiałyby się protokołowi nr. 1, podpisanemu w Genewie w dniu 4 października 1922 roku.

W długim uzasadnieniu swego orzeczenia trybunał stwierdza m. in., co następuje: Austria jest bardzo wrażliwym punktem porządku europejskiego, utworzonego po wojnie. Pod tym kątem widzenia należy rozpatrywać art. 88 traktatu w St. Germain i protokół genewski, które jednakże nie zawierają kategorycznego zakazu zrezygnowania przez Austrię z jej samodzielności, obowiązując ją natomiast do osiągnięcia zgody Pady Ligi Narodów. Trybunał jest zdania, że wobec tego projektowana unia celna sprzeciwiałaby się protokołowi genewskiemu.

Jest to orzeczenie większości (ośmiu) członków trybunału. Z pośród nich siedmiu złożyło dodatkowe oświadczenia, stwierdzając w nich, że projekt unii celnej jest również niezgodny z par. 88 traktatu w St. Germain. Reprezentant Włoch Anzilotti umotywował samodzielnie swe zapatrywanie, podczas gdy pozostali sześciu człon-

ków podpisało wspólne oświadczenie. Są to: Guerrero, Rostworowski, Fromageot, Altamira, Urrutia i Regulesco.

Pozostałych w mniejszości siedmiu członków trybunału, pomiędzy nimi Adatci, Kellogg, Rolin-Jacquemyns, Hurst, van Eysinga i Wang, stwierdzają w swem oświadczeniu, że projekt unii celnej jest zgodny tak z traktatem w St. Germain, jak i z protokołem genewskim. Mniejszość jest zdania, że każdy akt, niezgodny z protokołem genewskim, temsamem byłby niezgodny z traktatem w St. Germain.

Jak z Hagi donoszą odbyło się tam dziś przedpołudniem oficjalne opublikowanie orzeczenia trybunału. Posiedzenie trybunału otworzył punktualnie o godz. 10 przewodniczący, Japończyk Adatci. Mimo, że genewskie deklaracje Schobera i Curtiusa zmniejszyły zainteresowanie sprawą „anschlusu“, zebrało się dużo publiczności, przedstawicieli prasy, oraz niemal wszyscy przedstawiciele dyplomatyczni w Hadze. Niemcy i Austria reprezentowane były przez swych rzeczników prof. Brunsa i prof. Kaufmanna, stroną przeciwną przez swych przedstawicieli dyplomatycznych. W myśl obowiązującego regulaminu orzeczenie większości odczytał przewodniczący Adatci, oświadczenie mniejszości Kellogg.

Podwyżka opłat szkolnych

(z) W najbliższym czasie ma być ogłoszone rozporządzenie ministra oświaty w sprawie podwyżki opłat szkolnych w szkołach średnich. Podwyżka ma wynosić 70 zł, czyli ze 150 na 220 złotych.

Co do ewentualnej podwyżki opłat w szkołach akademickich, to wywołała ona, podobnie jak sprawa opłat w szkołach powszechnych, wielkie debaty w rządzie i wskutek tego nie została jeszcze ostatecznie ustalona. Min. Jędrzejewicz wypowiada się raczej za niepodnoszeniem tych opłat.

Podwyżka opłat szkolnych będzie szczególnie dotkliwa w dzielnicy małopolskiej i zachodniej, gdzie dotąd nauka była bezpłatna, jak za czasów zaborczych.

Zmiany ustawy emerytalnej?

(w) Jak słychać, ministerjum skarbu zakończyło prace nad opracowywaniem projektu nowej ustawy emerytalnej. Jednym z najistotniejszych postanowień nowej ustawy ma być postanowienie, które ustala, że prawo do emerytury zyskuje się dopiero po 15 latach służby w państwie polskim. Takie postanowienie posiadałoby ogromne znaczenie dla t. zw. „młodych emerytów“. Dotąd obowiązuje prawo do emerytury po 10 latach służby. Ponieważ państwowość polska istnieje dopiero lat 12, przeto postanowienie takie dawałoby bardzo szerokie pole do różnych interpretacji zasad tej ustawy.

Projekt taki musiałby przejść przez parlament. Będzie wniesiony zatem na najbliższą sesję parlamentarną. Wobec większości rządowej uchwalenie rządowego projektu no i cechy wszelkiego prawdopodobieństwa.

Otwarcie Targów Wschodnich we Lwowie

Daleko idące środki ostrożności

Warszawa, 5. 9. (Tel. wł.) W sobotę o godz. 11 odbyło się we Lwowie otwarcie Targów Wschodnich przy daleko sięgających środkach ostrożności. Wbrew dotychczasowej praktyce otwarcia dokonano w zamkniętym lokalu na Targach, a nie publicznie.

Dokonał otwarcia przedstawiciel rządu wiceminister Doleżał.

Dzisiaj wieczorem wojewoda Rożniewski wydaje bankiet, na który otrzymał zaproszenie około 60 przedstawicieli kół politycznych ukraińskich. (w)

Nieprawdziwe wiadomości o ujęciu morderców ś. p. Hołówki

Gdynia, 5. 9. (Tel. wł.) Jeden z dzienników polskich zamieścił dzisiaj na pierwszym miejscu sensacyjny telegram z Rygi z doniesieniem, że na pokładzie norweskiego statku „Tela Vormia“ ujęto dwóch pasażerów, obywateli polskich, którzy jechali z Gdyni na „gapę“ i są domniemanymi mordercami ś. p. Tadeusza Hołówki.

Cała wiadomość wyssana jest z palca. W książkach kapitanatu portu w Gdyni statek norweski „Tela Vormia“ nie był nigdy notowany. Podobnie statek „Elavore“, o którym wspomina depecha PAT'a z Rygi, również nie był nigdy w porcie gdyńskim.

Ostatnim statkiem cudzoziemskim, który wyszedł z Gdyni do Rygi, był niemiecki parowiec „Diana“, który wypłynął stąd 19 ub. m. S. B.

Od redakcji: Jako rzekomych morderców ś. p. Hołówki, aresztowa-

nych w Rydze, wymienia się dwóch studentów Ukraińców Józefa Świątkowskiego i Jana Jabłońskiego.

Prasa ryska zrobiła z tego sensację, dopatrując się w nich morderców ś. p. Hołówki. W ślad za brukową prasą ryską podał jeden z dzienników polskich, przyjmując niemal za pewne, że aresztowani w Rydze są poszukiwanymi mordercami ś. p. Hołówki. Według dalszych wiadomości, aresztowani w Rydze dwaj osobnicy zostali odstawieni do granicy polskiej przez Łotwę. Dzisiaj w nocy o godz. 12 mieli oni przybyć do stacji pogranicznej Turmontu, gdzie zatrzymały ich naraźnie władze lotewskie.

Z tego, co donosi nasz korespondent gdyński, wynikałoby, że cała sprawa jest oparta conajmniej na nieporozumieniu.

Ale jeszcze na inny moment musimy zwrócić uwagę, który niewątpliwie przyczynia się do rozruchowania się zbrodniarzy.

Nie chcemy na tem miejscu wchodzić w szczegóły — głos tu zresztą należy się przede wszystkim prawnikom —, ale musimy stwierdzić, że instynkt społeczny orientuje się, iż dzieje się w tej dziedzinie w państwie naszym niedobrze.

Rząd uznał teraz, iż musi się chwycić radykalnego środka walki ze zbrodniami w postaci zaprowadzenia postępowania doraźnego. Jeżeli chodzi o borykanie się z gwałtami, łamiąciami kodeks karny, z jakichkolwiek wpływają one motywów, to żaden rząd nie będzie ze strony obozu narodowego doznawał trudności. Zawsze jednak będziemy wołali: trzeba sięgnąć w głąb złego, trzeba usunąć jego przyczynę i trzeba,

by ludzie, im ważniejsze zajmują miejsce w hierarchii zbiorowej, tem bardziej przestrzegali praworządności i służyli innym dobrym przykładem. To — droga normalna.

Nie możemy przytem oczywiście zataić, że zaprowadzenie postępowania doraźnego w państwie polskim będzie świadectwem wobec zagranicy niezdrowych stosunków jego wewnętrznych.

Kredytu Polski zagranicą to nie podnieść. Oczywiście lepsze jest tępienie zbrodni za pomocą postępowania doraźnego, aniżeli ich bezkarność; ale jeszcze lepiej byłoby, żeby postępowanie doraźne — nie było potrzebne. Każdy do tego powinien rękę przykładac własnym przykładem postępowania praworządnego.

Dziennikarze obcy w Polsce

Bawi w Warszawie Wincenty Czerwinka, redaktor „Narodnich Listów“ w Pradze. Czerwinka jest w tem piśmie, należącym do najwpływowszych w Czechosłowacji, referentem spraw polskich. Specjalnością jego jest slawistyka. Czerwinkę interesuje zagadnienie kryzysu gospodarczego. W piątek wyjeżdża do Poznania, skąd udaje się do Berlina.

W październiku spodziewany jest przyjazd do Polski wycieczki dziennikarzy bułgarskich. W roku minionym jeździła tam wycieczka dziennikarzy polskich. Nie jest wykluczone, że podczas bytności tej wycieczki zostanie zawiązane porozumienie prasowe polsko-bułgarskie. (w)

Spis ludności

Warszawa, 5. 9. (PAT.) W dniu 9 grudnia b. r. odbędzie się powszechny spis ludności. Będzie on miał zakres węższy, niż spis w r. 1921, nie będzie bowiem obejmował gospodarstw rolnych, leśnych i ogrodniczych, jak również gruntów wspólnych, zwierząt domowych i ograniczy się jedynie poza spisem ludności do spisu mieszkań i budynków.

Prace przygotowawcze wykonane będą w Gł. Urzędzie Statystycznym.

Wielkie manewry Reichswehry

Katowice, 5. 9. (Tel. wł.) Jak donosi „Polonia“, Reichswehra stacjonująca na Śląsku Opolskim przeprowadza w połowie września wielkie manewry jesienne. Ćwiczenia wojskowe mają się odbyć w powiecie prudnickim.

Anglja w okresie decyzji

Po przesileniu rządowym w Anglii — Koalicja trzech, czy koalicja dwóch? — Bezdomni ministrowie — Walka między Mac Donaldem i Hendersonem — Niezadowoleni konserwatyści — Co przyniosą wybory?

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego“)

London, 3 września.

Anglja przeżyła w tych dniach, sama nie wiedząc o tem, jedno ze swych większych przesileni politycznych. Można powiedzieć, że operacja dokonała się bez zgody i świadomości pacjenta. Gdy ten się zbudził, było już po wszystkim. Ale co gorsze to to, iż niewiadomo, czy operacja ta wystarczy, aby przywrócić choremu zdrowie. Kto wie, czy w niedługim czasie nie trzeba będzie dokonać operacji nowej, o odmiennym charakterze niż pierwsza.

Wiemy o co chodzi: w obliczu grożącego ich zdanem — i zdanem sfer finansowych — kryzysu ekonomicznego, część ministrów z rządu Partji Pracy cofnęła się z dotychczasowych swoich pozycji i zaakceptowała hasło rządu prowizorycznej koalicji narodowej, złożonej z przedstawicieli trzech wielkich partji angielskich, a więc Partji Pracy, konserwatystów i liberalów. Celem nowego rządu ma być zrównoważenie budżetu na drodze oszczędności i obniżek. Potem partnerzy rozejdą się i nastąpią wybory. Przepuszczano, iż wobec tak nagłej zmiany frontu ze strony dotychczasowych przywódców Partji Pracy, Mac Donalda i Snowdena, przyjdzie do rozłamu w tem stronnictwie. Ale nie przewidywano poza Anglią, że cała partja oświadczy się przeciw dotychczasowemu wodzom, przeciw sformowanemu przez nich rządowi i wysuniętemu przez nich programowi oszczędności i że usunie ich ze swego łona.

Starzy labourzyści, Mac Donald, Snowden, Thomas, w przekonaniu swym postąpili szczerze i odważnie. Partja Pracy ze swej strony potraktowała ich hiprzejmie i po dżentelmeńsku, niemniej jednak stanowczo: wyprosiła ich ze swego grona. Wobec tego zasada rządu prowizorycznego trzech stronnictw nie została zrealizowana. Premier i trzej jego towarzysze nie przynieśli ze sobą spodziewanego wiana: sukcesu Partji Pracy, przeciwnie, wywołali jak najostrejszą jej opozycję. Na czele jej stanął były minister spraw zagranicznych Henderson, rywal Mac Donalda, w czasie wojny członek rządu koalicyjnego, gdy Mac Donald był radykalnym pacyfistą, dziś zaś radykalny opozycjonista przeciw towarzyszowi, który stał się zwolennikiem polityki umiarkowanej.

Ze strony nie tylko lewicy, ale i prawicy nie wróżą rządowi długiego istnienia. Tworzono go rzeczywiście w sposób bardzo pospieszny, a paru ministrów, jak się głośno mówi, zawdzięcza podobno swoje nominacje temu, że w momencie przesilenia można ich było szybko znaleźć. Zwraca uwagę, że nie wszedł do rządu jeden z najenergiczniejszych przywódców konserwatywnych, lord Hailsham, że przywódca liberalów prawicowych, sir John Simon, nie otrzymał teki, i że Austin Chamberlain nie uzyskał miejsca w ścisłym gabinecie. Konserwatyści obawiają się, że przeprowadzenie oszczędności wbrew opozycji Partji Pracy, obarczy ich ciężarem niepopularności, co może odbić się przy wyborach. Wobec tego wielu z nich chce wziąć Mac Donalda za słowo i potraktować rząd, jako możliwie krótkotrwały, aby jak najprędzej doprowadzić do wyborów. Liberalowie, zadowoleni z nieoczekiwanego udziału w rządach i w obawie przed klęską wyborczą, są za przedłużeniem egzystencji gabinetu. Nie wiadomo jeszcze napewno, jak się zachowa Lloyd George, który z powodu rekonwalescencji nie wziął udziału w rządzie i narazie zachowuje się powściągliwie. Lewicowi liberali znów — jak np. znany ekonomista Keynes — gotowi są przenieść się do Partji Pracy.

Wskutek decyzji Mac Donalda, umiarkowana dotąd partja Pracy radykalizowała się i koncepcja rządu koalicji narodowej pogłębiła różnice partyjne, zamiast je ośmiadzić. Konserwatywni politycy nie bez obawy oczekują batalji wyborczej. Z 29 milionów wyborców w Wielkiej Brytanji zaledwie 3 miliony płacą podatek dochodowy i zainteresowane są w tym, aby nie podnosić jego stawek. Natomiast olbrzymia większość wyborców odczuwa na własnej skórze kwestję wysokości plac i zasiłków na wypadek bezrobocia.

W dobie kryzysu ekonomicznego platforma wyborcza Partji Pracy, oświadczająca się za nowymi podatkami a przeciw oszczędnościom, redukcjom i obniżkom, jest bardzo popularna. I dlatego decyzja utworzenia rządu prowizorycznej koalicji nie rozwiązała sytuacji, lecz uczyniła potrzebna decyzję nową, która zapadnie przy wyborach.

W. J.

Ratowanie Niemiec a Sowiety

Z powodu zachwiania się gospodarczego Niemiec i chęci doprowadzenia znowu do względnej równowagi życia gospodarczego tego kraju przez rządy i kapitalistów państw zainteresowanych, umieścił w poczytnym szwajcarskim dzienniku „Journal de Genève“ p. Teodor Aubert, prezydent „Międzynarodowego Biura Walki z Bolszewizmem“ (E. I. A.) szereg ciekawych uwag, oświetlających te sprawy z dotychczas nieporuszanego punktu widzenia.

Pozwalamy sobie zapoznać polskich czytelników z najciekawszymi spostrzeżeniami p. Auberta:

„Sanacja ekonomiczna Niemiec nie jest jeszcze zapewniona i dlatego trzeba z naciskiem przypomnieć, że o ile stosunki dzisiejsze sowiecko-niemieckie, oparte o układy w Rapallo i Berlinie, pozostaną nadal te same, to pomoc finansowa, okazana Niemcom, przyniesie światu daleko więcej szkody, aniżeli pożytku. Tymczasem w Anglii prasa rządowa i inna woli krytykować Francję, w Waszyngtonie waha się z oświadczeniem, że Niemcy i Europa uratują się tylko przez całkowite i ostateczne zerwanie z Moskwą; nawet w Paryżu i Brukseli nie zdają sobie sprawy, że Niemcy nie powinni opierać swej polityki o traktaty w Rapallo i Berlinie, lub trzeba pozostawić Niemcy własnemu losowi“.

Jest to bardzo słuszne spostrzeżenie, gdyż właściwie do tego czasu rząd niemiecki skutecznie wyzykiwał koncesje, otrzymane za układy w Locarno, w Thoiry i Hadze, w celu umacniania swych ścisłych, tajnych stosunków z Sowietami.

„Fortytowanie komunizmu i agitacji sowieckiej w Niemczech przez władze rządowe — pisze p. Aubert — z jednej strony pomagało do rozwoju antyko-

munistycznego stronnictwa narodowo-socjalistycznego Hitlera — z drugiej zaś powodowało ucieczkę kapitałów niemieckich zagranicę z obawy rewolucji bolszewickiej w tym kraju. Porozumienie i współpraca niemiecko-sowiecka jest najlepszą podporą rządu Stalina, któremu się przez to ułatwia walkę gospodarczą ze światem kapitalistycznym zapomocą coraz, szerzej stosowanego dumpingu, a Europa i Stany Zjednoczone będą oszukane, jeżeli pomogą Niemcom, a dzisiejsze porozumienie niemiecko-sowieckie będzie nadal utrzymanym“.

Położa udzielonych Sowietom długoterminowych kredytów handlowych, dochodzących do 1 miljarda marek złotych, przypada na Niemcy, również powszechnie wiadoma jest współpraca Niemiec na punkcie zbrojenia się Rosji Sowieckiej.

„W końcowym rachunku ta pomoc, udzielona przez Europę i Stany Zjedn. Niemcom, a przez te ostatnie Sowietom, obróci się również przeciwko państwu niemieckiemu; niestety z tego dotychczas zdają sobie sprawę również i Niemcy, lecz w zbyt niewielkiej ilości“.

„Berlin, z wiedzą rządu niemieckiego jest obecnie centralą światową dla prasy bolszewickiej, dla zagranicznych oddziałów G. P. U., jak również ośrodkiem do wywoływania rozruchów w koloniach zamorskich, urządzania konferencyj bolszewików z Azji, Afryki i t. p. Oparcie o Berlin bardzo silnie pomaga rządowi sowieckiemu przy jego robocie, dążącej do ogólnej rewolucji, i tylko właściwe rozwiązanie sprawy niemiecko-rosyjskiej może się przyczynić do tego, że świat cały zacznie oddychać swobodniej“.

Wyniki repatrjacji na wschodzie

W sprawie zmian narodowościowych na pograniczu wschodniem Polski podaje p. dr. A. Krysiński w rozprawie swej („Sprawy Narodowościowe“ r. b. nr. 1) dane następujące:

W chwili rozpoczęcia się wędrowek ludności na wschodzie, zwanych repatrjacja, i później przez cały czas jej trwania znacznie więcej uchodźców wojennych z Polski znajdowało się w Rosji Sowieckiej, niż uchodźców wojennych z Rosji w Polsce. Teraz dopiero ujawniło się z całą siłą oddziaływanie plag rewolucji rosyjskiej: głodu, epidemji i wojny domowej. Masy uchodźców ze wschodniej Polski, przeważnie należące do narodowości białoruskiej i ukraińskiej, choć osiedlone od szeregu lat i zadowolone wśród ludności wyznaniowo identycznej. języko-

wo zaś identycznej lub pokrewnej, po kilku latach trwania rewolucji znalazły się w tak trudnem położeniu materialnem, że brakło tylko hasła, aby masę tę poruszyć i pchnąć je ku granicom Polski. Hasło to rzuciła polska delegacja pokojowa w Rydze, przyjmując, przy słabym tylko sprzeciwie niektórych jej członków, jako podstawową zasadę repatrjacji, nieograniczone prawo powrotu i osiedlania się w Polsce dla wszystkich bez wyjątku osób, urodzonych w jej granicach.

Oto tablica, ilustrująca podział narodowościowy repatrjantów, przybyłych do Polski w czasie od 1. 11. 1918 r. do 1. 6. 1924 na podstawie danych, zebranych przez Urzędy etapowe i ogłoszonych przez Główny Urząd Statystyczny w „Rocznikach Statystycznych“:

Narodowości	Okres I	Okres II	Okres I i II
	11. 11. 1918 do 30. 9. 1921	30. 9. 1921 do 1. 6. 1924	11. 11. 1918 do 1. 6. 1924
Polacy	336.487	133.071	459.558
Białorusini	180.749	310.964	491.713
Ukraińcy	85.168	38.715	123.883
Rosjanie	114.222	8.452	122.674
Litwini	5.891	2.766	8.657
Żydzi	12.369	21.070	33.439
Inni i niewiadomi	—	14.807	14.807
O g ó ł e m	734.880	629.845	1.264.731

Z tablicy tej, po zaokrągleniu liczb, wynika przedewszystkiem, że wędrowki na wschodzie, pomimo swej jednostronności, rozmiarami swemi dorównywały prawie wędrowkom na zachodzie (1.265.000 wobec 1.495.000). Natomiast wpływ obu migracyj na rozwój stosunków narodowościowych w Polsce był bardzo różny. Wprawdzie liczba Polaków, którzy wyemigrowali z Niemiec, była mniej więcej równa liczbie repatrjantów polskich z Sowietów (505.000 względnie 474.000), ale zato w kierunku zachodnim wyemigrowało z Polski prawie milion Niemców, podczas gdy w kierunku wschodnim nie tylko żadnej emigracji mniejszości narodowych nie było, ale, wręcz przeciwnie, napłynęło ich stamtąd prawie 800.000, w tej liczbie 748.000 immigrantów, należących do trzech wschodnich mniejszości słowiańskich, a w tem okrągłe pół miliona samych Białorusinów.

Różnica w oddziaływaniu obu migracyj na stosunki narodowościowe w Polsce uwydatni się jeszcze lepiej, jeżeli uprzytomnimy sobie, że dzięki wędrowkom na zachodzie ogólna liczba Niemców w Polsce zmniejszyła się o 58 proc., podczas gdy dzięki wędrowkom na wschodzie liczba samych tylko Białorusinów wzrosła też o 58 proc. w stosunku do stanu z końca 1918 r.

Pomiędzy repatrjantami ze wschodu znalazło się 122.000 Rosjan, w tem 114.000 przybyłych przed datą spisu ludności. Nie byłoby to dziwne, boć w tym właśnie czasie schroniło się do Polski wielu rosyjskich azylantów, poza tem, w liczbie repatrjantów Rosjan mogli się mieścić również prawosławni uchodźcy z kresów wschodnich, którzy w czasie pobytu w Rosji, a może i wcześniej, zdążyli ulec rusyfikacji. Dziwić natomiast musi inny fakt. Oto w czasie spisu 1921 r. okazało się, że do narodowości rosyjskiej w całej Polsce przynajmniej zaledwie niespełna 49.000 osób, w tem jeszcze około 13.000 jeńców bolszewickich, którzy do chwili przeprowadzania spisu nie zdążyli jeszcze wyjechać, a którzy przecież repatrjantami nie byli. Gdzież więc podzieliło się pozostałe 78.000 Rosjan repatrjantów, nie licząc Rosjan, którzy przez cały czas wojny pozostawali w Polsce. Ponieważ skądinąd wiadomem jest, że nie wyjechali, przeto wynika stąd, że w ciągu krótkiego czasu, jaki upłynął od ich „repatrjacji“ do daty spisu, musieli oni zmienić swoją narodowość i przedzierać się w Białorusinów, Ukraińców, a może i Polaków.

Pozostaje do omówienia kwestja udziału Żydów w repatrjacji ze wschodu. Fama głosiła już oddawna i głosi dotychczas, że przybyłe stamtąd masy żydostwa oceniać należy na wiele setek tysięcy głów, co jest zasadniczo sprzeczne ze statystyką urzędową, pozwalającą na obliczenie repatrjantów tej narodowości zaledwie na około 34.000 głów. Pogłoski takie wzmożyły się na sile zwłaszcza od chwili znanego oświadczenia m. in. Składkowskiego o pozytywnem załatwieniu kwestji obywatelstwa polskiego 600.000 Żydów. Wydaje się jednak pewnem, że zaniepokojenie opinji publicznej rzekomym napływem Żydów wschodnich jest zupełnie nieuzasadnione i polega na nieporozumieniu. Napływ elementów niepolskich ze

wschodu był rzeczywiście olbrzymi, udział w nim jednak wzięli nie Żydzi, lecz Białorusini, Ukraińcy i Rosjanie.

Co zaś się tyczy 600.000 Żydów, którzy uzyskali obywatelstwo polskie, to chodziło napewno o ogół żydostwa ziem wschodnich. Wiadomem jest, że księgi ludności żydowskiej, zamieszkałej na tych ziemiach, t. zw. „sósłownija knigi“, prowadzone tam, jak w całym b. cesarstwie, inaczej, niż w Kongresówce, w czasie zawieruchy wojennej przeważnie zaginęły. To właśnie zagubienie autentycznych dowodów, niezbędnych do ustalenia polskiej przynależności państwowej, spowodowało zawieszenie w ciągu kilku lat uregulowania sprawy obywatelstwa ogromnej większości Żydów kresowych, załatwione dopiero przez min. Składkowskiego.

Za takim, a nie innym znaczeniem liczby 600.000 Żydów przemawia wymownie fakt całkowitej prawie jej identyczności ze spisową liczbą Żydów, zamieszkałych na kresach wschodnich, tj. na obszarze województw wileńskiego, nowogródzkiego, poleskiego i wolińskiego wraz z powiatami białostockim, sokólskim i bielskim woj. białostockiego. Liczba ta w r. 1921 (dla powiatów b. Litwy Środkowej w r. 1919) wynosiła 563.818 głów, co po doliczeniu repatrjantów Żydów, przybyłych z Sowietów (przeważnie na kresy wschodnie) przed datą spisu 21.070 głów i po uwzględnieniu przyrostu naturalnego do roku 1928 da właśnie liczbę 600.000 głów, lub liczbę bardzo do niej zbliżoną.

Zresztą ani spis ludności, który w razie słuszności pogłosek o masowym napływie Żydów wschodnich powinien już zarejestrować część tej fali, a który, przeciwnie, wykazał poważne zmniejszenie się w porównaniu z r. 1897 liczby Żydów właśnie na kresach wschodnich, ani późniejsze wybory sejmowe i samorządowe, ani wreszcie znacznie niższy od spisowego odsetka Żydów kresowych i posiadający przytem tendencję znikłą odsetek ich przyrostu naturalnego, nie dają żadnych podstaw kwestjonowania wiarygodności urzędowo zarejestrowanej liczby żydowskich repatrjantów. Nie czyni tego w swej pracy nawet tak ostrożny badacz i gruntołny znawca statystyki Żydów w Polsce, jak B. Wasiuński. („Ludność żydowska w Polsce w w. XIX i XX“).

Sokolnicki posłem w Kopenhadze

Kopenhaga, 5. 9. (PAT.) Król przyjął na audjencji nowomianowanego posła Rzeczypospolitej Polskiej p. Michała Sokolnickiego. Po audjencji odbyło się w Poselstwie Polskiem przyjęcie dla prasy.

Podziękowanie!

JWP. Dr. Władysławowi Witkowskiemu za szczęśliwie przeprowadzone bardzo ciężkie operacje: skomplikowanego, ropnego zapalenia otrzewnej i ślepej kiszki i wycięcia wyrostka robaczkowego i za bardzo troskliwą opiekę lekarską oraz SS Elżbietankom za umiejętne i pełne poświęcenia i zyczliwość pielęgnowanie, składam serdeczne „Bóg zapłać“.
zw 10 832
Poznań, 4 września 1931. M. Przybylska.

Na Litwie zamyka się szkoły polskie

Bandycki napad na nauczyciela polskiej szkoły ludowej

Wilno, 5. 9. (PAT). Prasa litewska donosi: W b. roku szkolnym na terenie pow. Koszydarskiego, Wilkomirskiego, Ponimirskiego, Kalwaryjskiego i Olidzkiego zostało zamkniętych 24 polskich szkół ludowych.

Władze litewskie za powód zamknięcia podają niski poziom nauczania oraz brak odpowiednich lokali szkolnych. Natomiast na prośbę tow. „Pochodnia” oraz kół obywatelskich zezwolono na uruchomienie 6 szkół zawodowych z językiem polskim. Szkoły te będą subwencjonowane i utrzymywane przez polskie tow. „Pochodnia”.

Wilno, 5. 9. (PAT). Prasa litewska donosi: W nocy 4 bm. w mia-

steczku granicznym Giedrojce dokonano napadu na dom nauczyciela polskiej szkoły ludowej Aleksandra Wójcickiego. Kilku uzbrojonych bandytów wtargnęło do mieszkania Wójcickiego i po steroryzowaniu go i jego żony przystąpiło do rabunku. Bandydzi zrabowali cenniejsze przedmioty i gotówkę, a następnie podpalili budynek szkolny. Dzięki pomocy ludności ogień zdołano w szybkim czasie umiejscowić i uratować od niechybnej śmierci Wójcickich. Straż graniczna wraz z policją litewską wdrożyły posęgi za bandytami. Według uzyskanych wiadomości napadu dokonali byli członkowie „Żelaznego Wilka”.

„Nautilusowi” nie grozi niebezpieczeństwo

Berlin, 5. 9. (Tel. wł.) Z Oslo donoszą: Od kilku dni brakowało wiadomości o losach „Nautilusa”. Zachodzili obawy, że „Nautilus” znalazł się w poważnym niebezpieczeństwie. Dopiero

dzisiaj stacja radiowa w Tromsø nawiązała kontakt z „Nautilusem”. Z otrzymanej depeszy wynika, iż łódź podwodnej Wilkina nie grozi w obecnej chwili żadne niebezpieczeństwo.

Kto będzie przewodniczącym konferencji rozbrojeniowej?

Genewa, 5. 9. (Tel. wł.) W kołach politycznych mówią o przygotowywaniu propozycji mianowania na przewodniczącego przyszłej konferencji rozbrojeniowej Amerykanina Hu-

ghesa. Oczywiście, że kandydatura mogłaby się stać aktualną tylko w razie zrządzenia się przewodniczącego tej konferencji przez b. ministra spraw zagr. W. Brytanji Hendersona.

Zwolnienie z więzienia gen. Żymirskiego

Warszawa, 5. 9. (Tel. wł.) General Michał Żymirski, który był szefem administracji spraw M. S. Wojsk. do chwili wypadków majowych w r. 1926 i skazany został następnie na 5 lat więzienia, odszedł swoją karę w Mokotowie i Cieszynie. Został on zwolniony z więzienia i obecnie powziął starania o uzyskanie paszportu na wyjazd zagranicę, być może, że do Argentyny. (w)

Na tropie terrorystów

Warszawa, 5. 9. (Tel. wł.) W Boryslawiu aresztowano studenta ukraińskiego, dezertera z armii polskiej, przy którym znaleziono 2 rewolwery i 28 nabojów. Blizsze szczegóły jak i nazwisko aresztowanego ze względu na zrozumiałych są trzymane w tajemnicy. (w)

Prawo nauczania dla nauczycieli bez pełnych kwalifikacji.

Warszawa, 5. 9. (Tel. wł.) Na ostatnim posiedzeniu Rady Ministrów na wniosek min. oświaty Rada Min. postanowiła poraz ostatni przedłużyć o 2 lata prawo nauczania tym nauczycielom, którzy z dniem 31 sierpnia b. r. utracili prawa wykonywania swojego zawodu z powodu braku pewnych kwalifikacji.

W ciągu tego okresu nauczyciele ci będą mogli uzupełnić swoje kwalifikacje i będą mieli prawo wyjednania swoich pełnych praw nauczycielskich.

Podwyższenie opłat akad. odłożone na rok 1932

Warszawa, 5. 9. (PAT). Prasa zamieszcza wywiad z min. oświaty Jędrzejewiczem na temat zamierzonego podwyższenia opłat akademickich.

Minister oświadczył, że zdaje sobie sprawę, że podwyższenie opłat byłoby dziś dotkliwym ciosem dla studjującej młodzieży. Jednakże zarządzenia, jakie w tej mierze zostaną wydane, będą obowiązywały dopiero od roku akademickiego 1932/1933 i obejmą tylko szeregi młodzieży nowo-wstępującej, która będzie już uprzedzona dość wcześniej, wśród jakich warunków przyjdzie jej w uczelniach wyższych pracować.

Ujęcie niebezpiecznych bandytów

Lublin, 5. 9. (PAT). Prowadząc posęgi za sprawcami napadu rabunkowego na dom niejakiego Garbarza Mikołaja, mieszkańca wsi Łazek Ordynacki w pow. janowskim, policja wpa-

Katastrofa samolotowa pod Wilnem.

Wilno, 5. 9. (PAT). „Dziennik Wileński” podaje, iż wczoraj popołudniu wydarzyła się katastrofa samolotowa na lotnisku na Porubance pod Wilnem. Podczas lotu treningowego samolot z nieustalonej przyczyny runął na ziemię i spadł na zabudowania. Maszyna została strzaskana. Pilot wyszedł z wypadku cało.

Radość w Jugosławii z powodu ogłoszenia konstytucji.

Białogród, 5. 9. (PAT). Wiadomość donosząca o wprowadzeniu nowej konstytucji przyjęta została w całym kraju z największym entuzjazmem. Szczególnie silne wrażenie wywołała ona w Zagrzebiu. Na ulicach przed proklamacjami królewskimi gromadziły się olbrzymie tłumy. Prasa zagrzebska w swoich komentarzach podkreśla, iż nowa konstytucja ujęta jest w czystym duchu jugosłowiańskim i że chociażby z tego powodu spotyka się z powszechnym uznaniem. W Skoplje ogłoszenie konstytucji przyjęte zostało z równie gorącym entuzjazmem jak i słynny manifest z 6 stycznia 1929. W Sarajewie panuje również nastrój entuzjastyczny, do którego dołącza się wielka radość z faktu mianowania Hassana Begowicza ministrem. We wszystkich większych miastach całego kraju odbywały się manifestacje.

Robotnik w roztopionej cynie

Będzin, 5. 9. (PAT). Podczas pracy w fabryce „Ideal” w Woźbromiu wpadł do kotła, napełnionego roztopioną cyną robotnik Franciszek Sarwa, odnosząc poparzenia pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia. W stanie beznadziejnym Sarwę odwieziono do szpitala. Wypadek spowodowany został niskim umieszczeniem kotła.

Kasy chorych według nowego podziału

Według nowego podziału terytorjalnego kas chorych w Polsce, największą liczbę ubezpieczonych po dokonaniu scalenia kas, posiadać będzie kasa okręgowa w Warszawie, mianowicie 286.500 osób. Na drugim miejscu pod względem ilości ubezpieczonych znajdzie się kasa okręgowa w Łodzi — 207.500 ubezpieczonych, na trzecim miejscu kasa poznańska — 117.500 osób, na czwartym kasa w Sosnowcu — 109.300 ubezpieczonych, następnie zaś kolejno kasy: w Krakowie — 77.000, we Lwowie — 76.000, w Bydgoszczy — 58.000, w Częstochowie 63.500, w Gnieźnie — 49.000, w Tarnobrzegu — 44.500, w Wilnie — 43.500, w Bielsku — 43.000, oraz w Grudziądzu 42.000 ubezpieczonych. W pozostałych kasach liczba ubezpieczonych wyniesie mniej, niż 40.000 osób.

Najmniejszą liczbę ubezpieczonych, tylko 10.000 osób, posiadać będzie kasa okręgowa w Kowlu, pozatem cztery kasy posiadać będą niżej 15.000 ubezpieczonych, a mianowicie: w Złoczowie — 13.000, w Pułtusk — 14.000, w Brześciu n. B. — 14.500 i w Brodnicy 15.000 osób.

Pod względem ilości kas scalonych, na pierwszym miejscu znajdzie się kasa wileńska, która obejmie 9 kas dotychczasowych, kasy okręgowe w Baranowiecach i w Siedlcach obejmą po 7 kas., zaś kasy okręgowe w Warszawie, Tarnopolu, Pułtusk, Ostrowie i Kaliszu obejmą po 6 kas dotychczasowych. Trzy kasy okręgowe, a mianowicie w Krakowie, Bielsku i w Gdyni obejmą tylko po dwie scalone kasy.

Kurs złotego. Dział rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 8.93% zł.; w Gdańsku na Warszawę 8.928 zł.

Kurs guld. gđ. Bank Polski oddział w Poznaniu, płać dziś za 100 guld. gđ. w dewizach 173.16 do 173.42 zł, gotówką 172.82 złotych.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, dnia 5. 9. 1931.

Przebieg dzisiejszego zebrania giełdowego był spokojny przy tendencji bez zmiany.

Do notowania doszło tylko w papierach procentowych, mianowicie płacone za 5% pożyczkę konwersyjną 43 1/2%, zaś z papierów lokacyjnych Pozn. Ziem. Kredyt. notowano 8% listy dolarowe stare 89% w transakcjach natomiast płacone za 4% listy zastawne konwert. 31% i za 6% listy żytnie przy braku materiału 14.75.

Akcje bankowe włącznie przemysłowe bez notowania, poszukiwano jedynie Bank Polski po 112,— bez oddawców.

Cedula Urzędowa Giełdy Poznańskiej. Papiery procentowe:

(Kurs w procentach nominalu):
5% Pożyczka konwersyjna 43 1/2% P.
8% dolarowe listy Pozn. Ziemstwa Kredyt. 89.—% +
4% listy zast. konw. Pozn. Ziem. Kredyt. 31.—% P.
(Kurs w złotych)
6% listy żytnie Pozn. Ziem. Kredytowego 14.75 P.
Tendencja bez zmiany.

Urzędowa cedula Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Warunki: Handel hurtowy, parytet Poznań, ładunki wagonowo, dostawa bieżąca za 100 kg.:
Poznań, dnia 5. 9. 1931.

„Ceny transakcyjne”

Zyto nowe — zdrowe, suche	
45 tonn par. Poznań	00.00—22.60
15 tonn par. Poznań	00.00—22.50
45 tonn par. Poznań	00.00—22.25
45 tonn par. Poznań	00.00—22.50
Usposobienie mocne.	
Pszonica nowa zdrowa sucha	
90 tonn par. Poznań	00.00—22.25
Usposobienie stałe.	
Ceny orientacyjne	
Zyto nowe, zdrowe, suche	00.00—22.60
Usposobienie mocne.	
Pszonica	20.75—21.75
Usposobienie stałe.	
Jęczmień przemysłowy	17.75—19.00
Usposobienie spokojne.	
Jęczmień browarowy	21.00—23.00
Usposobienie spokojne.	
Owies	17.25—18.25
Usposobienie spokojne.	
Mąka żytnia 65% wł. work.	34.00—35.00
Usposobienie stałe.	
Mąka pszenna 65% wł. work.	33.50—35.50
Usposobienie stałe.	
Otręby żytnie	12.25—13.00
Otręby pszenne	12.00—13.00
Otręby pszenne (grube)	13.00—14.00
Rzepak	26.50—27.50
Groch Victoria	23.00—26.00
Groch Folgera	23.00—25.00
Ogólne usposobienie stałe.	
Transakcje na odmiennych warunkach:	
żyta 90 tonn, pszenicy 135 tonn, jęczmienia 180 tonn, owsa 10 tonn.	

GIEŁDA WARSZAWSKA

z dnia 5. 9. 1931.

Waluty		Gotówka	
Dolary St. Zjedn. tr.: 8.92 1/2; sp.: 8.94 1/2; kup.: 8.90 1/2.			
Dewizy:			
	trans.	sprzed.	kup.
Belgia	124.35	124.66	124.64
Holandia	359.80	360.70	358.90
Nowy Jork			
czeki	8.924	8.944	8.904
Nowy Jork			
kabel	8.928	8.948	8.908
Londyn	43.38 1/2	43.49	43.28
Praga	26.43 1/2	26.50	26.37
Paryż	35.01	35.10	34.92
Szwajcaria	174.10	174.53	173.67
Wiedeń	125.50	125.81	125.19
Włochy	46.70	46.82	46.58

Tendencja niejednolita.

Papiery wartościowe i obligacje:

4% poz. inwest.	0.00—34.50
Suchy ser	00.90
5% poz. konw.	0.00—44.50
6% poz. dol.	66.50—69.00

Akcje w złotych:

Bank Polski	0.00—113.00
Chodorów	116.50

Tendencja mocna.

Komentarz.

Dla papierów państwowych i listów zast. tendencja niejednolita, dla akcji mocniejsza, przy obrotach minimalnych, Bank Polski, Chodorów mocniejszy.

PLÓDY ROLNICZE

Zboża i nasiona oleiste za 1000 kg reszta za 100 kg.

Berlin, dnia 5. 9. 1931.

Pszonica march. nowe zbiory	213.00—215.00
Tendencja mocna.	
Zyto march. nowe zbiory	174.00—176.00
Tendencja mocna.	
Jęczmień pastewny i przemysłowy	152.00—161.00
Tendencja spokojna.	
Wies march.	135.00—144.00
Tendencja mocna.	
Mąka pszenna	26.00—32.50
Tendencja wzmocniona.	
Mąka żytnia	24.00—26.50
Tendencja mocna.	
Otręby pszenne	11.50—11.90
Tendencja stała.	
Otręby żytnie	9.75—10.00
Tendencja ledwo utrzymana.	
Groch Victoria	22.00—28.00
Makuchy iniane	13.70—13.90
Makuchy arachid. 50% loco Hamburg	0.00—11.90
Makucha arachid. 50% loco Hamburg	0.00—12.00
Wyrutki suche paryt Berlin loco Hamburg	6.80—6.90
Śróty soya ekstrahowany 46% loco Hamburg	0.00—12.10
Śróty soya ekstrahowany 46% loco Szczecin	0.00—12.60
Ogólna tendencja mocna.	

Wyniki sezonu na wybrzeżu

(Korespondencja własna „Kurjera Poznańskiego“.)

Gdynia, 4 września. Tak się jakoś dzieje, że z dniem 1 września zamierają polskie kąpieliska morskie. Letnicy wyjeżdżają gromadnie, pensjonaty, hotele i restauracje sezonowe ulegają zamknięciu. Rozpoczęcie roku szkolnego nie tłumaczy masowej ucieczki gości i przedsiębiorców, bo liczba osób dorosłych z dziećmi nie przeważa w sezonie liczby samotników i dojrzałych par. Pogoda jeszcze mniej tłumaczy to zjawisko, ponieważ jak w lipcu i sierpniu częste są nad morze mdeszcze i wiatry, tak miesiąc wrzesień bywa zazwyczaj ciepły, słoneczny i pogodny. Ogólne to twierdzenie zadokumentowane zostało w roku bieżącym bardzo dobitnie. W ciągu t. zw. „lata“ pogoda była, z zupełnie niewielkimi wyjątkami, nie-dobra, a wrzesień rozpoczął się świetnie. Najlepszym dowodem plaża w Gdyni, gdzie w drugiej połowie sierpnia były kompletne pustki, a teraz nie brak kąpiących się osób, mieszkańców Gdyni, korzystających ze spóźnionego słońca.

Obecnie sezon na wybrzeżu trwa od 1 lipca do 1 września. Okres stanowczo za krótki i źle umotywowany. Rozpoczynanie sezonu w dniu 15 czerwca i kończenie w dniu 15 września byłoby korzystniejszym tak dla gości, jak i dla gospodarzy. Letnicy mogliby wykorzystać lepiej pogodę, która w czerwcu i wrześniu jest na wybrzeżu zazwyczaj bardzo piękna, oraz mieszkaliby i żyli nad morzem taniej, ponieważ właściciele pensjonatów i jadalni nie byłiby zmuszeni amortyzować wkładów w przeciągu dwóch miesięcy. Poza tem, wobec późniejszego okresu dojrzewania w naszej strefie nadmorskiej, letnicy, przebywający tutaj w jesieni, mogliby spożywać tanie owoce, jagody i grzyby, czego obecnie jest wielki nadmiar, a co w miesiącach lipiec i sierpień kupuje się na wagę złota.

Przy obecnym sezonie niema mowy o racjonalnych inwestycjach na wybrzeżu. Drożyzna jest nieunikniona, ponieważ dwa miesiące są za krótkim przeciągiem czasu, żeby można było pokryć wkłady i osiągnąć nawet średni zysk. Siłą rzeczy letnicy stają się przedmiotami „ostrej“ gospodarki. Okoliczności te odstrasza ludzi od polskiego wybrzeża i każą im szukać tańszych letnisk w głębi kraju.

Zaradzaj temu, co znaczy obniży ceny i powiększy przyływ gości z kraju nad morze, dłuższy sezon. Przedewszystkiem leży on w interesie osób, zainteresowanych przybyciem letników nad polski Bałtyk, więc właścicieli i dzierżawców hoteli, pensjonatów, jadalni, kawiarni, sklepów, kinematografów, łazienek itd. Istniejące na wybrzeżu związki propagandy turystycznej w Gdyni i Wejherowie winny zająć się odpowiedzialną propa-

gandą i zachęcić ludzi do tego, żeby przybywali nad morze w czasie od 15.6. do 15.9., a nie tylko w miesiącach lipiec i sierpień, jak dotychczas. Odpowiednie prospekty z przekonującymi danymi meteorologicznymi, program imprez sportowych i widowiskowych, trwających do połowy września, wreszcie odpowiednia kalkulacja cen, wszystko to, może spowodować konieczne przedłużenie sezonu.

Tegoroczny sezon, który został już zamknięty, wykazuje cyfry gorsze, aniżeli w roku ubiegłym. Liczbę gości, którzy spędzili nad morzem okres przynajmniej dwutygodniowy, przyjąć można w tym roku na około 16.000. Przejednych było stosunkowo dużo. Gdynia oblicza swoich przejeźdźnych gości na 17.000. Poniżej zamieszczamy statystykę letników ze źródeł urzędowych (spisy u poszczególnych sołtysów). Ogólną cyfrę należy skorygować o 10—20 proc. plus, ponieważ urzędnicy państwowi jako niepotrzebujący zniżki kolejowej, meldowali się w rzadkich wypadkach, dalej osoby, które przybyły nad morze samochodami, podobnie się nie meldowały. Trzecią kategorię osób nieujętych spisami wypełniają ludzie, którzy z lenistwa, zapomnienia itp. tej formalności nie wypełnili.

Cyfrę letników nad morzem polskim:

	1931	1930
Jastarnia (razem z Borem)	3,128	3,530
Hel	2,513	2,815
Orlowo	2,207	2,450
Gdynia	1,653	?
Kuźnica	948	1,150
Karwia	882	690
Wielka Wieś	840	1,008
Jastrzębia Góra	ca 400	ca 550
Chałupy	384	497
Tupadły (z Kol. Akadem.)	188	190
Puck	140	205
Hallerowo (bez Kol. Ofic. i obozów)	ca 100	ca 100
Chłapowo	ca 200	ca 200

W roku 1931 przeto razem 13,583. Jak powiedziano cyfrę tę należy powiększyć o 10—20 proc., oraz dodać osoby, które przebywały w pobliżu morza, w Wielkim Kacku, Rumii-Zagórzu, Rędzie i Wejherowie. Mniej więcej wszystko razem wyniesie 16.000.

Zestawienie liczby gości w poszczególnych miejscowościach wybrzeża wykazuje, że wszędzie, za wyjątkiem Karwi, jest ubytek. Rola Gdyni jako kąpieliska jest niewielka i przypuszczalnie można, że z roku na rok będzie coraz to mniejsza. Gdynia może liczyć tylko na turystów, przejeźdźnych.

Udostępnienie wybrzeża najszerszym warstwom obywateli jest doniesieniem zadaniem. Zwrócić należy uwagę na to, że wśród letników jest minimalny procent gości z zachodniej Polski. Prym trzyma dotychczas Warszawa. F o b.

O wspólny front

Kłeski żywiołowe, srożący się kryzys i straszne bezrobocie — oto bolesny obraz chwili. Ogromne rzesze ogarnia nędza, głód, rozpacz. Nad bolesną rzeczywistością nie może przejść do porządku żaden człowiek. Musimy więc wszyscy, w miarę sił i możliwości, pomóc tym, którzy stoją nad krawędzią ostatecznego załamania się. Nie jest to już nasza dobrowolna ofiara, lecz surowy, ludzki obowiązek.

Z drugiej jednak strony liczyć się należy ze znacznym wzrostem potrzebujących i wielkim zubożeniem dzisiejszego, całego społeczeństwa, co w znacznej mierze uszczupla konieczny kapitał dobroczynny. Nasuwa się w związku z tem konieczność jak najskrupulatniejszego zrationalizowania akcji charytatywnej. W tym celu należy całą pracę dotychczas może zbyt rozstrzeloną, scentralizować w odpowiedzialnej instytucji.

Na naszym terenie najodpowiedniejszą potemu placówką jest powszechnie znany, najintensywniej pracujący Poznański Okręg „Caritas“. Dobrze się też stało, że J. E. Ks. Kardynał Prymas, inicjując wielką akcję pomocy bezrobotnym, oparł ją na „Caritasie“. Zdał on już bowiem doskonale egzamin w czasie wiosennej kampanji, dożywając i wspierając dobroczynnie tysiączne rzesze głodnych.

Jednocześnie w P. O. C. skupiają się niejako nici opieki parafjalnej, — a dokładna ewidencja potrzebujących i ubogich, uniemożliwia niemal oszustwa, któremi tak często posługują się zawo-

dowi żebracy, korzystając z pomocy rozmaitych instytucji dobroczynnych.

Ażebym zatem uniknąć nadużyć czy niesprawiedliwości, ażeby jak najwydatniej zużytkować ofiary społeczne, należy się skupić, należy iść ławą — solidarnie.

W obliczu tak ważnej chwili, trzeba zapomnieć o wszelkich ambicjach i sporach. Wszystkie stowarzyszenia i organizacje muszą połączyć się pod jednym sztandarem, a wszyscy uczciwie myślący muszą poprzeć wszelkimi siłami zbrojną akcję „Caritasu“ dla dobra ogółu, dla zachowania ładu i porządku.

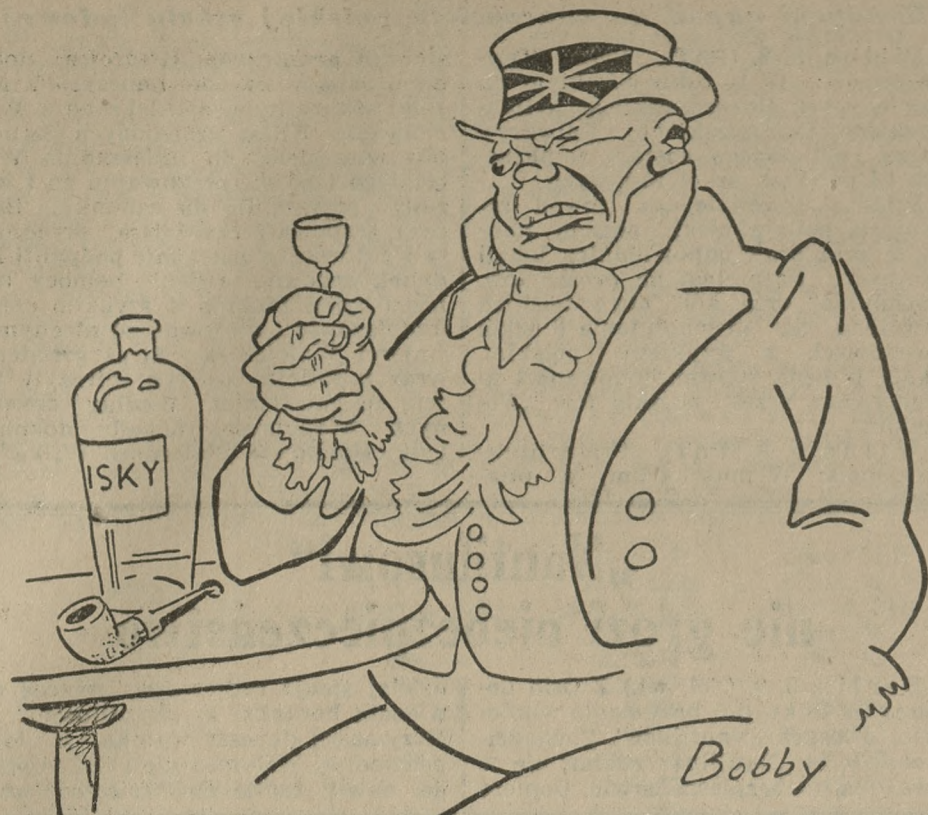
Pamiętajmy wszyscy, że rzeczowa akcja charytatywna, działa sprawiedliwie, wychowawczo i jest zarazem najsmędrszą samoobroną.

Rozprawa o artykuł w sprawie Brześcia

Swego czasu głośny był proces przeciwko odpowiedzialnemu redaktorowi katowickiej „Polonji“ p. Skrzypczakowi o artykuł p. t. „Hańba brzeska przed sądem“. Sąd grodzki w Katowicach skazał wówczas red. Skrzypczaka na miesiąc więzienia bez zamiany na grzywnę.

W artykule „Hańba brzeska przed sądem“ podała „Polonja“ pewne charakterystyczne szczegóły, dotyczące znanego procesu bydgoskiego i przytoczyła urywki z artykułu, o który toczył się proces w Bydgoszczy, gdzie,

Kłopoty John Bull'a

„Gorzej! — Francja już dać nie chce, będzie trzeba zacząć samemu na siebie pracować.“

jak wiadomo sąd dopuścił do złożenia dowodu prawdy i miał przesłuchać b. więźniów brzeskich w charakterze świadków.

W ostatniej chwili rozprawa bydgoska została odwołana i sprawę przekazano sądowi grodzkiemu w Toruniu. Od tej pory drzemie ona pod zielonym sukmem.

Podczas rozprawy przeciwko red. Skrzypczakowi w I instancji, prokurator ograniczył się do wystąpienia przeciwko jednemu tylko ustępowi artykułu, oceniającemu wypadki brzeskie z punktu widzenia etyki ogólnej.

Red. Skrzypczak wniósł odwołanie od wyroku w I instancji. 7 b. m. odbędzie się rozprawa o „Hańbę brzeską“ w sądzie okręgowym w Katowicach.

Odparte oszczerstwo

„Dziennik Poznański“ podał niedawno wiadomość, jakoby p. Przemysławowi Warmińskiemu, odbywającemu obecnie służbę wojskową w szkole podchorążych rez. w Jarocinie, władze wojskowe zabroniły wyjazdu na mistrzostwa tenisowe Polski do Lwowa. Takie stanowisko władz wojskowych stało rzekomo w związku z nieprzyjęciem przez p. Warmińskiego Krzyża Zasługi. Nieprzyjęcie Krzyża miało, według „Dziennika Pozn.“, p. Warmiński zaopatrzyć obelżywym komentarzem.

Jesteśmy upoważnieni stwierdzić, że p. Warmińskiemu nie wiadomo, jakoby odznaczono go kiedykolwiek Krzyżem Zasługi. Żadnego zawiadomienia o tem p. Warmiński nie otrzymał, żadnych zatem komentarzy pisać nie mógł. Wiadomość „Dziennika Poznańskiego“ wyszana jest z palca od początku do końca.

W sprawie „Domu Rzemieślniczego“

Zjedn. Prac. Rzemieślniczych nadsyła nam poniższe pismo, z prośbą o zamieszczenie:

Zasadnicza praca około zdrowego, dobrze wyszkolonego rzemiosła, jest wzorowe wychowanie przyszłych mistrzów.

Całą więc uwagę zwracać należy na naszych uczniów i czeladź. Najskuteczniejszym środkiem wychowawczym, jest organizacja ogniska rzemieślniczego.

Od ojca i matki zależy, jakich obywateli dany naród posiadać będzie. W rzemiosło jest podobnie, Ojcem jest tutaj mistrz, matką Izba Rzemieślnicza, członkami rodziny czeladnik.

Ogniskiem rodziny rzemieślniczej jest „Dom Rzemieślniczy“ w Poznaniu, pod którego dachem winna się łączyć cała czeladź rzemieślnicza, która powinna przyjść z pomocą swemu ognisku, przez wstępowanie jako członek „Domu Rzemieślniczego“ i łączyć się w organizacji rzemieślniczej jaką jest Zjedn. Pracowników Rzemieślniczych Rzeczypospolitej Polskiej z oddziałem w Poznaniu, która mieści się właśnie w tym „Domu Rzemieślniczym“, mając tam swoje biura przy ul. Wały Zyg-

SUBSKRYPCJA
na I. Wydanie Zbiorowe
zw 10 825
Dzień
Stanisława Brzozowskiego
przedłużona
do 15-go września 1931
wydawnictwo Literacko-Naukowe
Kraków, Garbarska 16
Prospekty na żądanie bezpłatnie

munta Starego 9, pokój 9 i która to wzywa wszystkich czeladników, aby wstępowały na członków „Domu Rzemieślniczego“.

W nadziei, że apel nasz na marne nie pójdzie, kreślimy: Rzemiosłu Cześć!

Wszelkich informacyj w sprawie wstąpienia na członków „Domu Rzemieślniczego“, udziela sekretariat Zjedn. Pracown. Rzemieślniczych przy ul. Wały Zygmunta Starego 9, pokój 9.
Zarząd.

10-lecie „Sokoła“ w Zbąszyniu

W jutrzejszą niedzielę Tow. gimn. „Sokół“ w Zbąszyniu obchodzi uroczystość 10-lecia. Obchód rozpocznie się o godz. 5.30 generalną próbą ćwiczeń na boisku, poczem po przywitaniu przybyłych drużyn na dworcu odbędzie się o godz. 10.45 uroczyste nabożeństwo w kościele parafjalnym.

Na akademji jubileuszowej w południe odczyt wygłosi dh. prezes Ossowski na temat „Sokół jako szkoła człowieka nowego typu“, a resztę programu wypełnia referat z historii gniazda, śpiewy, wręczenie dyplomów, przemówienia.

Na program gimnastyczny złożą się o godz. 14 zawody jubileuszowe, o godz. 15 początek ćwiczeń publicznych. Jubileuszowy dzień zakończy zabawa taneczna, rozpoczynająca się o godz. 8 w Strzelnicy.

Kresowemu gniazdu, powstałemu bezpośrednio po objęciu Zbąszynia przez władze polskie, a będącemu tuż nad granicą niemiecką szkołą ducha patriotycznego, życzymy z okazji jubileuszu jak najlepszego dalszego rozwoju.

WZGLĘD DOBROBYT
REVUE
ZEGAREK
Tp 287

Na froncie teatralnym

Lwów, 5. 9. (Tel. wł.) Zrzeszeni przeciw dyrekcji aktorzy „zaspowi” przewalowali się do prezydium miasta z propozycją, że będą urządzali przedstawienia w czasie Targów Wschodnich. Tymczasem Lwów ma te przedstawienia zapewnione przez zespół Jaracza, który otrzymał od dyrekcji Teatr Wielki na czas do połowy września. Jaracz miał też zaproponować „mediację” między dyrekcją teatrów miejskich a ZASP-em, lecz wiadomo, że żadna dyrekcja na własną rękę z ZASP-em nie pertraktuje, a tylko Związek Dyrektorów jako ciało jednolite.

Warszawa, 5. 9. (Tel. wł.) Były zespół teatrów miejskich, którego kon-

trakty wygasły z dn. 1 września wysłał do prezydenta miasta p. Słomińskiego delegację w której skład weszli pp. Fertner, Węgrzyn i Różycki. Delegacja prosiła prezydenta, aby udzielił dotychczasowemu personelowi zaliczek na przyszłą pensję, albo też zapomogi, którą by potem miasto ścisnęło z gaź, gdy zdecyduje ostatecznie o losie teatrów. Prezydent Słomiński nie udzielił na to definitywnej odpowiedzi, równie jak na zapytanie o dalszy los teatrów miejskich.

Osterwa, który przeniósł Redutę z powrotem do Warszawy, zwrócił się do miasta z ofertą wydzierżawienia teatru im. Bogusławskiego.

Z krainy mazurskiej

Renegaci mazurscy, a mianowicie pastorycy ewangelicy pochodzenia mazurskiego, stale „dowodzą”, że Mazurzy nie są Polakami, lecz Prusakami lub nawet Niemcami. Pomimo tego dla tych właśnie „Prusaków” i „Niemców” przez dziesiątki lat wydawali pisma w polskim języku. Przed kilkudziesięciu laty jeszcze nazywali Mazurów Polakami i wygłaszali dla nich polskie nabożeństwa w kościołach ewangelickich. Jeszcze nie tak dawno wydawali pisma dla Mazurów, drukowane wprawdzie szwabacką, ale w czysto polskim języku. Dopiero kilka lat przed wojną zaczęli w piśmie swoich przemawiać do ludu w zgermanizowanej gwarze mazurskiej i nie odpowiadali już polskich lecz mazurskich (?) nabożeństw.

Posiadam np. kilkadziesiąt egzemplarzy „Polskiego Przyjaciela Familijnego” z r. 1897, którego nr. 52 z 26 grudnia r. 1897 załączam (w reprodukcji — red.). Wydał to pismo wróg narodu polskiego pastor Aleksy w Olsztynku (Hohenstein) w powiecie ostródzkim na Mazurach, drukowane zaś je w Berlinie S.W., Alte Jakobstr. 129. Przemawiał wtenczas do swoich rodaków w czysto polskim języku i miał, jak wynika z odczytu „Do naszych czytelników” na stronie 416, aż 2100 czytelników. — Widocznie Mazurzy znali książkowy polski język i rozumieli pastora Aleksę bardzo dobrze tak samo, jak rozumieli psalmy Kochanowskiego, zawarte w mazurskim Kancjonałach oraz wierszyki Adama Mickiewicza, drukowane dla nich

przez pastora Marcina Gersza w „Kalendarzu Mazurskim” w Królewcu.

Numer 3 „Pruskiego Przyjaciela Ludu” z 19 stycznia 1919 r. (również tu reprodukowany — red.) redagowany przez pastora Maksa Skowronka, jest już inny. Nie jest to już „Polski Przyjaciół Familijny” ale „Pruski Przyjaciół Ludu”, Skowronek pisze w zgermanizowanej gwarze mazurskiej i umieszcza na pierwszej stronie pismka „Odezwę Rady Wojskowej Szczytno”, skierowaną przeciw polskiemu nieprzyjacielowi i wzywającą polskich Mazurów, ażeby zgłaszali się jako ochotnicy na wojnę przeciw polskiemu wrogom w Poznaniu i Zachodnich Prusach. Druga strona „Pruskiego Przyjaciela Ludu” zawiera artykuł „Położenie w prowincji Poznań”, w którym Skowronek donosi swoim czytelnikom o zręcznym niemieckim urzędnikowi w Poznaniu, o rabunkach (!) w domach niemieckich, oraz o wywróceniu pomnika cesarza Wilhelma I i wleczeniu go „koniami po ulicy”. W Gnieźnie Polacy rzekomo Niemcom chleba nie sprzedawali i kazali im z głodu umierać. Skowronek zamieszcza także podobne wiadomości z innych miast Poznańskiego i cieszy się, że „Bromberg” oszańcowany. Dowiadujemy się także z owego numeru o „demonstracji przeciwko mściwości Polaków w Szczytnie”.

Poświęćmy uwagę działowi ogłoszeniowemu „Pruskiego Przyjaciela Ludu”. Widzimy tam odezwy Prusaków wzywających w skażonym języku polskim polskich Mazurów do

Pruski Przyjaciel Żudu.

Wzrostu 160 cm, wagi 60 kg, ciemne włosy, ciemne oczy, zdrowy i silny, bez wad, bez przesyłki, w domu 32 jcm. Dzielnie i sprawnie, w pracy i w miłości, w służbie i w miłości, w miłości i w służbie. Dzielnie i sprawnie, w pracy i w miłości, w służbie i w miłości, w miłości i w służbie. Dzielnie i sprawnie, w pracy i w miłości, w służbie i w miłości, w miłości i w służbie.

Pr. 3 Olsztyn, 19go Stycznia (Januara) 1919 r. Rocznik 20

Na niedzielę 2 po Objawieniu Pańskim.

1. Kto woli Bóg nadrobić, niech się zwróci do Boga, a nie do ludzi. 2. Kto woli Bóg nadrobić, niech się zwróci do Boga, a nie do ludzi. 3. Kto woli Bóg nadrobić, niech się zwróci do Boga, a nie do ludzi.

Odezwa!

Przygody w Poznaniu i w Zachodnich Prusach przemogły nas, aby przygotować wszystkie środki obrony. Niech więc wyjdą, przeciwno wstrętem Polakom. Wszędzie chłopy powiatu kępczyńskiego są do 45 lat. Wszyscy mają rodziny i są im dom obronić, będą wzywane, się natychmiast wpisać do rejestru a nasz wyłabancza.

Kada wojskowa Szczytno.

Odezwa!

Wschodnioprusacy czy śpita? Oucicie się!!

Polski nieprzyjaciel gawędzi na naszemu niemieckiemu kraju. O czyż naszej ojczyźnie w pobliżu naszych wschodniopruskich granic już nie ma. Wypowiedźcie, skoro mężami jesteście, skoro swą niemieckość obrzucacie. Teraz nie chodzi o żadną partię, o żadną religię, chodzi teraz o naszą ojczyznę! Zamyślcie się do obrony granicznej, nimby było za późno.

Dobrowolni występcie!

Kada zaufania batalionu nr. 150, Rada zaufania mobilnego regimentu 150. Müller, Stierus, Heibel, Gerth, Kiełcki, Hoffmann. Melbowania do obrony ojczyzny w biurze regimentu nr. 150, w Langke-Lojardach w Dłitynie.

„gromadzenia się pod chorągwią niemiecko - narodową przeciwko Polakom, oraz ogłoszenie mimo wszystko polecające polskie księgi dla Mazurów”.

Dwa pisemka, dwa dokumenty dowodzące jasno, że Mazurzy są Polakami, że mówią i czytają po polsku, i że tych Mazurów renegaci wychowują nie tylko na Prusaków, ale nawet usiłują im wszczepić nienawiść do własnego narodu.

Dziś tam w krainie mazurskiej więzi się redaktora polskiego, który

musi szukać schronienia w Polsce, zakazuje się wydawania „Gazety Olsztyńskiej” w Olsztynie, uniemożliwia się egzystencję młodemu działaczowi mazurskiemu dr. Obitzowi — a banda hitlerowców i stahlhelmowców organizują zastępy jańczarów mazurskich i warmijskich i szturmują szkoły polskie. Proces germanizacji ludności mazurskiej snąć ma się dokonać już teraz w przyspieszonym tempie, ażeby wkrótce po niej nie pozostało ani śladu i to wbrew Ligi Narodów i obronie mniejszości narodowych. K. J.

Sp. Anna Su zczyńska

Wiadomość o śmierci ś. p. Anny Suszczyńskiej (dnia 5 sierpnia br.) minęła jak dotąd bez echa. Zdawałoby się, że nie wie już nikt, kto to taki, że pamięć o niej wygasła już przed śmiercią. Tak nie jest bynajmniej. Kulturalne społeczeństwo wielkopolskie wspomina ją i wspominać będzie z czcią i wdzięcznością.

Anna Suszczyńska, członek znanej i szanowanej rodziny poznańskiej, była jednym z najświetniejszych talentów muzycznych, jakie wydała niezbyt płodna pod tym względem gleba wielkopolska. To też zdolnościami jej pianistycznymi jak i kompozytorskimi zaopiekował się ze szczególną pieczołowitością słynny mistrz berliński Klawery Szarwenka, a po odbyciu gruntownych czteroletnich studiów skierował 22-letnią artystkę do Ameryki, by otworzył jej najszersze pole działania. Pierwszy ten pobyt w Ameryce obejmował lat cztery. W czasie tym młoda pianistka uczyła w konserwatorium Szarwenki w Nowym Jorku i stawiała równocześnie pierwsze kroki do kariery światowej, występując z największymi honorami w umyśle dla niej urządzonych soirées u Rockefellerów i Gouldów.

Tęsknota kazała jej tę świetną karierę przerwać i powrócić do ojczyzny, gdzie prowadziła przez kilkanaście instytut muzyczny w Poznaniu. Jednakże temperament wirtuozowski nie daje się zamknąć w samej czynności pedagogicznej. Wyjeżdża ponownie do Ameryki, gdzie daje koncerty z rosnącym powodzeniem, prowadząc jednocześnie własną szkołę muzyczną w Binghamton, N. Y. W czasie tym — r. 1916 — słyszy ją Paderewski, i oto świadectwo, jakie jej wystawia (przekładamy je z własnoręcznego oryginału angielskiego): „Z największą przyjemnością wysłuchałem gry fortepianowej p. Anny Suszczyńskiej. Jest ona pianistką o wybitnej technice i wysubtelnym wyczuciu muzycznym. Mogę ją gorąco polecić managerom i agentom koncertowym, którzy pragną urządzić imprezy o prawdziwej wartości artystycznej.”

Niestety i ten piękny wzlot urwył się po wojnie w r. 1922 — przywiązanie do Ojczyzny okazuje się silniejszym od ambicji wirtuozowskiej. Poznań, dokąd ś. p. Anna znowu powraca, nie jest terenem dla jej talentów. Udziała jednak w dal-

szym ciągu lekcji, a przedewszystkiem kontynuuje swoje prace kompozytorskie. Mało otąd słychać o niej. Szersze sfery o niej zapominają. Pamiętają jednak liczni uczniowie w Poznaniu samym jak i wśród ziemianstwa wielkopolskiego, którzy żywią głęboką dla niej wdzięczność za porwyjący i skuteczny entuzjazm, w jakim wpajała w nich umiłowanie najczystszych i najgłębszych walorów muzyki.

Zostaje jeszcze jedno, co pamięć jej zachowa: jej twórczość. Dorobek kompozytorski ś. p. Anny spoczywa jak dotąd prawie wyłącznie w rękopisach, zasługując jednak niewątpliwie w dużej części na wydanie drukiem. Składa się on z pieśni, utworów skrzypcowych, fortepianowych (w tem bardzo ciekawy koncert) i orkiestrowych, o bogatej inwencji melodycznej i rytmicznej, a opracowanych z najlepszym smakiem harmonicznym.

Zapewne imię Anny Suszczyńskiej mogłoby dziś posiadać zupełnie inne znaczenie w świecie muzycznym międzynarodowym, gdyby piękny ten talent był się rozwijał i promieniował w całej pełni, na wielkiej arenie, która mu się należała. Karjerę światową podcięła miłość do kraju rodzinnego, chęć służenia swoim zamiast obcym. Zmniejsza to sławę artystki, lecz jakże upiększa jej obraz człowieka.

Ku uczczeniu pamięci wybitnej artystki i przykładowej patriotki odbędzie się staraniem jej uczniów i przyjaciół msza św. za spókój jej duszy w Poznaniu w kościele św. Marcina w niedzielę, 14 września, o godz. 10. Prof. L. K.

Ochrona lasów w Tatrach.

Na zasadzie zarówno motywów natury praktycznej — hodowlanej jak i motywów naukowych — przyrodniczych urząd wojewódzki krakowski uznał pismami z dnia 2. 5. 1931 r. za lasy objęte ochroną część lasów majątku Fund. Zakłady Kórnickie położoną w gminach Kościeliska, Zakopane, Bukowina i Brzegi o ogólnej powierzchni 4654.0285 ha, oraz część lasów majątku Szafłary, położona w gminie Szafłary o ogólnej powierzchni 1551.6580 ha.

Łączny obszar tatrzańskich lasów ochronnych, objętych powyższem rozporządzeniem wynosi obecnie 5.205.6865 ha. W piśmie do p. J. Uznańskiego, właściciela majątku Szafłary, wskazano również na obowiązki zasilenia niektórych obszarów.

Polski przyjaciel familii

Pisma tygodniowe poświęcone ludowi i mianie i zabawie.

w domu i w szkołce

12 52. 26 grudnia 1897.

Święto Boga naszego narodzenia jest czasem radości i wesołości. W dzień ten świętuje się Boga, który nas stworzył, który nas kocha, który nas prowadzi do nieba. Radość i miłość — oto znamiona Boga naszego narodzenia. Z prawdy, jakie się nie zmieniają. Bo też to dzień błagodni, jeden z błagodni, dzień ten to wyjątkowo błagodny, że jeden z ludzi, który się nami opiekuje, ten jest nasz. Narodził się Bóg, który świat stworzył, który świat prowadzi do nieba, który świat prowadzi do nieba, który świat prowadzi do nieba. Ten jest nasz Bóg, ten jest nasz Bóg, ten jest nasz Bóg.

Współczucie wosłowiec trumi!

Radość i miłość — oto znamiona Boga naszego narodzenia. Z prawdy, jakie się nie zmieniają. Bo też to dzień błagodni, jeden z błagodni, dzień ten to wyjątkowo błagodny, że jeden z ludzi, który się nami opiekuje, ten jest nasz. Narodził się Bóg, który świat stworzył, który świat prowadzi do nieba, który świat prowadzi do nieba, który świat prowadzi do nieba. Ten jest nasz Bóg, ten jest nasz Bóg, ten jest nasz Bóg.

WIADOMOŚCI POTO CZNE

Komunikat policji w sprawie Mleczarni Wielkopolskiej

W związku z ogłoszonymi w miejscowej prasie artykułami, dotyczącymi zakwestjonowanego mleka w Mleczarni Wielkopolskiej i samobójstwem syna p. Niewiadomej, właścicielki tej mleczarni, mającej rzekomo związek ze zajęciem mleka, Miejski Urząd Bezp. i Porządku Publicznego zaznacza, co następuje:

W dniu 8 sierpnia rb. przeprowadzili urzędnicy kontroli sanitarnej lustrację w Mleczarni Wielkopolskiej, przyczem stwierdzili, iż mleko, wypuszczane z tej mleczarni do sprzedaży w mieście, jest silnie zabrudzone. Wielkopolska Mleczarnia nie posiadała żadnych urządzeń do czyszczenia mleka; nakazano więc zainstalowanie odpowiednich urządzeń technicznych, zagrażając zajęciem w przyszłości mleka zabrudzonego. Właścicielka mleczarni p. Niewiadoma przyrzeka zakupić w dniu następnym filtry do czyszczenia mleka, czego jednakże do dnia 27 ub. m. t. j. do dnia, w którym mleko zostało zajęte, nie uczyniła.

W dniu 27 sierpnia rb. kontrolerzy sanitarni przeprowadzili kontrolę mleka przy głównym dworcu na wozie Mleczarni Wielkopolskiej, przyczem stwierdzili, iż mleko, odebrane przez p. Niewiadę z dworca, jest brudne, na co zwrócili uwagę znajdującemu się na wozie p. Niewiadzie; równocześnie zapytano go, dokąd mleko to jest przeznaczone. P. Niewiada odpowiedział, iż zdaniem jego mleko jest dostatecznie czyste i wiezie je zaraz w tym stanie z dworca do sklepów artykułów spożywczych celem dalszej rozsprzedaży do rąk konsumentów. Mleko nie było zatem przeznaczone do mleczarni do oczyszczenia, a gdyby nawet tak było, to wobec stwierdzonego w Mleczarni Wielkopolskiej braku urządzeń technicznych nie mogłoby być oczyszczone.

Dokładne przefiltrowanie zajętego mleka w obecności przedstawicieli prasy wykazało, że mleko było zabrudzone w wysokim stopniu cząstkami mierzwy i częściowo żółtawym osadem, pochodzącym prawdopodobnie z chorych wymion krów.

Należy zatem stwierdzić, że
1) mleko zabrudzone przeznaczone było na rozwózkę;
2) mleko nie mogło być oczyszczone w Mleczarni Wielkopolskiej wobec braku — jak już wyżej zaznaczono — technicznych urządzeń;
3) mleko w tak wysokim stopniu zabrudzone było niezdatnym do spożycia i szkodliwym dla zdrowia konsumentów.

Od redakcji: Przypominamy, że zaznaczyliśmy na tem miejscu, iż polegamy zasadniczo na orzeczeniach fachowych policyjnej Kontroli Sanitarnej. Co zaś dotyczy w konkretnym wypadku argumentu właścicielki Mleczarni Wielkopolskiej, że konwie mleka zostały skonfiskowane na dworcu w takich warunkach, iż nie były jeszcze odebrane przez Mleczarnię Wielkopolską, to powyższy komunikat przedstawia sprawę wręcz odwrotnie.

Pismo nasze spełniło w każdym razie swój obowiązek wobec publiczności, podając do jej wiadomości to, co nam zakomunikowane zostało przez Kontrolę Sanitarną. W świetle zaś powyższego oficjalnego komunikatu policyjnego występuję w szczególności jaskrawej formie nikczemność „Dziennika Pozn.", który, wiedząc, że chodzi o urzędowe wiadomości Kontroli Sanitarnej, trzykrotnie wmawiał w swych czytelników, jakoby to były informacje fałszywe „Kurjera Poznańskiego”, i jakoby ich ofiarą padł syn właścicielki Mleczarni Wielkopolskiej. Brudne metody „Dziennika Pozn.” zostały zdemaskowane.

Echa potwornego mordu w Gnieźnie

Dalsze szczegóły śledstwa — Ujęcie wskazanej przez zbrodniarza współniczkę

Policja śledcza w Gnieźnie w dniu wczorajszym badała szczegółowo mordercę. Stawniak aż do późnego wieczora wypierał się uparcie wszystkiego. Gdy mu przedstawiono dalsze, stwierdzone już dostatecznie fakty zniewolenia małoletnich dziewcząt, Stawniak zalał się w swym uporze i zaczął tracić pewność siebie. Pod naporem zeznań pokrzywdzonych dziewcząt, których liczba tymczasem jeszcze wzrosła, Stawniak uczynił następujące zeznanie:

Kobieta, która wywabiała Monikę z Parku Kościuszki, obiecała jej 3 zł za pomoc w niesieniu bagażu, jest prostytutką Klarą Jarecką z Gniezna, bez stałego miejsca zamieszkania. Na wiadukcie kolejowym przy ul. Warszawskiej odebrał od Jareckiej małą Monikę i udał się z nią przez ulicę Witkowską, w kierunku Jelonka, Jarecka zaś udała się do miasta. Gdy

Stawniak doszedł z Moniką na wysokość Parku Wiktorji w pobliżu Jelonka, przystąpił do nich rzekomo jakiś nieznajomy, któremu Stawniak powierzył Monikę. Nieznajomy szedł teraz z Moniką dalej do Jelonka, zaś on, Stawniak, wrócił do miasta.

Oczywiście zeznanie Stawniaka co do rzekomego nieznajomego są uważane za wykręty i za próbę wprowadzenia policji na fałszywy trop. Po tem zeznaniu jednak policja zabrała się do poszukiwania Jareckiej i po dłuższych obserwacjach na ulicy ujęto ją wczoraj około godz. 22 i zaprowadzono ją do aresztu śledczego. Jarecka, jak dotąd, nie przyznaje się do wywabiania Moniki z Parku Kościuszki. Jarecka liczy lat 20 i jest rodem z Łądu pow. ślupskiego.

Dzisiejszy dzień przyniesie z pewnością dalsze rewelacje. (br.)

Tajemniczy zgon ogrodnika

Samobójstwo czy nieszczęśliwy wypadek?

Lotem błyskawicy rozeszła się wczoraj popołudniu na Jeżycach wieść o zagadkowym zgonie 65-letniego ogrodnika Ludwika Rutawskiego, zamieszkałego przy ul. Piotra Wawrzyniaka 23. W mieszkaniu pp. Marciniaków, powinowatych zmarłego, u których Rutawski zamieszkiwał, znaleziono go nad wieczorem, leżącego na podłodze obok łóżka, z głową opartą na pościeli. Przywołany lekarz pogotowia stwierdził śmierć. Ponieważ na szyi zmarłego były ślady wskazujące na śmierć gwałtowną przez uduszenie, powiadomiono niezwłocznie o wypadku organa policyjne, które wdrożyły śledztwo. Na miejsce wypadku przybyli więc podprokurator przy Sądzie Okręgowym p. Hrabyk oraz komisarz policji śledczej p. Nowakowski. Przeprowadzone na miejscu dochodzenia nie doprowadziły do ostatecznego wyniku. Przypuszcza się, że Rutawski albo padł ofiarą nie-

szczęśliwego wypadku, albo też popełnił samobójstwo. Marciniakowie, u których zmarły zamieszkiwał, nie potrafili dać żadnych wyjaśnień, gdyż w czasie, w którym wypadek się zdarzył, wszyscy byli w mieście. W celu definitywnego wyświeślenia tajemniczej sprawy, zarządził p. prok. Hrabyk sekcję zwłok. Pogłoska o możliwości morderstwa, którą oparto na fakcie, iż przy zwłokach rzekomo obwieszono nie znaleziono sznura, nie ma pewnej podstawy. Należy zatem odczekać wyników śledstwa. (in)

Zwłoki w lesie

W jaki sposób zginęły nieboszczykowi pieniądze?

W dniu 4 b. m. około godz. 15, na drodze prowadzącej z Żebowa do Węgielni, w lesie w pobliżu zabudowań wsi Białki, znaleziono trupa mężczyzny, w którym rozpoznano 57-letniego rolnika Walentego Przybylskiego z Białek. Przybylski udał się 4 b. m. o godz. 6 rano do Nowego-Tomyśla w

W imieniu naszej rodziny podaję do wiadomości, że b. porucz. Humnicki zasądzony w Brześciu, do naszej rodziny nie należał.

Ignacy Humnicki

Rusków.

zw 10 861

celu uregulowania opłaty u komornika sądowego i w tym celu zabrał z sobą portfel z 56 zł. Przy zwłokach jednak nie znaleziono pieniędzy ani portfela. Jednak również nie stwierdzono obrażeń, któreby wskazywały na śmierć gwałtowną i również nie stwierdzono na miejscu śladów osób trzecich. Zwłoki zostały zabezpieczone do dyspozycji władz sądowych. Prowadzi się w celu ustalenia przyczyny śmierci skrupulatne dochodzenia. (z)

KALENDARZYK

Sobota, 5 września 1931.

Słońce: wschód 5,08 — zachód 18,33 — długość dnia 13 godzin 25 min.
Księżyc: wschód 21,11 — zachód 14,40 — ostatnia kwadra.

Stan pogody według spostrzeżeń Stacji Meteorologicznej przy Uniw. Pozn.: Sobota, godz. 7 rano. Temperatura powietrza wysoka plus 15 st. Cels. Wiatr południowo-zachodni. Ciśnienie atmosferyczne niskie 737 mm. — W ubiegłej dobie temperatura najwyższa plus 24 st. Cels., najniższa plus 15 st. Cels. Ilość opadu 12 mm.

Przewidywania pogody na niedzielę: Przy silnym wietrze zmienne zachmurzenie z przelotnymi deszczami.

Stan wody w Warcie według notowań Inspekcji Dróg Wodnych w Poznaniu: dziś plus 0,46 mtr.

Kal. rzk.: Wawrzyniec — jutro Zacharyasz P.

Kal. słow.: Wodzisław — jutro Drogowit.

Nocna służba aptek

Śródmieście: Apteka pod Eskulapem, pl. Wolności 13. — Apteka Sapiieżyńska, plac Sapiieżyński 1. — Apteka pod Złotym Lwem, Stary Rynek 75. — Apteka Chwaliszewska, Chwaliszewo nr. 76.

Jeżyce: Apteka Mickiewicza, ulica Mickiewicza 22. — Apteka „Pod Opatrznością Boską”, ul. Dąbrowskiego 76.

Lazarz: Apteka przy Parku Wilsona, ul. Marszałka Focha 47.

Wilda: Apteka pod Koroną G. Wilda 61.

W innych dzielnicach pełnią nocną służbę apteki tamtejsze.

ZEBRANIA, ZJAZDY

— * **Wolny Cech Obuwniczy** ma zebranie miesięczne we wtorek, dnia 8 bm. o godzinie 20 w Domu Rzemieślniczym.

— * **Zarząd Koła Położonych** prosi o liczny udział w nadzwyczajnym zebraniu, które się odbędzie w poniedziałek o godzinie 17 w sali Wojew. Kliniki dla Kobiet, ul. Polna 17.

— * **Z Tow. Restauratorów na miasto Poznań i okolice.** Miesięczne zebranie plenarne odbędzie się dnia 8 bm. o godzinie 16 w lokalu kolegi Godurkiewicza w Szelagu.

— * **Ze Stow. Żeńskiej Młodzieży Kupieckiej.** Zebranie plenarne odbędzie się we wtorek, dnia 8 bm. o godz. 19.15 na sali Domu Królowej Jadwigi. Al. Marcinkowskiego 1. Wykiad p. Romany Szymańskiej „Sztuka polska 18 wieku”.

— * **Zjednoczenie Pracowników Rzem.** Walne zebranie sekcji krawieckiej odbędzie się w poniedziałek, dnia 7 bm. o godzinie 20 na salce 20 Domu Rzemieślniczego przy ul. Waly Zygmunta Starego 9.

KOMUNIKATY RÓŻNE

— * **Jutrzejša rodzinna wycieczka** śpiewaków do ogrodu w Kobylempolu, urządzona przez P. T. O., zainteresowała wielu obywateli i śpiewaków, wybierających się z rodzinami, aby na świeżem powietrzu użyć zabawy. Jak wiadomo, wycieczka jest całodzienna. Na miejscu będą gry towarzyskie dla wszystkich o piękne nagrody oraz fanty. Autobusy kursują co godzinę z ul. Woźnej przy Warcie; przewóz od osoby 50 gr. W ogrodzie znakomita muzyka cygańska. Wstęp do ogrodu wolny. Napejo po niższej cenie, jak kufel piwa 25 gr, mokka 40 gr i t. d. — A więc prosimy wszystkich jutro w niedzielę gremjalnie do Kobylepola. W razie deszczu, odbędzie się wycieczka w następną niedzielę.

— * **Państwowa Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa** zawiadamia, że przyjmuje jeszcze zapisy kandydatów na oddział stolarski, w wieku 14—16 lat z ukończoną szkołą powszechną lub przynajmniej 3 klas szkoły średniej. Bliższych szczegółów udziela biuro szkoły przy ul. Bergera nr. 5 (przy Rynku Wildeckim) codziennie od godz. 9—13.

— * **Stow. Młodzieży Polskiej pod wezwaniem św. Ałojzego** przy Farze urządza w niedzielę 6 bm. wycieczkę rodzinną do

U nerwowo chorych i cierpiących psychicznie łagodnie działająca naturalna woda gorzka Franciszka-Józefa przyczynia się do dobrego trawienia, daje im spokojny, wolny od ciężkich myśli sen. Żądać w apt. i drogerjach nw 5593

Parku Narodowego na Malcie. Na miejscu wiele niespodzianek. M. in.: strzelanie, rzucanie kostek, poczta japońska i t. p. o bardzo cenne nagrody. Uwienieniem wszystkich imprez jest wielka loteria fantowa. Wymarsz o godzinie 14 z Nowego Rynku z własną orkiestrą.

— * **Związek Hallerczyków Placówka Poznań** przypomina w ostatniej chwili o wycieczce rodzinnej, która się odbędzie w niedzielę, dnia 6 bm. o godz. 15 do ogrodu p. Knasieckiego. Na wycieczkę jak najprzejmiej zaprasza się wszystkich Hallerczyków oraz sympatyków organizacji.

— * **Kurs gospodarstwa domowego** rozpoczyna Związek Kobiet Pracujących z dniem 15 września rb. Kurs ten będzie obejmował programem: gotowanie, pieczenie, towaroznawstwo, porządkowanie oraz wiadomości o racjonalnym odżywianiu zdrowych i chorych. Opłata za cały kurs 26 zł, płatne w ratach. Złożeńia przyjmuje biuro Związku Kobiet Pracujących, Poznań, Aleje Marcinkowskiego 1 (Dom Królowej Jadwigi) codziennie od godz. 13—14, w czwartki od 17—18.

KRONIKA MIEJSCOWA

Tow. im. Władysława. Dnia 2 bm. odbyło się w sali p. Grotowskiego na Dolnej Wildzie zebranie plenarne Tow. im. Władysława, na którym przedstawicielka Związku Obrony Przemysłu Polskiego p. pułk. Krzyżagórska wygłosiła referat na temat: „Przez patriotyzm gospodarzy do dobrobytu”. Referentka przedstawiła, jak żgubne skutki pociąga za sobą niepotrzebne kupowanie wyrobów zagranicznych, zwiększając liczbę bezrobotnych. — Wykazała, że we wszystkich krajach wysoko uprzemysłowionych dąży się do jak największego eksportu, — jak najmniejszego importu, a związki uświadamiające o konieczności popierania tylko krajowych wyrobów rozwijają szeroką propagandę. Więc i my, Polacy, nie możemy być mniej patriotycznymi od innych narodów. Szczególniej kobiety jako szafarki budżetu domowego powinny przy zakupach spełniać swój obowiązek obywatelski, żądając wszędzie towaru krajowego.

Członkowie obojga pici ze sfery robotniczej w liczbie około 100 osób wystuchali przemówienia z wielką uwagą, a ożywiona dyskusja świadczyła o zainteresowaniu tak aktualnym tematem.

KRONIKA WYPADKÓW

— * **Pod kołami motocyklu.** P. Feliks Jander, 16-letni uczeń szkolny, zamieszkały przy ul. Prusa 17, najechany został wczoraj po godz. 20 przez motocyklistę, wskutek czego doznał złamania prawego podudzia. Odwieziono go do szpitala miejskiego. (z)

Jeszcze możesz

nabyć za 3 zł los

Wielkiej Loterii na

Pomnik Wdzięczności

Najw. Serca Pana Jezusa
w Poznaniu,

gdyż zgodnie z życzeniami szerokich kół wiejskich i miejskich termin ciągnięcia przesunięty został na porę dogodniejszą,

bo 10 grudnia b. r.

Spiesz się więc, bo zapas losów już niewielki!

Dopomóż do dokończenia wielkiego dzieła, które jako widomy znak naszych uczuć religijnych i narodowych, ustanowić ma w sercu Poznania w domy znak naszej wdzięczności wobec Pana nad Paną za przywrócenie wolności naszej Ojczyźnie! Spełniwszy ten obowiązek, zapewniasz sobie także wygraną cennych nagród, których wystawę publiczną niezbawem urządzimy!

Wszelkich informacji udzieli
Komitet Budowy Pomnika Wdzięczności
(Wydział Loteryjny) POZNAŃ,
Aleje Marcinkowskiego nr. 21.
(Konto P. K. O. nr. 213964.)

Wypadek samochodowy. Na ul. Staszica najechał samochód P Z 11977 na samochód osobowy nieznanego numeru. Znajdujący się w pierwszym samochodzie p. Jarosław Kucharski, ul. Bluszczowa 11, doznał lekkich obrażeń. Przywołane pogotowie lekarskie odwiozło go do szpitala. (z)

Pożar. W dniu 28 ub. m. w Brudzewie pow. wrzesińskiego spaliła się stodoła probostwa ze zbożem dzierzawcy p. Łukasza Dudziaka. Szkoda wynosi 25 tysięcy złotych, którą pokrywają częściowo Kraj. Ubezpiec. Ogn. w Poznaniu i Tow. Ubezpieczeń „Snop”. Ustalono, że pożar spowodował 29-letni syn dzierzawcy Józef Dudziak, wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem. (z)

KRONIKA POLICYJNA

Kradzież kieszonkowa. Na ulicy Pocztowej jakiś niewykładowany dotąd złoczyńca skradł z kieszeni p. Michała Wichlaczka, zamieszkałego przy ul. Gen. Umińskiego 7, 600 złotych. (z)

Policja wzięła w piątek niejakiego Stanisława Jędrzaka, ul. Strzelecka 11, obwinionego o usiłowanie pozbawienia życia swego szwagra Nikodema Marszałkiewicza. (z)

Ujęcie rzeźmieszcza. U aresztowanego w Gnieźnie Florjana Kosmali znaleziono przy rewizji osobistej około 800 zł gotówki. Pieniądze te pochodzą prawdopodobnie z kradzieży lub też napadu rabunkowego. (br)

Włamanie do biura towarzystwa ubezpieczeń. Gdy dziś rano woźny Tow. Ubezpieczeń „Przezorność”, pl. Wolności nr. 14, zamierzał otworzyć biuro, zauważył z przerażeniem, że drzwi były już otwarte. Wszedłszy do środka, stwierdził, że wszystko było porzucane. Zamek od szafy żelaznej był wyrwany, jednak szafa pozostała zamknięta. Liczne szuflady biurka były pootwierane i różne dokumenty porzucane. Złodzieje, którzy włamali się nocą do biura, szukali widocznie pieniędzy, których jednak nigdzie nie znaleźli. Nie zabrali również piaseczka i kapelusza dyrektora, zawieszonych w przedsiłunku. Ustąpili z biura, nie osiągnąwszy celu włamania. (z)

Wykroczenia samochodów i drożek. W miesiącu sierpniu zgłoszono policji ogółem 456 wypadków wykroczeń samochodowych i drożkarskich. Mianowicie spisano protokoły: za nieposiadanie przepisowych czapek oraz niepuszczanie chorągiewki podczas jazdy z pasażerami 6; za przepiętnie autobusów pasażerami 9; za zderzenia się samochodów itp. 8; za nadmierne dymienie 86; za najechanie ludzi 4; za zbyt szybką jazdę oraz złośliwe wyprzedzanie innych pojazdów 14; za nieprzystawianie na przystanku tramwajowym podczas wsiadania i wysiadania 14; za nieprzepisową jazdę i tamowanie ruchu kołowego 90; za nieposiadanie firmy oraz znaków rejestracyjnych 39. Poza tem spisano protokoły, że na dany znak „stój” nie zatrzymano pojazdu w 13 wypadkach, za jazdę hałaśliwą bez tłumika w 7 wypadkach, za pozostawienie pojazdów bez nadzoru w 21 wypadkach, za nieoświetlenie pojazdów w 81 wypadkach, za jazdę rowerami po chodniku w 18 wypadkach, za palenie tytoniu przy sterze podczas jazdy w 5 wypadkach i za nieposiadanie prawa jazdy oraz dowodu rejestracyjnego w 25 wypadkach. (z)

dwuklasowe szkoły w Bliźcach, Czerlinie, Czeszowie, Legniszewie i Miąży zmieniło na jednoklasowe. Trzyklasową szkołę powszechną w Chojnie przekształcono na dawniejszy typ organizacyjny dwu - klasowy. Nauczyciel p. Leon Gruss z Grabowa przeniesiony został z dniem 31. 8. 31 w stan spoczynku. Posadę w Grabowie objął z dniem 1. 9. 31 syn p. Grussa p. Edward Gruss ze Złotowa powiatu szubińskiego.

(Redukcja etatu sędziego śledczego.) Ministerstwo Sprawiedliwości skreśliło przy Sądzie Grodzkim w Wągrowcu jeden etat sędziego śledczego. Funkcję sędziego śledczego przy tym sądzie pełni dodatkowo p. sędzia Litwiak, który pozostaje na etacie sędziego grodzkiego. Te dodatkowe funkcje sędziego Litwiaka zostaną zlikwidowane. (ek)

Ostrów. (Okradzenie zegarmistrza.) W nocy na 4 bm. w Ostrowie włamali się nieznanymi złoczyńcy do zakładu zegarmistrzowskiego p. Szlasczowskiego Antoniego i skradli większą ilość zegarków złotych, srebrnych i double, dewizek, papierosnic, korbryków, obrączek ślubnych i pieścionków. Wdrożono dochodzenia. (z)

Wieleń. (Samobójstwo.) W piątek rano pomiędzy godz. 6 a 7 zastrzelili się właściciel fabryki konserw oraz tartaku w Miale Paweł Haase, liczący lat 52. Powodem samobójstwa były prawdopodobnie kłopoty. Zmarły przed dwoma laty zatrudniał przeszło 200 robotników, przedsiębiorstwo jego jednak z powodu ogólnego przesilenia gospodarczego mocno podupadło.

Bydgoszcz. (Nieszczęśliwe wypadki.) W dniu 2 bm. 27-letni Grylewicz Edmund został postrzelony w brzuch przez Wiklińskiego Alojzego, 9-letniego chłopca. Grylewicz zmarł dnia następnego w lecznicy miejskiej. Wypadek zdarzył się podczas czyszczenia broni. — W dniu 31 ub. m. zgłosił p. Tucholski Józef, że około godz. 19,15 najechał samochodem P Z 41623 na Placu Poznańskim 8-letniego Ogródowskiego Władysława, którego potem odwiózł do Szpitala Diakoniskiego. Chłopiec odniósł złamanie lewej nogi. (z)

Wpływ przez Poznań

Lista zgłoszeń obejmuje 88 najlepszych zawodników

Największa impreza pływakka, „Wpływ przez Poznań” o puchar „Instrucji Polskiej” odbędzie się, przypominamy w ostatniej chwili, jutro w niedzielę o godz. 15.30. Trasa biegu prowadzi „Wartę” od Dębiny do Ogrodu Bractwa Kurkowego w Szelągu. Do biegu zgłoszono 88 najlepszych zawodników Poznania i prowincji.

Szczegółową listę podamy w jutrzszym numerze porannym.

Uruchomienie Pe - Pe - Ge w Grudziądzu

Fabryka wyrobów gumowych Pe Pe Ge w Grudziądzu, znajdująca się pod nadzorem sądowym, zatrudnia w swych warsztatach obecnie 500 ludzi. W następnych dniach nadzór sądowy zaangażuje dalszych 500 pracowników, ponieważ fabryka otrzymała znaczne zamówienia zagraniczne na towary zimowe. Dzienna produkcja podniesiona zostanie do 7000 par obuwia i kaloszy.

Skarb państwa ma na fabryce Pe Pe Ge około 12 milionów zł uprzywilejowanego wierzytelności. Z uwagi na te pretensje skarbu miarodajne koła kupieckie w Grudziądzu zwrócili się z apelem do rządu o przejęcie tego przedsiębiorstwa na własność skarbu, bo jest wątpliwe, czy znajdzie się reflektant z odpowiednim kapitałem, a państwo chyba tej kolosalnej sumy nie może tracić. Poza tem skarb państwa, uruchamiając fabrykę, korzystałby z wpływów podatkowych, które wyniosły w 1929 r. 1.346.324 zł. Świadczenia fabryki na rzecz ubezpieczeń społecznych wynosiły 1929 r. w cyfrze 1.217.075 zł. Państwo wreszcie przychylniliby się do zażegnania bezrobocia w Grudziądzu, oszczędzając poważne sumy na bezrobotnych. (X)

50-lecie Kółka Rolniczego w Doruchowie

Złoty jubileusz pożytecznej pracy, połączony z poświęceniem sztandaru, obchodziło dnia 30 ub. m. Kółko Rolnicze w Doruchowie (powiat ostrzeszowski). W uroczystości tej, wzięły udział stowarzyszenia miejscowe i liczne delegacje z okolicy.

Tradycyjnym zwyczajem rozpoczęto uroczystość mszą św., celebrowaną przez ks. prob. Kasprzaka, który przytem dokonał poświęcenia sztandaru i wygłosił piękne przemówienie.

Dalszym punktem programu było zebranie uroczyste w sali p. Pastusiaka. Zebranie zajął prezes ks. prob. Kasprzak, witając gości, chrzestnych sztabdaru i delegata Związku. Dalsze przewodnictwo, objął wiceprezes Okręgu p. Genge. P. pos. Piątek z Doruchowa wygłosił interesujący referat o znaczeniu rolnictwa i przedstawił zgromadzonym historię Kółka. Dłuższe przemówienie o obowiązkach członków wygłosił delegat Związku. W dalszym ciągu, składali delegaci, oraz p. Prusinkiewicz z Ostrzeszowa w imieniu rodziców chrzestnych — życzenia dalszej, owocnej pracy. Na wniosek zarządu mianowano pp: Jana Dirsę — założyciela Kółka, oraz postę Piątka — długoletniego i gorliwego członka zarządu, członkami honorowymi. Podnieść należy, że do uświetnienia obchodu przyczynił się pięknymi produkcjami chór miejscowy z p. dyr. Szczepkowskim, oraz Stowarzyszenie Młodych Polek. Na zakończenie zebrania odśpiewano wspólnie „Rotę”.

Duże uznanie należy się również prezesowi ks. prob. Kasprzakowi, który niestrudzenie pracuje w organizacjach katolickich swojej parafii i wydatnie przyczynia się do ciągłego rozwoju Kółka Rolniczego. (ck.)

RUCH W TOWARZYSTWACH

Tow. Powstańców i Wojaków Poznań - Dębica. Zebranie plenarne odbędzie się w sobotę, dnia 5 bm. o godz. 19 w lokalu druha Grzesiaka przy ul. Wspólnej nr. 15.

Klub Atletyczny - Sportowy „Zbyszko”. Zebranie plenarne w dniu 5 b. m. nie odbędzie się.

Czarna Trzynastka im. J. Zamoyckiego. Inauguracyjna zbiórka drużyny odbędzie się w niedzielę 6 bm. o godz. 8,30 w gimnazjum im. Bergera przy ul. Strzeleckiej 4.

Koło Śpiewackie „Lutnia” w Dębce urządza w niedzielę 6 bm. koncert wokalny z udziałem kół miejscowych w ogrodzie p. Tritta przy ul. Dębickiej 40, połączony z tańcami, oraz urozmaicony niespodziankami. Początek o godz. 15.

Związek Inwalidów Cywilnych. Zebranie odbędzie się w niedzielę 6 bm. o godzinie 16 w sali p. Bohnowej, ul. Marszałka Focha 85.

Tow. Uczestników Powstania Wielkopolskiego im. Ignacego Paderewskiego dziel. III. Zamek. W niedzielę 6 b. m. od godz. 11 do godz. 13 odbędzie się obowiązkowe strzelanie małokalibrowe w strzelniczy miejskiej przy ul. Fr. Ratajczaka. Wszyscy członkowie winni przybyć bezapelacyjnie.

Koło Śpiew. „Gęźba” Poznań - Wilnary, urządza dnia 6 bm. to jest w niedzielę, wycieczkę do p. Kotlińskiego przy ul. Obornickiej. Początek o godz. 15. Na miejscu różne gry.

Tow. zjedn. Malarzy, Lakierników i Poziłotników. Plenarne zebranie odbędzie się w niedzielę 6 bm. o godz. 14 w lokalu posiedzeń p. Ogradowicza, ul. Słusarska 6. Na porządku obrad wykład.

Koło Przyjaciół Harcerzy „Wilków Morskich”. Zebranie plenarne odbędzie się w poniedziałek, dnia 7 bm. o godz. 20 w szkole im. Konarskiego, ul. Marji Magdaleny 2.

Komitet Towarzystw Dzielnicy Wildeckiej. Zebranie plenarne odbędzie się dnia 7 bm. o godz. 19,30 w lokalu zebrań ul. Fabryczna 38.

Koło Śpiew. im. Boł. Dembińskiego. Zebranie plenarne odbędzie się w poniedziałek, dnia 7 bm. w lokalu druha Wróblewiczka, Chwaliszewo 68 o godz. 20.

Katolickie Tow. Rzemieślników Polskich. Zebranie odbędzie się w poniedziałek dnia 7 bm. o godzinie 20 na sali Domu Królowej Jadwigi. Na porządku obrad: wykład oraz inne sprawy.

Przez szybkie

Podejrzliwość

Ludzie w ostatnich czasach stali się bardzo podejrzliwi.

Niechno pan spróbuje, płacąc kilkadziesiąt groszy w sklepiku, dać srebrną pięćdziesiątkę. Sklepiak spróbuje ją najpierw na ząb później brzęknie kilka razy o podłogę, sprawdzi, czy litery są dobrze wyryte, a wreszcie przyglądając się panu badawczo, zapyta:

— A może pan przypadkiem ma drobniejsze?

Trzeba przyznać, że to przedrażnienie ogólne, ten wzajemny brak ufności ma sporo uzasadnień. Codzienną gazetę przynoszą wiadomości o fałszerstwach, sprzeniewierzeniach, podstępnych oszustwach itd.

Niedawno jakaś wytwórnia filmowa w celach reklamowych wypuściła fałszywe dolary. Zamiast połoibizny prezydenta, jak na prawdziwych, umieszczono na reklamowych dolarach fotografie artystek z tej wytwórni. Ponieważ dolary te miały pokrycie w banku, więc przyjmowano je wszędzie, jako pełnowartościowe.

Ale cóż?! Znalazł się spryciarz, który zaczął podrabiać fałszywe dolary. I przecz! Ktoś bierze reklamo-

Chór Kościelny św. Jana. Zebranie plenarne odbędzie się dnia 7 bm. o godz. 19 w sali parafjalnej Omawianie spraw ważnych — wycieczka do Wielichowa.

Zjednoczenie Pracowników Rzemieślniczych, sekcja szewska. Zebranie plenarne odbędzie się dnia 7 bm. o godz. 20 w kasynie Domu Rzemieślniczego.

Zw. Inw., Wdów, Sierót i Emerytów kolejowych. Zebranie plenarne odbędzie się dnia 7 bm. o godz. 16 na sali restauracji „Pod Słońcem”, ul. Górna Wilda 75.

Tow. Powstańców i Wojaków Poznań, Stare Miasto. Zebranie plenarne odbędzie się w poniedziałek, dnia 7 b. m. o godzinie 19,30 w Domu Katolickim na Śródcie.

Składki i pokwitowania

W administracji pisma naszego złożono w dalszym ciągu:

Na pomnik Serca Jezusowego: Marjan Szymański 5 zł; — Baranowa 5 zł; — St. M. z podziękowaniem za otrzymane łaski z prośbą o dalsze przez św. Teresę, św. Antoniego i św. Ekspedyta 2 zł; — N. N. z gorącą prośbą o zdrowie rodziców a zwłaszcza matki i o błogosławieństwo w pracy 2 zł; — N. N. 1 zł; — Franciszek Jeske z prośbą o uzyskanie posady i pomoc dla rodziny 1 zł; — M. Staroteka w intencji duszy zmarłego ojca i wysłuchanie pewnej prośby 5 zł; — S. W. za otrzymane łaski z prośbą o dalsze, 50 zł; — W. W. z podziękowaniem za otrzymaną posadę ofiaruje z pierwszej pensji 2 zł; — I. G. z prośbą o pomoc i błogosławieństwo w przedsiębiorstwie 2 zł; — razem z poprzednio pokwitowanymi 694,50 zł.

SKRZYŃKA DO LISTÓW

P. S. Siulim. Takiego specjalnego kursu niema. (K)

P. L. Kaczmarek. Jeżeli towarzystwo ubezpiec. już uskutečniło wypłatę i Pan wówczas oddał polisę i udzielił tow. pokwitowania, może Pan (naszym zdaniem) podnieść pretensję tylko do kasy, w której przypadająca do wypłaty suma umieszczono. Pretensję tę mógłby Pan jednak również zgłosić taksamo, a Państw. Urząd Kontroli Ubezpiec. albo załatwi tę sprawę, albo udzieli Panu odpowiednich wskazówek. (K)

Stały Abonent Kościeln. W sprawie wujka radzimy poinformować się dokładnie w starostwie. — 2) Lokatora można zaskarżyć do sądu grodzkiego celem uzyskania wyroku eksmisyjnego. (K)

Nr. 983 - 10 - 31. Do Komendy policji państwowej. (K)

J. S. 100. Niech Pan obejdzie poszczególne zakłady, my nie możemy specjalnie polecić żadnego. (K)

Z Teatru Polskiego

We czwartek, 10. 9. i w piątek 11. 9. odbędzie się w Teatrze Polskim atrakcyjne koncerty znakomitego zespołu Rewellersów Polskich, najbardziej chyba znanego i najbardziej współczesnego zespołu śpiewaczego doby obecnej.

Znany szerokiemu ogółowi z przepysznie naspiewanych płyt gramofonowych Columbia wyróżniający się swą precyzją, stopniem czystością i dokładnością wykonania zespół Rewellersów polskich zdobywa sobie wszędzie wyjątkowo wprost sukces. Toteż zapowiedź wyjątkowej tej atrakcji artystycznej wzbudziła wyjątkowo zainteresowanie wśród publiczności poznańskiej.

W obu koncertach wystąpi również młoda, utalentowana śpiewaczka, p. Teresa Karin.

Bilety po bardzo przystępnej cenie od 50 groszy do 4-ech złotych będą do nabycia w kasie Teatru Polskiego od wtorku 8. 9. w zwykłych godzinach kasowych. zw 10 854/a

wego dolara za dobrą monetę i okazuje się, że to jest sfalszowany dolar. No, i połap się tu, człowieku! Nie bądź podejrzliwym...

Coprawda całą tę historię trochę ubarwiłem, ale czyż nie jest ona zupełnie prawdopodobna. Kto w nią nie wierzy, daje najlepszy dowód nieuzasadnionej podejrzliwości.

Albo taka historia: Do mojego znajomego przychodzi panienka z rachunkiem od krawca.

— Żadnego ubrania nie zamawiałem, ani nie odbierałem — powiada znajomy.

W innych czasach pomyślałby sobie:

— To jakaś omyłka!

Teraz myśli:

— Aha! To jakaś oszukańcza afera. A panienka znów kiedyś (nie) pomyślałaby:

— Widocznie zapomniała!

A teraz:

— Chcę mnie, oszust jeden, nabrać!

I patrzę na siebie, jak na złoczyńców, póki się nieporozumienie nie wyjaśni.

Tak, tak! Żyjemy w czasach galo-pujących postępu techniki i jeszcze szybszej gotowości do podejrzeń.

X. Awery.

KRONIKA SĄDOWA

Zasądzenie szpiega w Instancji apelacyjnej. Przedmiotem rozważań sądu apelacyjnego była sprawa o szpiegostwo biuralisty Bronisława Hęciała, urodzonego w Berlinie. Rozprawa prowadzona była przy drzwiach zamkniętych. Po przeprowadzonej rozprawie, Hęciał zasądzony został na 5 lat ciężkiego więzienia z policzeniem aresztu śledczego. Jako okoliczności łagodzące przyjęto pod uwagę przyznanie się oskarżonego oraz fakt, że dotąd nie był karany. Niezależnie od kary Hęciał zasądzony został na 5 lat utraty praw obywatelskich, przyczem roztoczony nad nim będzie dozór policyjny. Rozprawa w tej sprawie w pierwszej Instancji toczyła się w styczniu r. b. w sądzie okręgowym w Bydgoszczy. Podsiądemu wówczas wymierzono karę ciężkiego więzienia prze 9 lat. — Hęciał w roku 1929 w Bydgoszczy i Gdańsku zdradzał ludziami, co do których wiedział, że są obywatelami ościnnego państwa, szczegóły dotyczące urzędzeń wojskowych. Otrzymał on 20 zapytań, na które obcy szczegółowo odpowiadał. (z)

Z WIELKOPOLSKI

Kostrzyn. (Wypadek samochodowy.) W poniedziałek o godz. 4 jadący samochodem na szosie Kostrzyn — Gniezno szofer Skórczyński z Łopienna pow. wągrowieckiego, wjechał w pobliżu miejscowości Strumiany na ułożony na szosie wał kamieni około 30 cm. średnicy. Samochód wskutek tego wjechał w rów i został poważnie uszkodzony. Tak szofer, jak i pasażer wyszli z wypadku cało. (z)

Puszczykowo. (Misja.) W niedzielę, 6 bm. o godz. 10,30 rozpoczyna się w Puszczykowie misja, która trwać będzie do 13 bm. Nauki misyjne wygłaszać będzie Ks. Czesław Malysiak, Superior OO. Salvatorjanów z Trzebini — w niedzielę o godz. 11 i 17,30, w dniu powszednim o godz. 19,30 i 20,30.

Wągrowiec. (Zmiany w szkolnictwie powszechnym.) W ostatnim czasie przeprowadzono znaczną ilość redukcji posad nauczycielskich. Dotychczasowe

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

POZNAŃ WIDZIANY PRZEZ ANTROPOLOGA

Materiał do poniższego artykułu czerpię ze swoich dwu rozpraw 1) z zakresu antropologii społecznej Poznania. Są one fragmentami większego przedsięwzięcia, mającego na celu zorientowanie się w całokształcie antropologii społecznej Polski. W tym celu przeprowadzam odpowiednią ankietę określając na oko przynależność rasową poszczególnych ludzi oraz ściągając z nich dane natury społecznej. Wyniki pierwszej z cytowanych prac oparte są na materiale 2027 poborowych z miasta Poznania. Są to mężczyźni roczników 1908, 1907 i 1906. Badałem wtedy tylko poborowych bez cenzusu naukowego (matura), gdyż ci ostatni z powodu P. W. K. stawali do poboru kiedy indziej. Druga rozprawka opiera się na stosunkowo małej ilości studentek i studentów, gdyż tylko na 291. Jak tedy kształtują się w świetle tych badań stosunki rasowe w Poznaniu?

Rozpatrując ogół ludności miasta stwierdzamy, że na pierwszym miejscu stoją elementy nordyczne, licząc 19,58 proc. ogółu poborowych, na drugim typy: subnordyczny (17,95 proc.) i alpejski (17,95 proc.) Bardzo poważny odsetek wykazuje element presłowiański (14,54 proc. ogółu poborowych). Inne wyróżnione składniki rasowe występują w mniejszych ilościach. Bardzo ciekawe tendencje pozwala spoznać obserwacja reemigrantów z Niemiec. Jeśli porównuje się ich skład procentowy ze składem ogółu ludności, to okazuje się, że z Niemiec wróciło za mało elementu nordycznego i presłowiańskiego, za dużo zaś ludzi innych typów rasowych. Wyszukałem hipotezę, że jest to skutek agitacji nordycznej w Niemczech. Niemcy chętniej zatrzymywali element nordyczny i jasno pigmentowany typ presłowiański, nieco na naszym terenie podobny do nordycznego, ponieważ wierzą w wielką wartość społeczną elementu nordycznego.

Przeliczenie składu rasowego poszczególnych kategorii zawodowych stwierdza, co dotychczas ogólnie przypuszczano, że warstwy społeczne różnią się bardzo poważnie składem antropologicznym. W materiale poznańskim uderza przedewszystkiem odmienne zachowanie się dwu typów rasowych. Są to typy: presłowiański i przednioazjatycki. Typ presłowiański jest bardzo licznie reprezentowany u robotników (22,38 proc. ogółu robotników) i rzemieślników (16,18 proc. ogółu rzemieślników), słabo natomiast u ludności pracującej w zawodzie kupieckim (3,91 proc. ogółu kupców) i biurowym (4,12 proc. ogółu biurowych). Typ przednioazjatycki, charakterystyczny jak wiadomo dla ludności żydowskiej, chętniej się lokuje w zawodach pracujących umysłowo. Jeśli mowa o kupcach poznańskich, to charakteryzuje ich skład antropologiczny nieco zbliżony do składu ludności żydowskiej, jakkolwiek nie ulega żadnej wątpliwości, że kupiectwo poznańskie nie ma nic wspólnego z etnicznym elementem żydowskim. Wiodącym działającym tutaj charakterystycznym dobory rasowe, które razem z czynnikami natury społeczno-histerycznej decydują o tym, że warstwy społeczne mają różny skład rasowy. O doborach tych zdają się decydować niejednako- we uzdolnienia typów rasowych tak pod względem fizycznym jak też pod względem psychicznym. To naprzykład, że typ presłowiański jest tak liczny u robotników i rzemieślników zdaje się być wynikiem przedewszystkiem jego silnej budowy fizycznej oraz wielkiej siły i sprawności fizycznej.

Inny skład rasowy studentów powoduje nie tylko działania doboru rasowego ale także terytorjalne różnice w pochodzeniu. Podczas gdy badani przezemnie poborowi z ludu, to są Wielkopolanie prawie w stu procentach, to u studentów jest zaledwie 40 proc. Wielkopolan.

Stąd zapewne taka mała ilość typu nordycznego, bo zaledwie 13,21 proc.

*) Stojanowski K.: „Dobory społeczne u ludności miasta Poznania”. Przegląd sportowo-lekarski. Tom II, 1930, str. 30 oraz Stojanowski K.: „Skład rasowy studentek i studentów Studium Wychowania U. P.” Wychowanie Fizyczne Poznań 1931. Zeszyt 2, str. 8.

U studentów uderza brak typu presłowiańskiego, który jak dotychczasowe badania stwierdziły, konsekwentnie unika szkół. Na pierwsze miejsce natomiast wybijają się w serji studenckiej

typ subnordyczny w pokaźnej ilości 26,42 proc. ogółu studentów.

Dr. Karol Stojanowski.
Poznań.

ŻYCIE KULTURALNE

POZNAŃ ORGANIZUJE KONCERTY SYMFONICZNE

Organizacja Orkiestry Symfonicznej Miasta Poznania weszła w ostatnią fazę. Jak się dowiadujemy, w najbliższych dniach rozpocznie swoje prace komisja, która z ramienia deputacji teatralnej ma zająć się ułożeniem programu stałych koncertów symfonicznych, wykonywanych przez byłą orkiestrę Teatru Wielkiego. W pracach tych przynosi miastu swoją cenną pomoc dyrektor naszego Konserwatorium Państwowego, Zdzisław Jahne, którego rozległa wiedza fachowa i świetny talent są rękojmią poziomu prac podejmowanych.

Umowa, jaka będzie w najbliższym czasie zawarta z naszą wypróbowaną orkiestrą, jest już w zarysach gotowa. Po jej sfinalizowaniu natychmiast rozpoczyna się pierwsze próby, tak aby z otwarciem sezonu można było się pośpieszyć. Koncerty — popularne i symfoniczne w znaczeniu ścisłym — będą odbywały się jak wiadomo w Teatrze Wielkim, ponadto są planowane produkcje radiowe.

W ten sposób miasto Poznań pierwsze w Polsce rozpoczyna szerzenie kultury muzycznej od podstaw, za pomocą koncertów orkiestralnych, na których będą słuchacze instruktywnie wprowadzani w muzykę poważną i lepszą. Żadna bowiem inna stolica dzielnicowa nie posiada własnej orkiestry symfonicznej. Filharmonia warszawska jest instytucją samodzielną, z miastem niezwiązaną, we Lwowie istnieje tylko orkiestra prywatna Tow. Muzycznego, w Krakowie orkiestra Związku Muzyków.

O dalszych przygotowaniach będziemy informowali kolejno, w miarę ich rozwoju, sfery interesujące się prawdziwie muzyką, które z powstaniem i działalnością naszej orkiestry symfonicznej łączą niemałe nadzieje rozwoju, jaki przybierze u nas kultura muzyki w znaczeniu najistotniejszym.

Koncert chopinowski w Turynie. Instytut kultury polskiej im. A. Begeya w Turynie nie ogranicza się do odczytów, kursów języka, konkursów na prace naukowe z zakresu naszej kultury względnie stosunków włosko - polskich, popierania publikacji i przekładów, ale stara się także uprzyścić najwyższe wartości naszej muzyki. Oddawna już w programie Instytutu widnieje jako na razie nierealne życzenie „chopinowski koncert I. Paderewskiego w Turynie”. Być może, że przez osobistą znajomość prezesa Instytutu prof. Farinello, głębokiego znawcy muzyki, z mistrzem Paderewskim, kiedyś się ten postulat zrealizuje. Będzie to zapewne również świetna manifestacja kultury polskiej jak dwa koncerty chopinowskie Paderewskiego w Rzymie w r. 1925. Na razie notujemy zorganizowany niedawno przez Instytut chopinowski koncert Raula Koczalskiego i młodego wiolonczelisty G. Piatigorskiego. Koczalski ceniony jest we Włoszech jako odwłóca Chopina; nie pierwszy to jego występ w Turynie. Program obejmował prócz preludjów, etud i mazurków, balladę g-moll i tak rzadko wykonywaną sonatę na wiolonczelę i fortepian. Sala „Liceo musicale” była przepelniona, sukces artystyczny niemały. (P.)

„Z martwego domu”, opera Janaczka, autora „Jenufy”, osnuta na tle znanej książki Dostojewskiego, będzie wystawiona w ty mesezonie w wiedeńskiej Staatsoper.

TEATR

Nowy Gorkij. Jak donoszą z Moskwy, teatr im. Wachtangowa wystawi w zimie nowy dramat Gorkiego, zatytułowany „Jęgor Bulyczew i inni”. Jest to pierwsza część teatralogji, w której Gorkij zamierza przedstawić ostatnie czasy przed bolszewizmem, aż do chwili obecnej. „Jęgor Bulyczew” przedstawia losy bogatego kupca i jego rodziny w czasie rewolucji marcowej i bezpośrednio po niej, tj. rok 1917. W akcji uczestniczą przedstawiciele kupiectwa, inteligencji i kleru prawosławnego.

Maks Reinhardt udał się do Monachjum, gdzie wystawia Goethego „Stellę” oraz „Ifigenję” z Heleną Thimig w roli tytułowej.

Trzeba zniżyć ceny i w Czechach. Czeski teatr krajowy w Brnie Morawskim rozpoczął nowy sezon od znizzenia cen wstępu. Obniżono je o jedną trzecią cen dotychczasowych.

POLONICA WŁOSKIE

Przekłady z K. Tetmajera. Prof. P. E. Pavolini, znany u nas jako tłumacz „Anhellego” i szeregu utworów dawniejszej i nowszej poezji polskiej ogłosił w tym roku w pierwszym tomie „Rivista di letteratura Slave” (1—3, 1931) poetyckie parafrazy siedmiu wierszy K. Tetmajera, dołączając do każdego tekst polski. Parafrazy te wyszły również w osobnej odbitce p. t. K. Tetmajer, Poesie, traduzione di P. E. Pavolini, Roma 1931, str. 19. Tłumacz zaopatrzył swe przekłady w króciutki wstęp podkreślając w nim niezwykłe trudności parafrazy usiłującej zachować zarówno rytmikę jak i więźbę rymów oryginału. Znajdujemy tu następujące erotyki: „Jeżeli kiedy choć godzinę jedną...”, „Przyszło nieszczęście jasne, hoże...”, „Czemże jest młodość bez miłości?”, „Mów do mnie jeszcze...”, „Czemu ty słońce świecisz...”, „Szukam cię zawsze...”, „Kocham Cię za to, że Cię kochać muszę”. Niektóre z tych parafraz są wprost mistrzowskie.

LITERATURA

Dzieje literatury rosyjskiej po włosku. Ze wszystkich bodaj dzieł obejmujących całość dziejów literatury rosyjskiej a napisanych w jednym z zachodnich języków najobszerniejszym jest to, które od lat paru wydaje w kilku tomach włoski sławista Ettore La Gatto, obecnie następcą prof. Mavera na katedrze filologii słowiańskiej w uniwersytecie padewskim Jego „Storia della letteratura russa” wydawana przez rzymski „Istituto per l'Europa Orientale” obejmuje trzy duże tomy poświęcone literaturze od najdawniejszych czasów do Puszkina. Tom czwarty zajmuje się literaturą nowożytną; pewną jej część poświęcił autor Puszkiniowi a drugą, teraz właśnie wydaną, popuszkiniowskiemu. Część ta liczy blisko 300 stron i zajmuje się najpierw epigonami Puszkina, następnie około 100 stron poświęcił autor Lermontowi a resztę współczesnej krytyce literackiej a więc głównie Pielińskiemu. Całość obejmuje pięć sporych tomów. Niepoślednią jej zaletą są obfite notatki bibliograficzne uwzględniające także powojenną literaturę naukową. (P.)

OCHRONA ZABYTKÓW

Dom Waszyngtona w Paryżu. W ostatnim zeszycie „Tęczy” znajdujemy artykuł p. E. Woronieckiego p. t. „Polska w Domu Waszyngtona na Wystawie Kolonialnej w Paryżu”. Amerykański pawilon na Wystawie Kolonialnej jest dokładną kopją rezydencji Waszyngtonów. Środkowa część otwiera ze ścisłą wiernością jej wnętrze z czasów wielkiego prezydenta. Pośród pomników jest wiele dotyczących Kościuszki i Pułaskiego, zwanych przez Amerykanów pierwszy ojcem artylerji, a drugi — kawalerji amerykańskiej. W pawilonie obok licznych portretów i medali Kościuszki, znajduje się fotografia jego testamentu, obok podobizn Pułaskiego widzimy jego sztandar. Dla Polaków interesujący jest cykl miniaturowych, pedzła naszego rodaka. A. Szyka, przedstawiających epizody wojenne, podobizny Waszyngtona, Kościuszki i Pułaskiego. Artykuł ilustrują liczne zdjęcia. (tk)

SZKOLNICTWO

Nowy tom Kwartalnika Psychologicznego. Ukazał się tom II tego doskonale redagowanego czasopisma. Na czele tomu drukowana jest w jęz. angielskim rozprawa ks. Dybowskiego p. t. „Jak się zmieniają typy woli?”, potem ciekawy artykuł Thorleif Schjeldup-Ebbe z Oslo p. t. „O społecznych właściwościach kur” i praca A. Wiegnera o definicji pojęcia inteligencji. Tom kończy katalog czasopism psychologicznych, przegląd książek i czasopism. (St. N.)

Pisma nadesłane

„Tęcza”. Zesz. 36. Treść: Od Redakcji. — J. Kisielewski: „Człowiek mechaniczny”. — (g): „Wystawa i laboratorium w służbie zdrowia”. — Inż. Świeżawski: „Inżynier i technik”. — j. g.: „Kwalifikacje”. — E. Woroniecki: „Polska w Domu Waszyngtona”. — W. Słodkiewicz: „Kopciuszek”. — A. Janta-Poleczyński: „Spotkanie”. — Dr. J. Piotrowska: „Nowojorskie niebotyki”. — Ankieta czytelnicza. — Notatki. — Światłowienie. — W. Noskowski: „Życie teatralne”. — Życie społeczne. — Powieść i nowela. — Rozrywki umysłowe. — Humor i satyra.

„Świat”. Nr. 35. Treść: S. Rostkowski: „Młodzież”. — J. Weysenhoff: „Boguszowska na Podolu”. — M. B. Lepecki: „W najpóźniejszym miesiącu Ameryki”. — J. Jankowski: „Merci”. — „Na co łoża państwa miljardy”. — „Wycinanki wiedeńskie”. — „Idealni kobiecej”. — „Żywy Budda”. — Z tygodnia. — Co czytać? — Rozrywki umysłowe. — Humor A. Strug: „Ogólny film”. — Ewy Eward.

Z WALKI O TEATR SPOSOBY NA LATWOWIERNYCH

Publiczność, która obserwuje strajk przeciw angażowaniu się, urządzony przez aktorów za inicjatywą i na rozkaz Związku Artystów Scen Polskich, musiała popaść w zdumienie, dowiedziawszy się teraz, iż aktorzy, wtrąceni w bezrobocie, o którym nikt nie wie, kiedy się może skończyć, żadnej pomocy materialnej od ZASP-u nie otrzymują i żadnych w tej mierze zapewnień nie dostali. Na jakiej podstawie — pyta się taki postronny widz — pozbawiali się aktorzy zarobku i na co liczyli?

Teren poznański dostarczył najlepszego może na to przykładu. Wiadomo już dzisiaj, że nasz Teatr Wielki miał być pierwszą placówką „skolektywizowaną” przez ZASP. Gmina — spodziewano się — mając uniemożliwione prowadzenie tej sceny we własnym zarządzie, będzie zmuszona niejako oddać ją ZASP-owi, który też w istocie wniósł na jej prowadzenie ofertę, zresztą niemożliwą do przyjęcia.

W pierwszym więc rządzie musiało iść ZASP-owi o to, aby artyści naszego Teatru Wielkiego nie weszli w rokowania z gminą, która chciała ich na skrócony sezon zaangażować. Manewr ten udał się niestety — artyści jednobrzmiącymi listami odmówili układów. Otóż bezpośrednio przedtem zaczęły obiegać z jakichś nieznanych źródeł pogłoski, że „gmina tylko straszny zamknięciem Teatru Wielkiego”, że będzie on bezwzględnie prowadzony (tak jak ZASP tego żąda) przez dwanaście miesięcy. Rada miejska musi mianowicie ustąpić, gdyż w przeciwnym razie rząd ją rozwiąże i narzuci miastu komisarza rządowego. Prezydium ZASP-u było na posłuchaniu gdzie potrzeba i gmina o tem wie. Wieści takie krążyły jeszcze w sam dzień decydujących obrad Rady miejskiej.

To też wielkie było zdumienie, gdy uchwała o zawieszeniu przedstawień muzycznych zapadła jednogłośnie i bez żadnych zastrzeżeń. Natychmiast jednak pojawiła się poprawka do tamtej pogłoski, brzmiała tak, że wiadomość o rozwiązaniu rady miejskiej polegała na omyłce, ale komisarz rządowy niemniej będzie wyznaczony, a to specjalnie do prowadzenia Teatru Wielkiego. Skoro np. do Kasy Chorych przysyła rząd komisarza, to z teatrem będzie tak samo.

Na daremnem oczekiwaniu tego upłynęło znowu kilka tygodni. Potem pocieszano się wieściami o jakiejś nowej „akcji rządu”. Niemalże przyszyły się w tym ZASP-owi pisma, które donosiły, że do Poznania zjeżdża osobiście ten czy ów warszawski dygnitarz „w sprawie Teatru Wielkiego”. Gdy nikt nie przyjechał, przyszła kolej na nową plotkę. W organie ZASP-u „Scena Polska” ukazał się (nr. 16 z 15 sierpnia) obszerny komunikat, donoszący dosłownie:

Zarząd Główny ZASP otrzymał wiadomości, że magistrat m. Poznania postanowił poddać powtórnym rozważaniom sprawę opery. Należy przypuszczać, że rezultatem tych rozważań będzie reasumcja uchwały o zamknięciu.

Tę zupełnie nieprawdziwą wiadomość zaopatrzył ZASP obszernym komentarzem, dyktującym artystom różne przepisy postępowania „wobec niezalatwionej (!) a mającej wszelkie szanse pomyślnego rozwiązania sprawy opery poznańskiej”!

W kotach zbliżonych do warszawskiego dramatu krążyły znowu niewiadomo skąd wyrastające pogłoski że Związek Dyrektorów „rozpada się”, albo że „już się rozpadł”, że „Bydgoszcz się wylamała”, że sam prezes Związku, dyr. Szyfman „pierwszy się wylamał, bo ma nóż na gardle”. To też uchwały sierpniowego zjazdu delegatów były zredagowane w tonie tak dyktatorskim, jak gdyby ZASP rozdawał teatry miejskie lub je odbierał dotychczasowym dyrektorom według swojej woli. Lwowska komisja teatralna odpowiedziała na to, jak wiadomo, dymisjonowaniem z kierownictwa dramatu p. L. S. Schillera, który za poparciem ZASP-u gotował się już do objęcia teatru lwowskiego i daniem „obalonej” przez ZASP dykcji całomiesięcznego czasu do zorganizowania dramatu poza ZASP-em, zaś dyr. Szyfman zamknął oba swoje teatry i wystosował do artystów list pożegnawczy.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Z chwili O dziwnych komplikacjach

Jan Kanty Kochanowski, b. rektor uniwersytetu warszawskiego, w jednym ze swoich dzieł historycznych ustalił następujące prawo rozwoju ludzkości: zdaniem tego uczonego, dzieje świata wykazują, iż dążymy z epoki prymitywu, t. j. prostoty pierwotnej, poprzez okres złożoności do prostoty wyższego rzędu.

Brak nam kompetencji do wypowiedzenia krytyki o tej teorii, ujmującej dzieje wiekowe w syntezę, jaką jest właśnie powyższe zdanie. Niemniej przyznajemy, że myśl, będąca tworem umysłu prof. Kochanowskiego uwięzła nam w pamięci i że nieraz nam powracała, gdy mowa była o ewolucji dziejowej.

Gdy się patrzy na świat współczesny, jakże dziwny i skomplikowany! i gdy się porównuje go ze światem dawnym — trudno oprzeć się wrażeniu, iż porzuciliśmy dawną prostotę, aby skomplikować sobie życie całym balastem postępu technicznego, do którego nie dorosiliśmy moralnie. Z okresu prostoty przeszliśmy w okres złożoności. Zagmatwaliwaliśmy się w labiryncie nowoczesnej organizacji życia gospodarczego i społecznego. Mamy już dość tej gmatwaniny, której zawdzięczamy, iż (wskutek nadmiaru dóbr!) dziesiątki milionów ludzi głodują na świecie, a świat cały przechodzi wstrząsy ekonomiczne i społeczne, jakich nigdy jeszcze nie zaznał! Mamy tego dość! Łakniemy prostoty! Szukamy dróg wiodących ku nowej fazie dziejów ludzkości: ku prostocie wyższego rzędu.

Wydaje się, że droga do tego celu prowadząca jest bardzo daleką i uciążliwą. Niemniej pojawiają się oznaki wskazujące na to, że ludzie zaczynają powracać do prymitywnych form organizacyjnych, że zarysowuje się ucieczka od skomplikowanych posunięć do bardzo prostych, jakby rozumem chłopskim podyktowanych. Dla przykładu przytoczamy następującą wiadomość, jaka ostatnio nadeszła ze Stanów Zjednoczonych:

Powstał projekt, aby Stany Zjednoczone pozbyły się części swojego ołbrzymiego nadmiaru zboża, oddając go Brazylii, wzamian za odpowiednią ilość kawy, którą w nadmiarze posiadają znów Brazylii. W ten sposób plantatorzy brazylijscy, którzy zmuszeni są — dla podtrzymania cen na jakim takim poziomie — wrzucać kawę do oceanu (!), uzyskaliby dla niej ujście w Ameryce Północnej, natomiast farmerzy Stanów Zjednoczonych, którzy — znów dla podtrzymania cen na jakim takim poziomie — zbożem spajają bydło i palą w piecach (!) — znaleźliby dla niego odbiorców w południowo-amerykańskiej republice.

Tak więc kraj, który szczyt się niebawym rozkwitem i modernizacją swojego gospodarstwa narodowego, pierwszy daje inicjatywę do nawiązania do tych form, jakie przed wiekami charakteryzowały życie gospodarcze na najniższych szczeblach rozwoju. Nawrót do handlu zamiennego.

Nauka stąd płynie taka: we wszystkich naszych rozważaniach i poczynaniach gospodarczych powinniśmy kierować się zdrowym rozsądkiem i nie wstydić się myśli najprostszych. Świat ma dosyć komplikacji!

Z WYDAWNICTW

(w) „Rolnik Ekonomista” — organ Związku Organizacji Rolniczych Rzplitej Polskiej. Numer 17 zawiera artykuły: Prof. Z. Ludkiewicza, „Parcelacja w warunkach kryzysu rolnego”, p. Z. L. „Kartelizacja w eksporcie rolnym”, p. Henryka Świtalskiego „Bilans handlu zagranicznego produktami mleczarskimi w r. 1930”. W dalszym ciągu numer obejmuje przegląd rynków, kronikę krajową i zagraniczną oraz statystykę.

(w) Statystyka Pracy. Zeszyt 3 rocznika 10 Statystyki Pracy 1931, zawiera artykuły Stanisław Rychliński: Badanie monograficzne życia robotniczego w Polsce, Edward Otrebski: Budżety rodzin robotniczych w Polsce w latach 1927 i 1928, Edward Arnekker: Produkcja przemysłowa, a zatrudnienie i zarobki, Tadeusz Czajkowski: Placa stałych robotników rolnych w latach 1929/30 i 1930/31 na podstawie umów zbiorowych, Janina Ettwinger: Przebieg walk strajkowych w latach 1923-30, Ludwik Landau: IV Międzynarodowa Konferencja Statystyków Pracy. Kronika zagraniczna: Koszty utrzymania, rynek pracy, płace i zarobki oraz zatargi pracy w niektórych państwach.

Perspektywy i horoskopy

Ostatni komunikat Instytutu Konjunktur Gospodarczych stwierdza psychologiczne społeczeństwa. Następstwem psychozy jest ucieczka kapitałów z granic oraz tezauryzacja. Dodajmy do tego jako zjawisko wtórne, konieczność utrzymywania przez banki wysokiego stanu płynności, co równa się w praktyce wycofaniu kapitałów z życia gospodarczego — a będziemy mieć kompletny obraz tego stanu, do którego doprowadziły dzisiejsze rządy. Obraz ten można określić słowami w ten sposób, że nawet własne kapitały nie chcą dziś pracować.

Oczywiście byłoby błędem twierdzić, że wszystko, co się dzieje, jest winą rządu. Dzisiejszy system zrobił tylko wszystko, aby ogólny kryzys światowy dotknął nas szczególnie boleśnie. Ów rząd miał to szczęście, że ujął władzę w r. 1926/27, t. j. w latach niepowrotnie dobrej konjunktury. Do tych lat na swoje nieszcześnie dostosował skalę wydatków i wymagań. Innymi słowy, postąpił jak ów dziecko, który zbankrutował, gdyż ciągle obliczał jakie to dochody miał w jednym roku szczęśliwym jego dziadek — i wierzył, że podobnego urodzaju doczeka i długi popłaci.

Jakże zaś wygląda konjunktura światowa? Na pytanie to można odpowiedzieć krótko, że wszędzie prawie zarysowuje się kryzys zaufania.

Gdybyśmy chcieli politykę gospodarczą świata oprzeć na „laissez faire”, wówczas rozumowanie nasze byłoby następujące:

Stoimy w obliczu nadprodukcji. Następstwem nadprodukcji musi być ostra konkurencja, spadek rentowności i straty ponoszone przez kapitał. Kapitał nie lubi strat. Wycofuje się z tych gałęzi produkcji, które go na te straty narażają. W następstwie, ponieważ większość produkcji narażona dziś na straty, kapitał wycofuje się na całej linii.

To wycofywanie się kapitału nazywamy kryzysem zaufania.

Nazwa ta jest „psychologiczna”, gdyż wycofywanie kapitału masowe, posiada charakter zbiorowy, tłumny, szczególnie podatny wszelkiej psychozy.

Jakież powinny być następstwa ucieczki kapitału?

Oczywiście bankructwa w tych produkcjach, z których ów kapitał się wycofał. Obumieranie produkcji musi doprowadzić do zwyżki cen — a zatem idzie, do wzrostu rentowności. Gdy odrodzi się rentowność, powróci kapitał.

Rozumowanie to jest ścisłe, lecz nazbyt uproszczone. Przedewszystkiem nie uwzględnia ono czynnika społecznego. Czynniki społeczny odgrywa dziś tak poważną rolę w życiu państw, że żadne państwo nie będzie patrzeć spokojnie na zamieranie produkcji pomimo pewności, że odrodzi się ona po krótkotrwałym zniszczeniu. Stąd angażuje się w walkę o utrzymanie poziomu produkcji moralnie i materialnie do tego stopnia — że samo staje

na progu bankructwa. Widzimy to wyraźnie w Niemczech, podobna sytuacja zarysowuje się nawet w Anglii.

Czy państwo może opanować sytuację?

Jest to wątpliwe. Żyjemy do tego stopnia w orbicie międzynarodowej wymiany, że przeciwdziałać kryzysowi może tylko solidarnie wiele państw. Przedmiotem takiego ratunku była Austria i Niemcy.

Cóż się jednak dzieje przy takiej akcji ratunkowej? Oto wszystkie błędy gospodarcze żyją nadal. W rezultacie gdy przy „laissez faire” zaniechaniu obrony byłoby się skończyło na wstrząsie, przy obronie powstaje ciśnienie tak duże, że grozi załamaniem linii oporu i gospodarczą katastrofą.

Perspektywa mało ponętna.

Wprowadzimy jednak jeszcze jedną poprawkę do naszego rozumowania. Przestańmy rozumować pod kątem widzenia światowym, a zacznijmy rozważać położenie naszego państwa. Stanowisko to byłoby o tyle słusne, że wykazałoby naszą siłę i odporność, ulegając katastrofie w mniejszym stopniu niż inne państwa.

Nie ulega wątpliwości, że posiadamy duże możliwości odniesienia takiego sukcesu. Posiadamy 65 proc. ludności rolniczej, ludność miejska zaś jest zahartowana i przywykła do ciężkiej doli.

W następstwie, te braki, które gdzieindziej budzą niezadowolenie, u nas przechodzą prawie niezauważone. Te zaś, które w państwach o wysokim poziomie cywilizacji grożą rewolucją, u nas kończą się narzekaniem.

Istnieje jedno „ale”.

Człowiek każdy znosi niedostatek, biedę i braki łatwo wówczas, gdy wierzy, że dzieje się to w imię lepszej przyszłości. Podobnie społeczeństwo. Społeczeństwo wiele wytrzyma, gdy wierzy, że dorobek powstały w następstwie jego cierpienia nie zostanie zmarnowany. Jest to zgoła inne zaufanie niż to, o którym mówiliśmy w pierwszej części tego artykułu. Tego zaufania nie może budzić system, dzielący obywateli na posłusznych i płatnych los i zdanie nigdy nie jest branych pretorianów, oraz na tych, którzy rachubę.

W ten sposób problem gospodarczy staje się zagadaniem polityki wewnętrznej. Zdajemy sobie sprawę z tego, że płyniemy na jednej łodzi i nie cieszymy się, że bezmyślna załoga sama robi dziury w podłodze. Wolelibyśmy, aby zrozumiała, że chwile są tak niesłychanie poważne i tak bardzo decydujące o przyszłości państwa, że nie wolno potęgować rozgorzenia i pchać do katastrofy. Niechże zrozumieją przykład Anglii, która uważała zgodnie, że dyktatura jednego stronnictwa jest błędem.

U nas nie rządzi nawet stronnictwo, lecz ludzie, których cechą szczególną jest to, że wierzą w siebie tem silniej, im mniej wierzą im wszyscy.

Tadeusz Garczyński.

KRONIKA GOSPODARCZA

Z KRAJU

(k) Tegoroczne żniwa na Pomorzu rozpoczęły się pod znakiem nieustannych opadów, które trwały przez cały miesiąc sierpień; deszcze były tak obfite, że w północnej części województwa i niektórych połaciach środkowych prace w polu stanęły zupełnie. Obecnie powietrze jakby się ustaliło, przystąpiono więc do ukończenia przerwanego żniwa. Okazuje się niestety, że straty w polu są bardzo wielkie, większe, niż się pierwotnie obawiano, zboże bowiem szerniało i porosło, lub zgniło w mędelach. Przy jako takiej pogodzie zdołano zaledwie mniejszą część plonu sprzątnąć. Zachodzi więc obawa, że ludność, zwłaszcza na Kaszubach, nie będzie miała ziarna na siew i zboża chlebowego oraz dostatecznej paszy dla trzody chlewnej. To też horoskopy dla rolnictwa nawiedzonych okolic, wegetującego zaledwie wskutek chronicznego kryzysu gospodarczego a dotkniętego nadmiarem obecną klęską żywiołową, przedstawiają się bardzo groźnie. Widmo ruiny gospodarczej napawa społeczeństwo pomorskie wielką obawą o byt i egzystencję klęską dotkniętych rolników. Książę Anastazy Sadowski np. (prezes powiatowy PTR), zwraca w „Słowie Pom.” uwagę miarodajnych czynników państwowych na wytworzony na Kaszubach stan rzeczy; w uwagach końcowych swego apelu przypomina ks. S., że rolnictwo jest zadłużone, płatne są wkłady za

sztuczne nawozy. Najbliższe źródło dochodu tutejszych drobnych rolników to trzoda chlewna, której cena od roku spadła, a hodowla się już nie opłaca. Rolnicy będą zniewoleni sprzedać część swego inwentarza za bezcen, gdyż nie będzie paszy, by go przez zimę przetrzymać. Nie ma pieniędzy na zakup zboża siewnego. Pomoc szybka jest konieczna, więc apeluje do kół miarodajnych, by się tą sprawą jak najspieszniej zajęli.

(k) Tuczarnia koni na eksport. Bank Rolny w Grudziądzu rzucił w kolach ziemianskich myśl tuczarni koni na eksport, pierwsza konferencja w tej sprawie z udziałem miarodajnych czynników odbyła się w Grudziądzu dnia 2. bm., następną konferencja odbędzie się w przyszłym tygodniu. Jak wiadomo, popyt na tuczone konie istnieje przedewszystkiem na rynku belgijskim i holenderskim.

(k) Wzrost wkładów oszczędnościowych w PKO, w sierpniu. Miesiąc sierpień rb zaznacza się w PKO, wzrostem wkładów oszczędnościowych i zwiększeniem się liczby oszczędzających w tej instytucji. Wkłady oszczędnościowe wzrosły o 2,5 mil. zł. i osiągnęły na koniec miesiąca sierpnia b. r. stan 256,3 mil. zł. łącznie zaś z wkładami pochodzącymi z waloryzacji 288,8. Jednocześnie ze wzrostem kapitałów oszczędnościowych wzrosła również liczba książeczek oszczędnościowych PKO. W ciągu sierpnia wydała PKO 15.000 nowych książeczek, co po uwzględnieniu książeczek

Konferencja zbożowa w ministerstwie rolnictwa

Dnia 3 b. m. odbyła się w ministerstwie rolnictwa pod przewodnictwem p. ministra Janty-Polczyńskiego konferencja, w której wzięli udział przedstawiciele sfer rolniczych, reprezentujących centralne organizacje rolnicze. Konferencja po dłuższej dyskusji uchwaliła jednomyślnie następujące rezolucje:

1) Konferencja potwierdza uchwały, powzięte w czerwcu r. b. w sprawie wytycznych polityki rolnej w roku gospodarczym 1931/32 i stwierdza, że celem państwowej polityki zbożowej powinno być utrzymanie ceny wewnętrznej na poziomie nie niższym, niż cena eksportowa plus premia przy wywożeniu bieżących nadwyżek, dopóki na rynku wewnętrznym podaż nie zrównoważy się z popytem. Ponieważ nadwyżki wywozowe będą w tym roku według wszelkiego prawdopodobieństwa niewielkie i tem samem ogólna suma wydatków na premje wahać się będzie w ciśniejszych niż dawniej rozmiarach, konferencja zwraca uwagę na konieczność objęcia systemem premij wywozowych wszystkich 4 zbóż i podniesienia obecnych stawek premij zbożowych, w szczególności za wywożoną pszenicę. Środek ten zbliżyłby poziom cen zboża w kraju już teraz do kosztów produkcji i walnie przyczyniłby się do złagodzenia kryzysu rolniczego, który stanowi w Polsce niewątpliwie jeden z głównych powodów trudności gospodarczych i finansowych doby obecnej.

2) Konferencja zwraca się do p. ministra z prośbą o spowodowanie, ażeby możliwie najprędzej zostały przeprowadzone studia, mające na celu wyjaśnienie sprawy handlu terminowego zbożem w Polsce.

3) Konferencja zwraca uwagę miarodajnych czynników na konieczność najszybszego uproszczenia formalności przy korzystaniu z kredytu zaliczkowego i zastawowego.

zlikwidowanych, daje na koniec miesiąca stan 671.000 czynnych książeczek, zaś łącznie z książeczkami pochodzącymi z waloryzacji — 712.000 książeczek oszczędnościowych PKO.

(k) Umowa zbiorowa w przemyśle cukrowniczym woj. poznańskiego. W przemyśle cukrowniczym województwa poznańskiego odbywają się obecnie rokowania w sprawie zawarcia umowy zbiorowej. Istnieje prawdopodobieństwo, iż zostanie zawarta umowa, przewidująca takie same warunki, jakie były ustalone w umowie ze stycznia br. Place pracowników umysłowych, które były obniżone w lutym br. na skutek zastosowania wskaźnika drożyznianego i za zgodą obydwóch stron, będą prawdopodobnie utrzymane nadal.

(k) Związek fabrykantów i przemysłowców w Gdyni zawiązał się z inicjatywą Izby Przemysłowo-handlowej mający na celu obronę interesów zawodowych przemysłowców oraz popieranie rozwoju większego przemysłu w Gdyni.

(k) Wzrost eksportu węgla w sierpniu rb. Eksport węgla polskiego przez Gdynię i Gdańsk w miesiącu sierpniu wyniósł 958.558 tonn, z czego na Gdańsk przypada 563.548 tonn, na Gdynię zaś 395.010 tonn. W porównaniu z sierpniem roku ub. (737.699 tonn) zwiększył się o 220.859 tonn, co stanowi plus 29,9 proc.

(k) Rozszerzenie produkcji P. P. G. Zarząd fabryki PPG, wobec otrzymania znaczniejszego zamówienia z zagranicy na kałose i śniegowe podwoił liczbę pracujących, przyjmując do pracy przeszło 500 nowych robotników. Dotychczas fabryka zatrudniała 560 robotników, wytwarzających dziennie 3.000 par obuwia gumowego, obecnie produkcja została zwiększona do 7.000 par dziennie. Do pracy przyjmuje się tych robotników, którzy już poprzednio pracowali w fabryce.

Z ZAGRANICZNY

(z) Budowa fabryki Bata na Śląsku niemieckim. Ja kdonoszą ze Śląska Opolskiego, w tych dniach rozpoczęta została w Odmęcie, pow. strzelecki, budowa fabryki obuwia Bata. Plan budowy przewiduje postawienie 32 budynków fabrycznych. Załoga całego przedsiębiorstwa ma wynosić 10.000 robotników.

(z) Czeskosłowackie cła na nierogaciznę. Obliczona obecnie przeciętna cena nierogacizny na rynku praskim, która jest podstawą do określenia ruchomego cła, wynosi za sierpień 8,90 kor., czyli jest wyższa od czerwcowej, na podstawie której zostały ostatnio określone cła o 1,70 kor. Niemniej nie daje jeszcze cena sierpniowa podstaw do ustawowego niżenia cła, w której to sprawie ma zapasć decyzji dopiero w najbliższych dniach.

„Wojna domowa“ w Nowym Jorku

Strzelanina na ulicach — Nocne „polowania“ na przemytników — Akt oskarżenia przeciw policji — Czy można usunąć korupcję?

Niewiadomo, co bardziej zaważyło na szali: czy siła i organizacja bandytów i przemytników alkoholu („gangsters” i „racketeers”), czy też nieumiejętna walka z nimi policji. Lecz rozpanoszenie się zbrodniczego elementu w Ameryce przybrało rozmiary tak potężne, że nikt w największych ośrodkach nie jest pewien życia ani swego mienia. Doszło do tego, że walki uliczne, strzelanina z karabinów maszynowych, odstrzelanie się z samochodów na najbardziej ruchliwych ulicach, „modne” dotąd tylko w Chicago, przetrucie się do Filadelfji i Nowego Jorku. Prasa nowojorska z przerażeniem zapytuje, czy nie powróciły czasy wojny secesyjnej, gdy obywatele bezkarnie do siebie nawzajem strzelali, gdy przechodząc w każdej chwili stać się może ofiarą owej bezustannej wojny pomiędzy policją a przemytnikami alkoholu.

Wieloletnią swą bezczynność pragnie nowojorska policja zrehabilitować obecnie drakońskimi zarządzeniami. Nagle ogarnęła ją wyjątkowa gorliwość w likwidowaniu band przemytniczych. Gdy dawniej nie tylko tacy „potenci” przemysłu jak Jack Diamond lub Al Capone, lecz i drobni „racketeers” swobodnie kradli po miastach Ameryki, organizując na oczach policji coraz to nowe „składnice” alkoholu, lub prowadząc bezkarnie zacięte między sobą walki, wydany zostaje obecnie „cichy rozkaz” policji, aby przemytników kłaść trupem na miejscu schwywania.

Od godziny szóstej wieczór do szóstej rano trwa prawo „wolnego polowania” na przemytników. Wówczas wyruszają z komisarjatów samochody, załadowane policjantami i uzbrojone w karabiny maszynowe. Co wieczór rozpoczyna się w podejrzanych dzielnicach miasta strzelanina; co wieczór pada kilku ludzi trupem. Czy winni, czy brali udział w organizacjach przemytniczych, niewiadomo. Ale policja pokazuje, że jest czynna. W wielu wypad-

kach nie identyfikuje się nawet zabitych. Nocne „operacje wojenne” odkryte są mrokiem tajemnicy i niewiadomo nawet, czy prowadzone są celowo, czy też naoslep i czy czasami nie mają na celu likwidowania jednych band na korzyść innych, bardziej uprzywilejowanych.

Szef policji nowojorskiej w ten sposób usprawiedliwia wojnę domową na ulicach miasta. „Gangsters” nas nie oszczędzają. Każdej chwili narażamy swe życie. Wydałem rozkaz: żadnych aresztowań, lecz od razu kulki w łeb. Przeciwdziałamy siłą siłą, rewolwer — rewolwerowi, karabin maszynowy — takiemuż karabinowi przeciwników. W walce tej wszystko zależne jest od tego, kto pierwszy wystrzeli. Agenci moi nie znają strachu, służba ich wymaga poświęcenia życia. Czyż nie powinni od obrony przejść do ofensywy?”

Można wierzyć, że policja nowojorska nie zna strachu, ale czy jest uczciwa? Wiele wątpliwości wywołuje w tym względzie już nie tylko fama powszechna, lecz urzędowy dokument, stanowiący istny akt oskarżenia przeciw amerykańskiej policji. Jest to raport, złożony prezydentowi Hooverowi przez umyślnie powołaną komisję z jedenastu członków pod przewodnictwem senatora Wickershama. Komisja stwierdziła, że policja w Stanach Zjednoczonych jest docna skorumpowana, że w wielu wypadkach współdziała z przemytnikami i z podejrzany „politykami”. Poziom moralny policji obniża się do poziomu klik, dzięki którym komendanci policji doszli do władzy. Jako jedyne wyjście z tej sytuacji komisja Wickershama zaleca prezydentowi: wstrzymanie stałych zmian personalnych we władzach policji po każdym wyborach, niezależnie policji od władz miejskich, stabilizację agentów policyjnych, aby nie musieli obawiać się w każdej chwili wydalenia z pracy, wreszcie — usunięcie wszelkiego „politykowania” z szeregów policji.

Tajemniczy dar Domenici Mataloni

Poszukiwanie cennych wykopalisk za pomocą „różdżki czarodziejkiej”

W tych dniach — jak donosi prasa włoska — rozpoczęły się w Pompei prace przy nowych wykopaliskach, podjęte wśród niezwykłych i niezmiernie ciekawych okoliczności. Mimo to, że podług dotychczas istniejącego mniemania rzeczoznawców, wszystko, co pozostało z zalanego lawą tego kiedyś tak wspaniałego miasta rzymskiego już zostało odkopane, podjęto nowe próby. Jedynym bodźcem, który spowodował przystąpienie do tych prac, jest 18-letnia dziewczyna, niejaka Domenica Mataloni, która przy pomocy t. zw. różdżki czarodziejkiej przyczyniła się już do odkrycia ruin starego miasta etruskiego oddalonego o 20 kilometrów od Rzymu, określając wówczas z całą dokładnością miejsce i głębokość, na jakiej znajdują się owe szczątki starożytne. — Wskazania te wówczas były tak dokładne i szczegółowe, że przepowiedziały naprzykład zgóry, z jakiego materiału są zokopane na 5 metrów pod ziemią przedmioty, czy są to grzyby jakiejś budowli, przedmioty odlane z brązu, kamienne trumny, czy próchniejące kości.

Na tej to podstawie stowarzyszenie radiotechniczne w Rzymie wpadło na pomysł przeprowadzenia badań przy pomocy dziewczyny na gruncie Pompei. Po ośmiu dniach młoda Domenica, wędrując z miejsca na miejsce ze swą „różdżką” w ręku, natrafiła w pobliżu wioski Narciso na wielkie skarby ukryte pod ziemią. Rozpoczęte kopanie na zasadzie niespokojnych poruszeń magicznej pałeczki doprowadziły odrazu do odnalezienia w 7 metrowej głębi pod ziemią polamanej kolumny, będącej niewątpliwie częścią jakiejś drzemiącej w ziemi kolumnady. Mataloni utrzymuje, że w pewnym ściśle określonym przez nią miejscu, na głębokości 5 mtr. spoczywa wielki skarb, złożony ze srebrnych i złotych monet. Różdżka czarodziejka wykazuje na tem miejscu wielki niepokój i z ruchów jej — dziewczyna wnosi, iż spoczywający tam w głębi w ziemi skarb jest rzeczą najzupełniej pewną. Określenia jej są dokładne, iż zapowiada ona zgóry, że skarb ten składa się w większej części ze złota, a mniejszej z srebra. Jeżeli weźmie się pod uwagę, że niezwykła ta dziewczyna nie pomyliła się w swych dotychczasowych diagnozach ani razu, zrozumiałe będzie napięcie, z jakim uczeni i archeologowie oczekują rezultatu przedsięwzięcia robót ziemnych.

W Leprignano, gdzie prowadzone są dalej wykopaliska, stwierdziła Mataloni na głębokości 10 mtr. obecność srebrnej wazy, w której miały się znajdować rozmaite monety. Przepowiednia ta sprawdziła się do joty, gdyż w oznaczonym miejscu wykopano istotnie srebrną wazę, zawierającą brązowe monety.

Tajemnicza siła tej czarodziejki jest tak zdumiewająca, że w czasie robionych przez nią kilku doświadczeń, odnadywała Mataloni przy pomocy swej „różdżki” ukrytą gdzieś na wielkiej przestrzeni pojedynczą drobną monetę. Dla informacji dodać należy, że t. zw. „różdżka czarodziejka” jest to zwyczajna drewniana

lub metalowa pałeczka, którą posługują się jakimś dziwnym darem uposażone jednostki przy poszukiwaniu źródeł wody podziemnej, złóż mineralnych, jak węgiel, nafta, czy olej, a także i rud metalowych. Na skutek niezbadanych dotąd właściwości, takich ludzi, których do medjów spirytystycznych porównać można, trzymają przez nich w ręku „różdżka” poczyna drzeć z chwilą, gdy poszukiwacz taki stanie na terenie, w głębi którego kryją się wyżej wymienione rzeczy. Niemniej tajemniczy dar Domenici Mataloni jest czemś dotąd niebywałym. S. F.

Czy należy się bać?

Zatrucie życia. — Strach i żołądek. — Wmawianie choroby

Bojaźliwość nie jest cechą ujemną charakteru ludzkiego, jest raczej emocją psychiczną, konieczną do zachowania życia danej jednostki. Takie zdanie wypowiada dr. Allan Grimby w „Encyklopedji Psychologicznej”, dziele świeżo wydanym przez Królewski Instytut Psychologiczny w Brukseli.

Uczucie lęku — wywodzi wspomniany uczony — każe dziecku intuicyjnie stronić od ognia i ono też powoduje dorosłego obojętnie się na obie strony przed przekroczeniem jezdni. Człowiek pozbawiony lekliwości, jest poniekąd kaleką, gdyż władze umysłowe takiego osobnika działają wadliwie, nie ostrzegając zawczasu przed groźącym niebezpieczeństwem, skutkiem czego staje on się łatwo ofiarą wypadku. Inaczej człowiek odważny; ten, opanowany siłą woli wrodzoną bojaźliwość, w pełnej równowadze umysłowej, oczekuje zbliżającego się niebezpieczeństwa. Tęchorem jest tylko ten, kto dopuszcza do zamroczenia swych władz intelektualnych przez bojaźń, w wyniku czego daje się porwać do czynów nierozważnych, do ucieczki na oslep, na wzór przerażonego zwierzęcia.

Zresztą lęk nie zawsze chodzi w parze z groźącym niebezpieczeństwem. Dr. Grimby wykazuje, że lęk — troska o przyszłość — staje się powodem ruiny tysiąca istnień. W wielu ludziach nurtuje strach przed zagadką przyszłości i uczucie to ma zdecydowany wpływ na ich system zarówno fizyczny jak umysłowy. „Zatrucie życia” w tym wypadku nie jest gołosłownym powiedzeniem, gdyż w rzeczy samej następuje zatrucie krwi i poważna dezorganizacja czynności serca.

Uczony przytacza następujący przykład skutku lęku w stosunku do organizmu: Oto przed aparatem roentgenowskim, umieszczono kota, którego odpowiednio związano. Podsunęto mu spodeczek z mlekiem i kot pomrukuje z zadowolenia, zachowywał się spokojnie. Promienie roentgenowskie ujawniały żołądek działający normalnie. Aliści w pewnej chwili, do pracowni wpuszczono złego psa. Kot momentalnie odczuł lęk przed rzekomym niebezpieczeństwem i aparat uwiłocznął wpływ strachu na organ trawienia: żołądek zwierzęcia skurczył się formalnie w węzeł i zaprzestął swej normalnej pracy. — Wynika stąd, że w stanie lęku, troski, depresji, wskazane jest całkowite wstrzymanie się od przyjmowania pokarmów.

Umysł człowieka ma osobliwą właściwość realizowania myśli obarczających

tenże umysł: kto ustawicznie obawia się niepowodzenia, tego udziałem stanie się właśnie — niepowodzenie; kto zaś niewzruszenie oczekuje pomyślnego obrotu rzeczy, tego oczekiwania przeważnie się ziszczą. To samo da się powiedzieć o chorobach. Ludzie wiecznie niespokojni o stan swego zdrowia, żyjący w ciągłej obawie zapadnięcia, powiedzmy, na raka lub gruźlicę, wytwarzają w swym organizmie warunki jak najbardziej sprzyjające tym właśnie chorobom. Jako rze z charakterystyczną przytoczyć można fakt, że lekarze i pielęgniarki, rzadko zapadają na choroby, z którymi codziennie się stykają, a dzieje się to nie wskutek stosowania jakichś specjalnych środków ostrożności, lecz po prostu dla tej przyczyny, że ludzie ci, obcy z chorobami, nie lękają się ich, ani liczą z możliwością zarażenia się.

Kr.

Stratosfera sama sygnalizuje przyszłą pogodę

Pozostające pod kierownictwem profesora Hergesella, aeronautyczne obserwatorium w Lindenbergu, od ubiegłej wiosny posługuje się samodzielnymi aparatami meteorologicznymi, umieszczonymi na balonach, wypuszczanych w stratosferę. Aparaty te notują ciśnienie barometryczne i temperaturę wyższych warstw atmosfery, kierunek i siłę panujących tam wiatrów i inne dane, z których można odgadnąć pogodę. Dla odczytania dokonanych automatycznie zapisów nie potrzeba wcale czekać powrotu balonu na ziemię, ponieważ zdobyte dane są przekazywane na falach eteru przez zawieszony w stratosferze samodzielnymi przyrządy innych automatów, umieszczonych pod dachem obserwatorium.

W razie pomnożenia ilości takich punktów rejestracyjno - informacyjnych, cały świat będzie stale informowany o warunkach meteorologicznych, panujących, w wysokich warstwach atmosfery naszego globu, a tego rodzaju informacje, dotyczące już nie atmosferycznych, lecz stratosferycznych zjawisk, mogą się przyczynić do ostatecznego rozwiązania kwestji przepowiadania pogody. Niewiele czasu dzieli nas od chwili, kiedy niebo nie będzie miało dla nas sekretów, a przyszła pogoda będzie czemś równie określonym, jak rozwiązanie zwykłego równania.

Odkrycie nowej komety

Centralne Biuro Astronomiczne w Kopenhadze zostało powiadomione telegraficznie przez nieznanego sferom naukowym niejakiemu Ryves'a z Saragossy o odkryciu przez niego nowej komety, widocznej nad ranem na wschodnim niebie na tle gwiazd konstelacji Bliźniąt. W dwa dni później, ten sam Ryves podał Biuru nową — zmienioną już w międzyczasie wskutek ruchu — pozycję komety, która w dniu była już tak jasna, iż dobre oko mogło ją dostrzec bez pomocy środków optycznych.

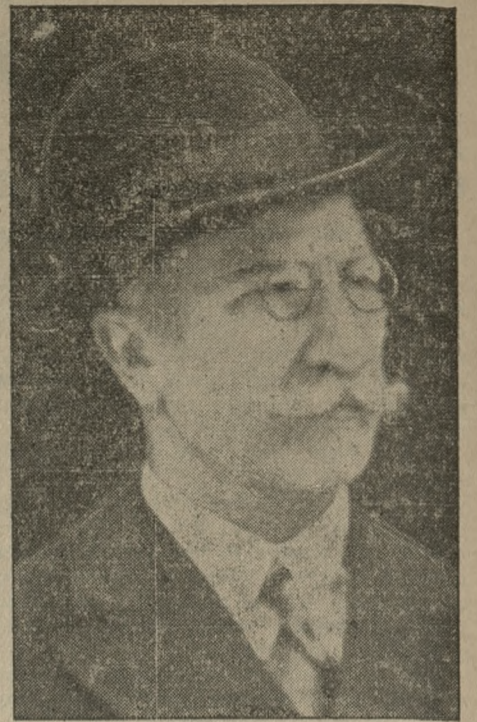
Odkrycie zostało potwierdzone w dniu 14 bm. przez znanego amerykańskiego astronoma prof. Van Biesbroeka, który — w pobliżu wskazanego punktu nieba, w sąsiednim gwiazdozbiórze Raka, dobrze u nas teraz widocznym — znalazł istotnie bardzo jasną i okazałą kometa, czwartej wielkości gwiazdowej, z wyraźnym ogonem.

„BACZ BY TWOIM BYŁO CELEM BYĆ I ZWIERZĄT PRZYJACIELEM”

Z mody

Pod znakiem futer.

Wszystkie modele jesienną są bardzo suto ubierane futrami: nosi się je jako rodzaj etoli, wiązanej z przodu nakształt krawata, nosi się również wielkie lisie

M. Lerroux, hiszpański minister spraw zagranicznych, przewodniczący odbywającej się w Genewie sesji Ligi Narodów.

skóry z dwóch zszytych lisów, zarzucone na plecy, niby u dzikich. Moda bardzo nie na czasie, zważywszy koniunktury finansowe.

Nie należy jednak brać tego a la lettre. Elegantki, które mogą sobie na to pozwolić, będą oczywiście, nosić krawaty z gronostajów i dziesięć skór lisich, dla reszty śmiertelniczek jednak wystarczy niedrogi lisek zarzucony na szyję, albo przybranie sukni wieczorowej skunksami. Ciężkie futra tworzą dziwny kontrast z lekkimi tkaninami jedwabnymi, uwysmuklają jednak bardzo sylwetkę, obciążają ją do dołowi i tworzą piękną linię sukni. Przeladowanie futrem odbija się niekorzystnie na sylwetce, gdyż robi ją ciężką, należy więc pamiętać, aby nie wpadać w przesadę.

Do sukien wizytowych nosi się kapelusze z dowolnego materiału. Modne są zarówno aksamitne, jak jedwabne i z cienkiego prasowanego pilśniu, z nieodłącznymi piórkami. Piórka mogą być umieszczone z przodu, z tyłu, z boku — jak kto chce i jak komu do twarzy. Pod tym względem panuje zupełna swoboda i to jest jedyną dobrą stroną mody — tych dziwacznych, małych toczków, które na pierwszy rzut oka wydają się zdecydowanie nie modne. Moda się powtarza, to prawda, tym razem jednak powtórzyła się zbyt szybko — wróciły kapelusze, które jeszcze pamiętają nasze babki.

Z pod maleńkich toczków wyglądają, lub opadają na karczek pęki krótkich fryzowanych strusich piórek, imitując loki, które nie wszystkie panie zdołały sobie zapuścić. Zresztą te, które nie zapuściły, postąpiły rozsądnie, praktyczne paryżanki bowiem strzygą się po dawnemu, zwłaszcza te, które zmuszone są pracować zarobkowo, zastępując sobie prawdziwe włosy ich imitacją jeśli chodzi o strój wizytowy lub wieczorowy.

Nosi się również płaskie piórka koguacie i różne fantazyjne, puszyste i płaskie, w kolorze kapelusza przeważnie. Jaskrawości nie są dobrze widziane w modzie obecnej, przystosowanej do ponurego koloru naszej jesieni.

Jeszcze jeden szczegół: modne są rękawiczki z długimi mankietami, obłożonymi futrem. W ten sposób odświeża się i nadaje modny wygląd kostjumowi, czy też płaszczkowi, który futrzanego przybrania nie posiada.

Anita.

Otwarcie sesji Ligi Narodów w Genewie pod przewodnictwem przedstawiciela Hiszpanji, ministra M. Lerroux. Przedstawiciel Polski, p. min. Zaleski, widoczny jest na zdjęciu po prawej stronie

RUCH KOBIECY

pod redakcją: dr. Bożeny Stelmachowskiej.

Zagadnienie redukcji mężatek

Mam dzisiaj pisać o problemie dość trudnym: Czy słuszność miała autorka artykułu w „Ruchu Kobięcym”, stając zasadniczo i bezwzględnie w obronie zredukowanych mężatek z urzędów państwowych wówczas, gdy posiadają osobisty majątek lub gdy ich mężowie piastują również urząd państwowy? Rzecz jest bardzo skomplikowana. Najpierw o pracy w urzędach w ogólności słów kilka. Zjawisko tłumnego garnięcia się do urzędów nie jest dodatkiem ani dla Państwa, ani dla społeczeństwa jako takiego, ani dla jednostek poszczególnych, choć w Państwie polskim było psychologicznie uzasadnione. Pozbawieni stanowisk rządowych, a tem samem wpływów i udziału w rządzie z wyjątkiem zaboru austriackiego, uważaliśmy po uzyskaniu niepodległości pracę w urzędach państwowych polskich za zaszczytne prawo, uczuwalimy radość i wzruszenie przy składaniu przysięgi na wierność Rzeczypospolitej. Słyszałam o takich, którzy po powstaniu Polski, sprzedali schedę rodzinną w Poznańskiem i zgłosili się na urzędników. I dzisiaj nie trzeba ganić tego uczynku nastawienia, ale raczej przypominać je dawno- i nowo-zaciekłym urzędnikom, by w pierwszych podsięćciach a w drugich tchnąć ogień ideału. Jednakowoż stało się to, co ekonomieści w pracach przepowiadali, że żaden budżet państwowy zbyt wysokiego procentu ludzi, żyjących z Państwa, nie przetrzymuje, a więc rozrost urzędów jest dla sprawności maszyny państwowej nader szkodliwy. Również nadmiar ludzi, którzy z konieczności, jako urzędnicy, wyżyć się muszą inicjatywy, i gdy są młodzi nie mają pola do rozwoju indywidualnych zdolności, a raczej zawsze będą ogniwami z łańcuchu urzędniczych karjer ten nadmiar jest bardzo niepożądany w zdrowo rozwijających się społeczeństwach.

Ubolewać więc należy nie nad samym faktem ścieśnienia instytucji państwowych, ile raczej nad przyczynami poszczególnych redukcji i nad ich spóźnioną ekonomicznie chwilą, kiedy o szczytę kapitału nieodzownie dla rozpoczęcia czegokolwiek samo-

dzielnego poza urzędem jest niesłychanie trudno.

Teraz przejdźmy do zagadnienia feministycznego. Historycznie rzecz wzięwszy kobieta na niskich stopniach cywilizacji, czy żyła w małżeństwie czy poza niem, bywała zazwyczaj jako siła robocza wyzyskiwana. Ochronę jej sił uważało się ze względu na nią samą i na dobro przyszłego pokolenia za cywilizacyjny postęp. Było nieprzyzwoicią społeczną, czynem asocjalnym ze strony mężczyzny nie móc zapewnić żonie i rodzinie utrzymania. Taki stan rzeczy osłabiał, tłum, często niszczył zdolności kobiet.

Młode kobiety, pracujące zarobkowo przy równoczesnych obowiązkach rodzinnych: wychowywanie drobnych dzieci i podtrzymywanie domu t. j. administrowanie nim, co w dzisiejszych organizacyjnych warunkach jest koniecznością, jest ich zadaniem, są niemiłosiernie pokrzywdzone przez fizyczne i umysłowe przepracowanie. Są w tym wyżysku sił podobne do kobiet z okresów niższej cywilizacyjnej, z wyjątkiem znaczenia społecznego wręcz odmiennego. Niezawodnie to odmienne samopoczucie czyni ich brzemieniem lekkim. Ale siły niezadko targają się, organizacja rodziny lub praca zawodowa, czasami wszystko jednocześnie doznaje uszczerbku. A więc niema zgodności między kilku obronami, wychodzącymi z tych samych ust: obroną praw kobiet zamężnych na placówce, obroną jej samej jako człowieka przed wyzyskiem i wreszcie obroną rodziny, jako podstawowej komórki społecznej.

Nie zapominajmy, że mowa jest o kobiecie, żyjącej w okresie organizowania rodziny i o kobiecie w najlepszym tego słowa znaczeniu przeciętnej t. j. należącej do inteligencji średnio zamężnej i o zdolnościach dobrych, ale nie wybitnych, o kobiecie normalnej. Są inne, które większości nigdy stanowić nie będą: wartościowe jednostki, zdolne do tego, by obecnością swoją opromienić życie drugich, matki zdrowego potomstwa, które dzięki pewnej nieprzeciętnej organizacji nie mogą nagiąć się do spełniania szarych, codziennych obowiązków, służnie zresztą uznanych za pierwsze. Zamiast źle o nich mówić, należałoby

nie dać się zmarnować ich zdolnościom czy w sztuce czy nauce, a nie skazywać je na bezowocną w ich położeniu pracę gospodarczo-domową.

Ale wracając do normy większości kobiet zamężnych, trzeba z niemi, zredukowanymi z urzędów, współczuć w terażniejszości, w dzisiejszym momencie kryzysu finansowego i braku kapitału, ale na przyszłość trzeba tak organizować życie, żeby młode kobiety, nie powracając do starodawnych form ciasno-domowych, mogły wydatnie pracować dla rodziny w okresie jej kształtowania się i zarobkowo nie po urzędach w nadmiernej dla siebie liczbie godzin i ponad siły.

Czy są lub mogłyby powstać takie możliwości, pomówimy innym razem.

Dr. M. Krzyżanowska.

Poznań.

Kobiety lotniczek

Lotnictwo jest dziś już dziedziną dostępną dla kobiety. Kobiety nie tylko sięgnęły po laury w powietrzu, ale ponadto ubiegają się o zdobywanie rekordów lotniczych. Niejedno życie kobiece padło w tej nierównej walce człowieka z żywiołem, dość wymienić sześćdziesięcioletnią księżnę Loewenstein-Wertheim, która znalazła grób w głębiach oceanu w 1927 r. przy ryzykownej próbie przelotu ponad Atlantyk. Nad młodzieńczą miss Doran zamknęły się na wieki fale oceanu Spokojnego. W ślad za nią poszła niebawem miss Elsie Mackay. Miss Ruth Elder omal że nie dokonała przelotu wzorem Lindbergha ponad Oceanem, niestety już prawie u brzegów Europy wskutek defektu maszyny osiadła na falach, skąd od niechybnej śmierci wyratował ją holenderski parowiec.

Dziś już nie można mówić o kobietach lotniczkach, jako o budzących podziw i zachwyt wyjątkach, jest ich bowiem bardzo dużo.

Pierwszemi pilotkami, posiadającymi patenty, były: Melly Bese i Borena Langler, przypada to na rok 1910. W roku 1911 uzyskują pierwsze patenty pilockie w Anglii pani Hewlett i miss Buller.

Wojna światowa przeszkodziła w rozwoju sportu lotniczego wśród ko-

biet, dlatego też żywiołowy udział ich w lotnictwie rozpoczyna się od r. 1920. Odtąd już, rok po roku, dziesiątki kobiet opuszczają szkoły lotnicze. W Anglii np. corocznie wylaszowuje się (od r. 1927) około trzydziestu pilotek.

Z francuskich lotniczek bardziej znaną jest p. A. Bolland. Niemcy szcycą się nieustraszoną akrobatką powietrzną p. Thea Rasche z Essen oraz pilotką długodystansową Elli Beinhorn.

Z rekordzistek należy wymienić Amerykankę Ruth Elder, która ma za sobą 35-godzinny lot nad Atlantyk. Elliot Lynn ustanowiła rekord wysokości dla kobiet. W roku 1928 Amelja Erhardt zdobyła Atlantyk. Winifred Brown zdobyła puchar króla Jerzego V, przybывая pierwsza z pomiędzy 88 zawodników w locie nad Anglią. Lady Bailey, miss Spooner, Anny Johnson zasłynęły w rekordowych przelotach na awionetkach.

W 1930 r. Lena Bernstein we Francji w Le Bourget bije rekord Lindbergha w długości lotu bez lądowania, za nią Maryse Bastie przebywa bez lądowania w powietrzu 38 godzin. W roku bieżącym Edna May Cooper i Boly Trout przebywają w powietrzu 122 godziny 30 minut.

Kobiece rekord wysokości należał do niedawna do Elinor Smith, po której Ruth Nichols postawiła nowy rekord, pobity ostatnio znowu przez miss Fr. Renner na lotnisku w Akron (Stany Zjedn. A. P.), która zdobyła wysokość 10 tysięcy metrów, podczas gdy rekord miss Elinor Smith wynosił „tylko” 8400 metrów.

Obecnie już poczynają garnąć się z wielkim zapalem do lotnictwa i kolorowe przedstawicielki pięci pięknej, a więc nie brak wśród nich Japonek, Chinek i Hindusek. Niestety ze smutkiem przyznać musimy, że wśród Polek mamy dotychczas bardzo małą liczbę kobiet interesujących się nie tylko techniką latania, ale wprost lotnictwa.

Czas wreszcie przystąpić do dzieła i nie pozwalać się na tem polu wyprzedzać obcym. Działalność LOPP mogłaby doznać wspaniałego rozkwitu, gdyby ręka polskiej kobiety zechciała przyczynić się do jej rozszerzenia. A. K.

Ruch kobiecy w Polsce w XIX wieku

IV.

W okresie pozytywizmu

Po roku 1863 nastąpił radykalny przewrót w umysłowości polskiej, przewrót, który zaznaczył się również w kwestji kobiecej. Poruszano krótko i to zagadnienie w historii pozytywizmu polskiego (K. Wojciechowski, Przewrót w umysłowości po r. 1863, str. 45—50, Aureli Drogoszewski, Pozytywizm polski, str. 39—44 i ubocznie w pracy p. t. Eliza Orzeszkowa), wyczerpujące jego opracowanie wymagałoby jednak osobnego studjum. Sprawa kobieca nie schodziła wówczas z łamów dzienników i czasopism przez kilkanaście lat, najbardziej przecież rozpalala umysły i wypierała niemal inne zagadnienia społeczne w latach mniej więcej 1869—1875. W myśl hasła użyteczności pozytywizmu na czoło wysuwała się ekonomiczna strona kwestji kobiecej, zarobkowanie kobiet, ich praca zawodowa; niemniej jednak, wciąż jest mowa już nie o potrzebie kształcenia kobiety wogóle, czy też tylko o większej dozie wiedzy dla kobiet, ale o możliwości, a nawet potrzebie jednakowego kształcenia kobiet i mężczyzn.

Podnięta dla tych dążeń była echa z zagranicy. Szczególnie Ameryka, która istotnie wyprzedziła znacznie Europę w uznaniu praw kobiety, była częstym przedmiotem uwielbień lub napaści w artykułach naszych publicystów. Wymieniano z uznaniem docho- dy lekarz istniejących już wówczas w Ameryce, zachwycono się prawami politycznymi kobiet w dwu stanach Ameryki Północnej (Utah i Wyoming) lub piorunowano na to jako na objawy rozkładu. Niemniejsze wrażenie budziły trwające właśnie (od r. 1867) walki o prawa polityczne kobiet angielskich, zainteresowanie się rządu francuskiego elementarnym wykształceniem kobiet i wybitnych pisarzy francuskich E. Legouvé, E. Laboulaye i Hippéau sprawą kobiecą. Znaczący

wpływ wywarł również — na dzielnicę wielkopolską — kobiecego ruchu organizacyjnego w Niemczech. Powstał tam na zjeździe kobiet w Lipsku w r. 1865 „Frauenbildungverein”, posiadający własne czasopismo, którego oddziały rozsiane były wkrótce po całych Niemczech. W b. dzielnicy pruskiej myśl tę podjął już w tym samym roku dr. Rakowicz, redaktor „Gazety Toruńskiej”, popularyzował ją w artykułach i odczytach, doprowadzając wreszcie do utworzenia w r. 1870 Towarzystwa naukowej pomocy dla dziewcząt polskich dla Prus i Poznańskiego (Dobieszewska, str. 68, 87, 109). W tym czasie mniej więcej zawiązuje się również Towarzystwo Polek w Berlinie. Wcześniej jeszcze, bo w roku 1866 powstało w Pelplinie Towarzystwo Gospodyń, jakby prototyp dzisiejszego Związku Pań Domu (K. Kościński, Początki organizacji kob. w dziel. naszych, 1909, str. 10). Dobieszewski wspomina o nieudanych usiłowaniach zawiązania podobnego do wielkopolskiego Stowarzyszenia kobiet w Krakowie (str. 87) i o zawiązującym się w r. 1871 we Lwowie „stowarzyszeniu wzajemnej pomocy panien niezamożnych” (str. 173). Ważnym posunięciem sprawy kobiecej na bruku lwowskim były także cytowane wielokrotnie „Odczyty publiczne w sali ratuszowej miasta stołecznego Lwowa”, miane przez Dobieszewską w styczniu 1871 „na wezwanie sekcji lwowskiej Towarzystwa pedagogicznego galicyskiego” p. t. „Wychowanie kobiet wobec dzisiejszych dążeń społecznych”, które wydrukowane w tymże roku, stały się jedną z naczelných publikacji w kwestji kobiecej.

W Warszawie ogniskowała się wy- miana poglądów zwolenników i przeciwników ruchu kobiecego. Otwierały jej swoje łamy tak dzienniki, jak i czasopisma, m. i. „Gazeta Polska”, „Gazeta Warszawska”, „Dziennik Warszawski”, „Kurjer Codzienny”, „Tygodnik Mód”, „Bluszcz”, założony w r. 1865 (?), „Przegląd Tygodniowy”, od r. 1881 „Prawda”, tygodnik redagowany przez Świętochowskiego i inne. Wygłaszano

publiczne odczyty, wywołujące duże zainteresowanie. Np. w r. 1870 wygłosiła Dobieszewska odczyt p. t. „Prawa i obowiązki”. Wywołał on burzę sprzeciwów i zachwytów równocześnie; najostrejszy wystąpił przeciw niemu publicysta z „Gazety Polskiej” Nowosielski (nr. 126 i 127 z r. 1870), piorunując na czerpanie wzorów z Ameryki i głosząc: „Zostawmy kobiety w tym stanie, w jakim społeczność je postawiła, chociażby prawo kobiety było tylko prawem do ofiar samych; ofiara, poświęcenie się dla innych, jest glorią kobiety, użycza ona kobiecie dziwnej świętości i prawa zaś do użycia i do materialnego szczęścia czyni z anioła bardzo prozaiczną istotą”. (Dobieszewska, str. 92). Przeciw Dobieszewskiej wystąpiła również Aleksandra Marczevska z odczytem zatytułowanym „Kobieta kobieta”, który jednak skutkiem zbyt egzaltowanego a mało logicznego ujęcia wywołał raczej drwinę niż pożądane przez prelegentkę wrażenie. Złośliwą jest Dobieszewska wobec swojej przeciwniczki, pisząc, że p. Marczevska „nie spodziewając się znaleźć liczniejszego grona słuchaczy w innych salach, chodzi na wykłady miewane dla ubogich dziewcząt, które zaklina ciągle płacziwym głosem, aby nie potrzebowały być kobietami. — „Obawa — dodaje autorka — zaprawdę oryginalna!” (Dob., str. 104—5). W skuteczną obronę przeciw tym wszystkim atakom wzięła Dobieszewską Eliza Orzeszkowa, występując po raz pierwszy w „Gazecie Polskiej”, w szrankach walki o sprawę kobiecą. Dobieszewska w swoich „Wykładach” (str. 97) streszcza obszernie polemikę Orzeszkowej z Nowosielskim, uważając ją „za najdosadniejsze streszczenie będących w obiegu pojęć”. „Kobieta do wszystkich dóbr tego świata... do dobra światła i wiedzy szczególnej posiada takie prawa jak mężczyzna, na mocy tego, że jest takim samym jak on człowiekiem, na mocy słowem człowieczeństwa swego” odpowiada Nowosielskiemu Orzeszkowa „Kto ma prawo usunąć od jej ust czarę z wzmacniającym napojem, skoro ona

wola: pragnę! Mężczyzna powie może, iż w czarze tej znajduje się trucizna. Ale kobieta posiada prawo zapytać: Dla czegoż z niej sami pijecie, a który z was z niej się napije, dobrze mu z tem? — pozwólcie i mnie spróbować — czuje się chora, może uzdrowioną zostanie?” (Dob., str. 99).

Z początkiem siedemdziesiątych lat ubiegłego stulecia, obok przelotnych artykułów powstaje szereg poważnych prac oryginalnych na temat kwestji kobiecej i tłumaczy się najwybitniejsze dzieła obce. Wysuwać się już zaczyna Orzeszkowa, tak artykułem „Kilka słów o kobiecie” („Tygodnik Mód”, 1871), jak powieścią „Marta” (1873), którą polecały do czytania swoim członkiniom stowarzyszenia kobiece w Niemczech (Drogoszewski, Pozytywizm, str. 42). Drukuje Dobieszewska wspomniane wykłady (1871), Anastazja Dzieduszycka pisze swoje „Kilka myśli o wychowaniu i wykształceniu niewiast naszych” (1871). Pracę „O prawach kobiety” ogłasza Edward Prądziński (1873), także A. Świętochowski swoje dwa artykuły „O wyższym” i „średnim” wykształceniu kobiet, a M. Bałucki satyryczną sztukę „Emancypowane” (1873). Z tłumaczeń ważniejsze: Buckle’a „Wpływ kobiet na postęp wiedzy” tłumaczone przez Czarnowskiego w r. 1867, J. S. Milla „Poddaństwo kobiet” tłum. w Toruniu 1870, Ern. Legouvé „Dzieje moralne kobiet”, tłum. przez J. Trzcinią z Coignete’a „Moralnością niezależną”, wyd. w Warszawie 1873, nakładem redakcji „Przeglądu Tygodniowego”, Pawła Leroy-Beaulieu „Praca kobiet w XIX w.”, tłum. w Warszawie 1875, L. Bodivene’a „Wykształcenie kobiety i jej rola w społeczeństwie” (przeciwnik ruchu kobiecego), tłum. również 1875 i i. Ta mnogość publikacji o jednym zagadnieniu ogłoszonych w przeciągu niewielu lat jest niezmiernie interesującym świadectwem niezwykłego wprost „przyptywu” problemów kobiecych w ówczesnym życiu umysłowym polskim.

Dr. Marja Wojciechowska.

RUCH MŁODYCH

Redaktor odpowiedzialny: Roman Fengler.

Co to jest silny rząd?

Wiele z dogmatów polityki praktycznej wyszło z pracowni uczonych. Wiele też faszyzmu zawdzięcza swe pochodzenie Sorelowi i Parecie, główna teza dzisiejszego obozu rządzącego wywodzi się z książki Bobrzyńskiego.

Tezy takie przyjmują postać programu politycznego niezależnie od dalszego biegu badań naukowych. Tak np. w nauce polskiej pogłębiono badania nad przyczynami upadku Polski. Conajmniej na prawach czynnika równouprawnionego wysunięto sprawę słabości ustroju gospodarczego, jako jednej z zasadniczych przyczyn upadku Polski.

Ostatecznym probierzem słuszności, czy niesłuszności tych też staje się życie. To życie poucza, jak jeszcze z współczynników musi zaistnieć, by pomysły mogli być zrealizowany program np. silnego rządu.

Co to jest silny rząd? W jednym z poprzednich naszych feljetonów (w numerze z 10 stycznia, „O drogi silnego rządu”) staraliśmy się wykazać, że pojęcia silnego rządu bynajmniej nie można identyfikować z pojęciem samowoli, że dla idei silnego rządu koniecznym jest sharmonizowanie tej idei z ideą praworządności. T. zn. może rząd posiadać pewien szeroki zakres uprawnień, ale będą to uprawnienia prawem przepisane i będą to uprawnienia nieprzekraczalne. Wskazaliśmy tam, że identyfikowanie w praktyce pojęć silnego rządu z pojęciem samowoli prowadzi do dyskredytowania idei silnego rządu.

Obecnie jednak musimy pójść dalej, zastanowić się nad założeniami, które wysuwają postulat silnego rządu. Niewątpliwie postulatem głównym jest postulat porządku społecznego. Porządek zaś ten rozumieć można tak dobrze w sensie „wewnętrzny”, jak i „zewnątrzny”. Przypada też trzeba, że szczególnie ciężkie położenie Polski — jeśli chodzi o jej granice — może nakazywać zakreślenie dla władzy wykonawczej pewnego szerzej pojętego zakresu pełnomocnictw. Ale te postulaty, natury, że się tak wyrażę „technicznej”, sprawy nie wyczerpują.

Do udziału w rządzie, do rządu, pretenduje zwyczajnie pewna określona grupa jednostek, grupa polityczna, jak to się zwykle nazywa. Otóż grupy polityczne nie mogą powstać pod kątem widzenia spełniania tylko codziennych funkcji organizmu społecznego. Grupy polityczne organizują się na płaszczyźnie pewnych idei. Mamy więc do czynienia z ideą narodową, mamy do czynienia z ideą socjalistyczną, czy komunistyczną.

Taka idea wysuwa interesy większej, czy mniejszej grupy jako program naczelny. Tak np. grupa narodowa wysuwa interesy narodu jako takiego. Żąda podporządkowania, przynajmniej częściowego, interesów jednostki interesowi narodowemu. Tym czynnikiem, który w praktyce realizuje te postulaty powinien być właśnie rząd. On to bowiem powinien dbać o interesy całości.

Taką, a nie inną jest koncepcja „silnego” rządu we Włoszech. Z tej przyczyny, że faszyzm w całości przejął w ramy swego programu program nacjonalistyczny Corradiniego; dzięki temu mógł Mussolini wysunąć postulat państwa narodowego, w którym silny rząd realizuje prawa narodu.

Jakżeż jest w Polsce. Otóż w Polsce niewątpliwie grupa dziś rządząca oparła się na doktrynie Bobrzyńskiego, od niego wzięła swój postulat silnego rządu. Jeśli chodzi o zastosowanie siły fizycznej, o t. zw. „action directe”, to przejęła tę koncepcję od Sorela. Jaka jednak jest idea, w której imię chce te hasła realizować.

Pomijam tu określenia, tak mgliste jak „ideologia marszałka Piłsudskiego”, przechodzę do konkretnego stawiania sprawy. Otóż tutaj — niewątpliwie u początku stała idea walki o niepodległość. Ale idea ta nie jest już na szczęście, aktualna. Co ją zastąpiło dzisiaj?

Mówi się wiele o t. zw. idei państwowej, o wychowaniu państwowem. Można to uznać za słuszne, że w młode państwo wysuwa się postulat jego sprawnej organizacji, że młodych obywateli chce się przepoić rozumieniem obowiązków, ciężących na nich. Ale do jakich zwyrodzeń prowadzi ta „idea”, skoro stawia się w jednym rzędzie obok siebie nacjonalizm polski i ukraiński, przeciw którym w równej mierze ma walczyć państwo.

Państwo bowiem, silne czy słabe, jest tylko formą bytu społecznego. Grupa społeczna chcąc się zorganizować politycznie, przybiera postać państwa, ale o istocie jego decydują idee tej grupy. Te idee, które grupa za pośrednictwem państwa pragnie realizować. Ludzie wiążą się w towarzystwa naukowe, by uprawiać naukę, wiążą się w zrzeszenia przyjaciół sztuk pięknych, by popierać sztukę, wiążą się w państwa, by realizować pewne idee. Dawniej realizowano idee uniwersalistyczne, papieską lub cesarską, dziś realizuje się idee socjalną, lub narodową. Jeżeli państwo ma zwalczać nacjonalizm polski, to w takim razie jest narzędziem walki z nim. Ale w imię jakich idei?

Nie wystarczy zatem dążenie do władzy, a po jej uzyskaniu, chęć jej utrzymania, by w imię tego stawiać ideologię silnego rządu. Są to eksperymenty bardzo niebezpieczne. Prowadzą do demoralizacji. Jeżeli głosi się i realizuje koncepcję silnego rządu pod hasłem pewnych idei, np. narodowej, to czynnikami popierającymi te dążenia stają się ludzie idei, ludzie świadomi, że w imię tej właśnie idei można iść pod hasłem poświęcenia praw jednostki.

Gdy tej idei niema, gdy jest tylko wola utrzymania się u władzy, wówczas powstaje premia dla wszystkich elementów oportunistycznych. Dlatego też żywo współczujemy prawdziwym ideowcom z walk 1-szej brygady z racji towarzystwa, w którym się dzisiaj znaleźli.

W takiej też konstelacji ludzie idei stają się ludźmi opozycji. Dodajmy, że to dla Polski nie pierwsze doświadczenie, że wogóle w swej przeszłości, zwłaszcza ostatniej, nie miała szczęścia ze współzycia idei z koncepcją silnego rządu. Było to współzycie za Stefana Batorego. Ludzi idei reprezentował kanclerz Zamojski. Ale po śmierci Batorego, Zygmunt III, choć kandydat Zamojskiego, zawiodł pokładane w nim nadzieje. Wplątał Polskę w wojnę sukcesyjną szwedzką, zaprzepaszczając równocześnie sprawę likwidacji Prus Książęcych. Przewidywaliśmy jednak ośmielił się prowadzić z Habsburgami handel o koronę polską; z tymi samymi Habsburgami, których pokonał Zamojski pod Bieczyną.

W tej tragicznej sytuacji kanclerz Zamojski musiał występować przeciw królowi, on, ten sam, który był zwolennikiem idei silnego rządu, gdyż trafił na złego wykonawcę tej idei. I doszło do tragicznej konsekwencji, że obóz Zamojskiego po śmierci kanclerza wyładował się w rokosz z r. 1606.

Za czasów saskich, za czasów Brühla, też próbowano realizować ideę „silnego” rządu. Niestety bez idei. Silny rząd wymaga oparcia o idee. Dlatego też silnym rządem może być rząd narodowy!

Z. W.

zebranych terminy zebrań poszczególnych placówek, zebranie zakończono odśpiewaniem Hymnu Młodych, okrzykami na cześć Wielkiej Polski, rządu narodowego i budowniczego Polski Niepodległej wodza narodu Romana Dmowskiego oraz hasłem „Młodzi czuwajcie!”.

W ciągu tygodnia odbyły się zebrania pięciu placówek bydgoskich przy łącznym udziale około 1200 członków. Na zebraniach tych przemawiali: poseł Józef Petrycki, kierownik OWP, red. Zbigniew Łukaczyński, kier. wydziału powiatowego poseł A. B. Lewandowski, kol. Jerzy Czarnecki, kol. Józef Kozłowski i kol. Heljodor Radomski.

Wszystkie placówki bydgoskie wykazują doskonały rozwój i systematyczny wzrost ilości członków.

W okręgu bydgoskim pracuje. Dnia 23 ub. m. odbyło się zebranie placówki we Wtelnie pow. Bydgoszcz. Na zebraniu referaty wygłosili kierownik wydziału powiatowego pos. Lewandowski i p. Palicki, kierownik obwodu Koronowo. W tę samą niedzielę odbyło się zebranie O. W. P. w Salsie pow. Bydgoszcz. Zebranie zagał kierownik placówki O. W. P. w Salsie kol. Hieronim Lisek, składając raport kol. Palickiemu. Referat wygłosił pos. Lewandowski. Po referacie kilkunastu obecnych złożyło deklarację przystąpienia do O. W. P. Hymnem Młodych zakończono podniesie zebranie.

W powiecie szubińskim szereg O. W. P. podwajają się z dnia na dzień. W niedzielę, dnia 30. b. m. odbyło się wielkie zebranie O. W. P. w Łabiszynie. Po obszernym referacie posła Petryckiego, przemówił red. Zbigniew Łukaczyński, wskazując na znaczenie symbolu OWP. „szcherbca Chrobrego”, przyczem nawiązał do analogii wytycznych polityki polskiej dwóch wielkich genjuszów polskich —

pierwszego wielkiego wodza i polityka króla Bolesława Chrobrego, który zapewnił Polsce jako mocarstwu zjednoczenie wszystkich ziem i bijącego słupy graniczne na zachodzie — i drugiego wielkiego polityka i wodza Narodu Romana Dmowskiego, który dokonał zjednoczenia ziem polskich, rozdartych przed półtora wiekiem przez zaborców, zapewniając niepodległej, odbudowanej Polsce wolny dostęp do morza.

Po przemówieniu tem wśród głębokiej ciszy zebranych, dokonał red. Łukaczyński dekorowania 32 najbardziej zasłużonych członków placówki.

W Barcinie odbyło się dnia 17. ub. m. wielkie zebranie O. W. P. z okazji 11-tej rocznicy „Cudu nad Wisłą”.

Po zagajeniu zebrania przez kol. kierownika Piotkę, wygłosił bardzo obszerny referat referent organizacyjny kol. Danielewicz Józef p. t. „Cud nad Wisłą”. Zebranie zakończono odśpiewaniem hymnu Młodych i okrzykami na cześć O. W. P. i jego twórcy Romana Dmowskiego.

Miasto i powiat Inowrocław tworzą karne szeregi O. W. P. Dnia 27. ub. m. odbyło się w sali „Sokoła” zebranie ogólne placówki inowrocławskiej Obozu Wielkiej Polski. Na zebranie to przybył kierownik okręgowy OWP red. Zbigniew Łukaczyński z Bydgoszczy, który dokonał przeglądu licznego hufca Młodych i odebrał raport organizacyjny, złożony przez kierownika wydziału powiatowego OWP dr. Leona Znanieckiego. Po obszernym referacie, wygłoszonym przez red. Łukaczyńskiego, sprawy organizacyjne zareferował dr. Znaniecki.

Placówka inowrocławska wykazuje doskonały systematyczny rozwój, podobnie jak kilkanaście placówek wiejskich w powiecie inowrocławskim, a to dzięki sprężystemu kierownictwu z kol. dr. Znanieckim na czele.

KRONIKA ORGANIZACYJNA

Z Dzielnicy Zachodniej

— Piękny rozwój placówki Młodych O. W. P. w Pelplinie. W środę, 29 lipca, odbyło się uroczyste zebranie miejscowej placówki Młodych Obozu Wielkiej Polski. Na zebranie to przybyli z Tczewa członkowie pomorskiego wydziału okręgowego, żeby kilkudziesięciu Młodych z pelplińskiej placówki udekorować mieczkami Chrobrego i przyjąć do szeregów O. W. P. Zebranie zagał kierownik placówki kol. Rybkowski. Dalej kol. Kleister zdał raport kierownikowi pomorsk. wydz. wojew. o stanie liczebnym placówki. Następnie red. W. Ciesielski wygłosił przemówienie o znaczeniu „Szcherbca”. Po przemówieniu odczytano deklarację ideową. Następnie kilkudziesięciu Młodych zostało udekorowanych mieczkami Chrobrego. Była to podniosła chwila, gdy pięćdziesięciu Młodych, stojąc w karnym ordynku, przyjmowało odznakę Obozu Wielkiej Polski. Po tej uroczystej chwili p. poseł Matłosz wygłosił piękne przemówienie, mówiąc o obowiązkach młodych rycerzy Chrobrego. Po odśpiewaniu hymnu Młodych zakończył zebranie kierownik placówki kol. Rybkowski hasłem „Młodzi czuwajcie!”.

Nowa placówka w pow. lubawskim. W Nowym Dworze założono niedawno placówkę O. W. P. Na zebranie organizacyjne stawilo się sporo młodzieży miejscowej, jak i z pobliskiego Chrośla. — Referat o

celach i zadaniach Młodych OWP. wygłosił kol. Tykarski z Lubawy, kier. wydz. alu pow. Ruch Młodych OWP. zatacza w naszym powiecie coraz szersze kręgi. W ostatnim czasie, dzięki sprężystej działalności kier. wydz. pow. kol. Tykarskiego powstał w powiecie lubawskim szereg nowych placówek.

O. W. P. w powiecie wągrowieckim. Dn. 23 brm. odbyło się w Kozielsku uroczyste zebranie miejscowej placówki O. W. P. Kierownik placówki kol. Jaskólski zagał zebranie hasłem „Młodzi czuwajcie!” poczem odśpiewano pieśń „Boże coś Polskę”. Delegat wydziału pow. OWP. p. Gomólski udekorował 13 Młodych szcherbcami Chrobrego i wygłosił referat, w którym wskazał na ważność skupienia sił narodowych, a w szczególności sił obecnego młodego pokolenia. Następnie przemówił do zebranych p. Jan Przybylski. Uroczyste zebranie zakończono odśpiewaniem „Hymnu Młodych”.

Nowa placówka. Dnia 15 ub. m. założono nową placówkę w Skokach pow. wągrowieckiego. Powołana do życia placówka rozpoczęła swoją działalność w ożywionym tempie. Na drugim już zebraniu członkowie placówki nad aktualnymi sprawami prowadzili ożywioną dyskusję. Na temże zebraniu jeden z członków wygłosił referat n. t. „Naród to armja walcząca”.

Nasze szeregi karne w okręgu bydgoskim

W Bydgoszczy i powiecie bydgoskim — Szubin — Inowrocław miasto i powiat

Dnia 28 sierpnia odbyło się w wielkiej sali Resursy Kupieckiej w Bydgoszczy zebranie ogólne bydgoskich placówek. Po odebraniu raportu od komendanta grodzkiego kol. Józefa Kozłowskiego, zebranie zagał kierownik okręgowy OWP red. Zbigniew Łukaczyński hasłem „Młodzi czuwajcie!”, poczem powitał przybyłych, na to zebranie posłów: Karola Wierczaka z

Warszawy, Józefa Kaweckiego z Poznania oraz Józefa Petryckiego i A. B. Lewandowskiego z Bydgoszczy.

Referaty wygłosili: poseł Wierczak na temat „Obecny stan polityczny i gospodarczy Polski” i Józef Petrycki p. t. „Roman Dmowski, jako polityk i pisarz”.

Po krótkim przemówieniu red. Łukaczyńskiego, który zakomunikował

Młodzi O. W. P. w Koźminie kroczą do defilady w dniu 15 ub. m., t. j. w dniu ślotu sokolstwa okręgu jarocińskiego.

„Wpław przez Poznań“

4-ty doroczny wyścig pływacki o puchar

„Ilustracji Polskiej“

odbędzie się w niedzielę

6 września 1931 r.

o godz. 15³⁰

Start: przy pływalni związkowej przy Drodze Dębińskiej. Meta: przy ogrodzie Szelażowskim.

Do tej pory zgłosiło się przeszło 80 zawodników.

Wszyscy w niedzielę nad Wartę! Musimy ujrzeć największą sensację sportową Poznania,

olbrzymi bieg pływacki,

którego uczestnicy walczyć będą na przestrzeni 5 kilometrów.

Przestrzegamy

naszych Interesantów przed wysłaniem pieniędzy dla nas w listach, gdyż — jak z otrzymywanych reklamacyj wyników — listy takie wcale nas nie dochodzą lub też otrzymujemy je bez gotówki. Poczta nie odpowiada za pieniądze wysyłane w listach, a nawet zabrania takiego sposobu przesyłania gotówki.

Wszelką należność dla nas należy przekazywać tylko na konto nasze w Pocztovej Kasie Oszczędności (P. K. O.) w Poznaniu nr. 200 149 (blankiet nadawczy kupić można na każdej poczcie za 5 groszy, porto nie opłaca się) lub przekazem pocztowym, którego opłata wynosi do 10 zł 20 groszy, do 25 zł 35 groszy.

Administracja.

RADJO

Programy radiofoniczne:

Poniedziałek, dnia 7 września 1931 r.

Poznań (335 m) godz. 7.15 gazeta poranna; godz. 13.05 koncert gramofonowy; godz. 14.00 komunikaty; godz. 17.25 „Poezja radiowa“; godz. 17.40 „Dzieci dla dzieci“; godzina 18.00 koncert popołudniowy. Wykonawcy: Klub mandolinistów „Sempre vivo“, Zofja Wiśniewska (mezzosopran), Wośński (bas); godz. 19.15 feljton p. J. E. Skińskiego; godz. 19.20 „Kochajmy zwi-

rzeta“ (wygl. red. Rakowski); godz. 19.45 „Silva rerum“; godz. 20.15 młodzież szkolna a kluby sportowe; godz. 20.30 operetka „Polska krew“ — Nedbała (transmisja z Warszawy); godz. 22.00 sygnał czasu, komunikaty; godz. 22.15 Z nad krawędzi (wygłosi Brat Cezary).

Warszawa (1412 m) godz. 12.10 muzyka gramofonowa; godz. 15.25 odczyt p. t. „Publicysta XVIII w. Jan Stanisław Jabłonowski“; godz. 16.00 muzyka gramofonowa; godzina 16.50 pogadanka literacka w języku francuskim; godz. 17.15 muzyka gramofonowa; godz. 17.35 odczyt p. t. „Udział Ziemi Tarnopolskiej w wojnie 1809 r.“; godz. 18.00 muzyka lekka; godz. 19.20 muzyka gramofonowa; godz. 19.40 skrzynka pocztowa rolnicza; godz. 20.00 „Prasowy Dziennik Radjowy“; godz. 20.15 pogadanka radiotechniczna; godz. 20.30 koncert popularny z Doliny Szwajcarskiej — Orkiestra Filharm. Warsz.; godz. 22.00 feljton p. t. „Miasto radości“; godz. 22.15 dodatek do Prasowego Dziennika Radjowego; godz. 22.30 muzyka lekka i taneczna.

Programy zagraniczne. Koenigswusterhausen (1635 m) 12.05 i 14.00 gramofon. 16.30 koncert popołudniowy, 20.00 muzyka lekka. 21.10 transmisja reportażu z Wiednia; Budapeszt (550 m) 19.00 pieśni węgierskie, 20.15 koncert ork. cygańskiej; Wiedeń (516 m) 20.00 koncert solistów, 21.10 reportaż — z mikrofonem przez Wiedeń, 22.50 muzyka taneczna; Bruksela (508 m) 20.00 koncert muzyki polskiej z udziałem prof. Szaleskiego i Janiny Konopasek-Szaleskiej; Strasburg (345 m) „Hrabia Luksemburg“ opt. Lehara; Medjolan (501 m) 21.30 muzyka kameralna; Palermo (541 m) 21.35 „Rigoletto“ op. Verdiego.

SPORT

Pięściarstwo

Śląsk — Poznań. W niedzielnych zawodach o godz. 12 w sali kina „Metropolis“ walczą następujące pary (na pierwszym

miejscu goście): Moczek — Misiorny, Michalski — Wolniakowski, Rudzki — Sipiński, Białas — Anioła, Gburski — Arski, Wieczorek — Majchrzycki, Nieosobski — Wiśniewski, Wocka — Tomaszewski.

Piłka nożna

„Legja“ — „Skra“. Zrozumiałe zainteresowanie budzą niedzielne zawody „Legji“ z warszawską „Skra“. Mistrz okręgu warszawskiego już w ubiegłym roku walczył z „Legją“ o wejście do ligi. Drużyna „Skry“ jako zespół wyrównany i ambitny jest dla „Legji“ poważnym przeciwnikiem, którego lekceważyć nie można. Na szkielecie tej drużyny oparty był zespół reprezentacyjny Polski na olimpiadę robotniczą, na której uzyskał zaszczytne trzecie miejsce wśród dwudziestu państw, biorących w niej udział. Zawody rozpoczynają się o godz. 16 na stadionie miejskim.

Tennis

Mistrz. U. S. A. w grach podwójnych zdobyła para Allison i van Ryn, bijąc 8:6, 6:3 parę Gregory Mangin i Berkeley Bell, którzy w półfinale pokonali parę Shields i Wood.

KRONIKA SZKOLNA

Państwowa Szkoła Rzemieśniczo-Przemysłowa w Poznaniu zawiadamia, że przyjmuje jeszcze zapisy kandydatów na oddział stolarski, w wieku od 14—16 lat z ukończoną szkołą powszechną lub przynajmniej 3 klas szkoły średniej.

Bliższych szczegółów udziela biuro szkoły przy ul. Bergera 5 (przy Rynku Wildeckim) codziennie od godz. 9—13-tej. zw 10 851/a

Szkoła Muzyczna im. Chopina powołała do współpracy w bież. roku szkolnym wybitnych pedagogów, którzy z powodzeniem występowali z koncertami w kraju i zagranicą. Wpisy uczniów początkujących i zaawansowanych każdego czasu

przyjmuje kancelaria Szkoły, ul. 27 Grudnia 19. Dojeżdżającym uczniom przysługują ulgi na kolejach — płać tylko ¼ część biletu miesięcznego. zw 10 821/2

Dla starszej młodzieży szkolnej

Z okazji rozpoczęcia roku szkolnego poleca specjalnie trwałe obuwie dla młodzieży po cenach konkurencyjnych

Leo

ul. 27 Grudnia 3.

Pw 7156-35.183

Wyspa RAB (Arbe) DALMACJA

PALACE HOTEL PRAGA I HOTEL BRISTOL czolowe hotele

Kompletne utrzymanie (z wszelkimi podatkami i obługą) według położenia pokoju od zł 14.— do 20.—, Żądajcie ilustr. prospektów. aw 5 464

Dnia 4 września r. b., o godz. 7,45 rano, rozstał się z tym światem, opatrzony św. Sakramentami, ś. p.

Aleksander Ratajczak

Sodalis Marianus,
starszy makler Giełdy Pieniężnej w Poznaniu.

Zmarły był jednym z najwybitniejszych współzałożycieli naszej instytucji i położył około jej rozwoju wielkie zasługi, jednając sobie swym prawym charakterem zaufanie i poważanie kolegów.

Imię Jego zachowamy po wsze czasy w wdzięcznej pamięci.

Rada Giełdy Pieniężnej
w Poznaniu.

Dnia 1 września r. b. rozstał się z tym światem, ś. p.

Stefan Bonkowski

współwłaściciel i długoletni dyrektor naszego przedsiębiorstwa.

Sumienną pracą i całkowitem oddaniem się sprawie zaskarbił sobie Zmarły nasze pełne uznanie i wdzięczność, które zachowamy w trwałej pamięci.

Rawicz.

Polskie Przedsiębiorstwo Kolejowe

Rada Nadzorcza:

pułk. Wł. Szczaniecki T. Karłowski J. Drzewiecki.

dw 993

ś. p.

Aleksander Ratajczak

prezes Bractwa Kurkowego w Poznaniu

zasnął w Bogu niespodziewanie w piątek, dnia 4 b. m.

W drogim Zmarłym ubył naszej organizacji duszą i sercem oddany człowiek o krystalicznym i szlachetnym charakterze i silnej woli ducha.

Jego przedwczesny zgon jest dla naszego Bractwa stratą niepowetowaną, któremu wdzięczną pamięć Brac Kurkowi zachowa w sercach swoich na zawsze.

Zarząd

Bractwa Kurkowego w Poznaniu, zał. 1253 r.

Pw 7159-35,184

ś. p.

Aleksander Ratajczak

Prezes Zjednoczenia Kurkowych Bractw Strzeleckich R. P.

zasnął na wieki w piątek, 4 września 1931 r.

W Zmarłym straciliśmy gorliwego prezesa naszego Zjednoczenia, który jakkolwiek dopiero od niedawna objął swój trudny i zaszczytny urząd, rwał się do pracy organizacyjnej z największym zapałem.

Jego przedwczesny zgon jest stratą dla nas niezwykle bolesną.

Pogrzeb we wtorek, dnia 8. b. m. po nabożeństwie żałobnym, które odbędzie się o godzinie 10-tej w kościele parafjalnym w Jeżycach.

Zarząd

Zjednoczenia Kurkowych Bractw Strzeleckich R. P. w Poznaniu.

Pw 7135-35,169

Dnia 4 września 1931 r., rozstał się z tym światem, po krótkich, ciężkich cierpieniach, ś. p.

Aleksander Ratajczak

W przedwczesnie Zmarłym straciłem nadzwyczaj kochanego przyjaciela i serdecznego kolegę.

Pamięć o Nim zachowam na zawsze.

zw 10 857

Stefan Kukowski

zaprzys. makler Giełdy Pieniężnej w Poznaniu.

W dniu 4 września zasnął w Bogu, opatrzony św. Sakramentami, ś. p.

Aleksander Ratajczak

Sodalis Marianus

w 46 roku życia. Nabożeństwo żałobne odprawi się w kościele Najśw. Serca Pana Jezusa na Jeżycach, we wtorek, dnia 8 września, o godz. 10-tej, poczem pogrzeb na cmentarz parafjalny. Pw 7 158-35,188

Duszę Zmarłego polecamy modlitwom Szan. Członków i upraszamy o liczny udział w pogrzebie pod sztandarem.

Sodaliczja Kupców w Poznaniu.

W czwartek, dnia 3-go września, o godz. 10,20 wieczorem zasnęła w Bogu, opatrzona Sakramentami św., nasza najdroższa matka i babcia, ś. p.

z Ciesielskich

Katarzyna Kaszyńska

w 73 roku życia. Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 6-go b. m., o godz. 5 po poł. z domu żałoby. Nabożeństwo żałobne nazajutrz, o godz. 8,30 w kościele poklasztornym w Mogilnie, o czem donoszą

zw 10 844

w smutku pogrążone
dzieci.

Mogilno, Gniezno, Inowrocław, Bydgoszcz, we wrześniu 1931 r.

Wszystkim

którzy wzięli udział w pogrzebie naszej najdroższej matki, ś. p.

Agaty Sworowskiej

oraz za licznie ofiarowane wieńce i dowody współczucia, składają najserdeczniejsze

Bóg zapłać!

dzieci.

Pw 7153-35,181

Dnia 4 września r. b. zasnął w Bogu, po ciężkich cierpieniach, opatrzony św. Sakramentami, ś. p.

Aleksander Ratajczak

Sodalis Marianus
długoletni członek Zarządu naszej Sodalicji.

Zawsze gorliwy o jej rozrost, służył Swą światłą radą w każdej sprawie, a cześć i chwałę Najśw. Marji stawiał na pierwszym miejscu.

Pamięć o Nim w naszym gronie pozostanie zawsze żywą. Niech nasza Opiekunka wyjedna Mu chwałę wieczną.

Zarząd Sodalicji Marjańskiej
Kupców w Poznaniu.

Pw 7157-85,187

W piątek, dnia 4 września r. b., rozstał się z tym światem, długoletni członek naszego Towarzystwa, ś. p.

Aleksander Ratajczak

Pogrzeb odbędzie się we wtorek, 8 września, o godz. 10 z kościoła Serca Jezusowego w Jeżycach na cmentarz parafjalny. dw 987

Dyrekcja Tow. Przemysłowego (Starego Przemysłu) T.x.
w Poznaniu.

W piątek, 4 września r. b., zmarł ś. p.

Aleksander Ratajczak

gorliwy i długoletni członek naszego towarzystwa.

Pamięć Jego wśród nas nigdy nie zaniknie.
Zarząd Pozn. Tow. Wiośl. „Tryton“

Wzywamy członków do gremjalnego udziału w pogrzebie we wtorek, 8. b. m., o godz. 10-tej z kościoła parafjalnego w Jeżycach. Zbiórka o godz. 9,45 przed kościołem. Pw 7 170-56,419

W czwartek, 3 września 1931 roku, zmarła po długich, ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., przeżywszy 77 lat, ś. p.

Helena z Goździewskich Głębocka

wdowa po ś. p. Pośle Józefie Głębockim.

Pogrzeb odbędzie się w Poznaniu w niedzielę, 6 b. m., o godzinie 5 po południu z Zakładu Hr. Garczyńskiego przy Górnej Wildzie 89, do grobowca rodzinnego na cmentarzu staro-świętomarcińskim, o czym donosi Krewnym i Znajomym

w głębokim smutku pogrążona
rodzina.

dw 999

Przewielebnemu Duchowieństwu, JW Panom: Staroście Rożankowskiemu, burmistrzowi Polskiemu, Delegatowi Związku Przedsiębiorstw Komunikacyjnych w Polsce, Radzie Administracyjnej Sr. K. P., Wydziałowi Powiatowemu, Magistratowi i Radzie Miejskiej, Dyrektorom Kolei Powiatowych Województwa Poznańskiego, Stowarzyszeniom Urzędników Państwowych i Samorządowych, urzędnikom i pracownikom Średniej Kolei Powiatowej w Środzie i Kobylepolu, oraz wszystkim organizacjom miejscowym i pozamiejscowym, Krewnym, Przyjaciółom i Znajomym, za udział w pogrzebie i okazane dowody współczucia z powodu zgonu naszego najdroższego ś. p. męża, ojca i teścia

Romana Augustyniaka

składamy najserdeczniejsze

podziękowanie.

Żona, córki i zięć.

Środa, dnia 3 września 1931 r.

nw 5556

Przewielebnemu Duchowieństwu w szczególności Ks. Prob. Chilomerowi za serdeczne wyrazy, Tow. Śpiew. im. Surzyńskiego, Pań i Panien Miłosierdzia, Tow. Obywateli i Przemysłowców oraz wszystkim Krewnym i Znajomym za wieńce i liczne dowody szczerego współczucia, przy odprowadzeniu na miejsce wiecznego spoczynku ś. p.

Konstancji z Dzikowskich Plewowej
składamy na tej drodze najserdeczniejsze

Bóg zapłać!

W smutku i żalu pogrążeni
mąż z dziećmi.

Pw 7 163-35,194

Dnia 4. b. m., zmarł nieoczekiwanie po krótkiej, ciężkiej chorobie, ś. p.

Aleksander Ratajczak

były długoletni skarbnik, ostatnio Viceprezes Tow. Własc. Domów i Prezes Okręgowego Związku Tow. Własci. Domów na Województwo Poznańskie.

Z ś. p. Zmarłym ubyto nam w gronie naszym jednego z najgorliwszych współpracowników na niwie społecznej. Jego zalety charakteru i niestrudzona bezinteresowna praca zjednała sobie bardzo szerokie grono współpracowników. Przedwczesny Jego zgon wzbudził wśród naszych członków szczery i głęboki żal, to też zachowamy w sercach naszych wdzięczną pamięć dla Jego zasług.

Członków Towarzystwa prosimy o jaknajliczniejszy udział w oddaniu ostatniej przystugi ś. p. Zmarłemu. zw 10 856

Zarząd Okręgowego Związku Tow. Własci. Domów i Nieruchom.
na Województwo Poznańskie.

Zarząd Towarzystwa Własci. Domów i Nieruchomości w Poznaniu.

Mamy jedną myśl —
idziemy do
JAZZ - PALAIS
Dancing - Restauracja

Tam tanie, miło i wesoło.
Ceny znacznie niższe
Sołacka 2. Tel. 3627.
zw 1 905

Serdecznie dziękuję
za liczne kwiaty i życzenia z powodu otwarcia mego
Nowoczesnego Zakładu Fryzjerskiego
dla Pań i Panów
K. IZDEBSKI

Plac Wolności 18 obok Grand Café Telefon 31-12.

Wróciłam z Krynicy
dypl. masażystka
Siostra Anna Batozanka
ul. Romana Szymańskiego 9.

zw 11813

Otwarcie
Kawiarni Wiedeńskiej
ulica Wielka 20
nastąpi we wtorek, dnia 8. 9. 1931 o godzinie 11 przed południem.

Polecam się Szan. Publiczności.

zw 881

Gospodarz.

Biurowo Obrony i Porady Prawnej
w sprawach dotyczących
podatków i opłat skarbowych — przeniosłem
na ul. Wały Zygmunta Augusta nr. 1
narożnik św. Marcina 41. Telefon 36-94 i 75-60.
Fr. Kolbuszewski
b. wiceprezes Wlkp. Izby Skarbowej.

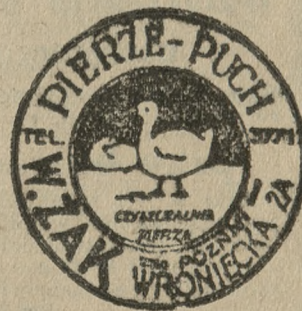
zw 10 800/1

DZIURKI

szt. 3 gr., mureška mtr. 20 gr.,
okretka 15 gr., dekatorywanie 30
gr., plisowanie spódn. 2 m. hafty
tanie. wykonuje terminowe

„HAFTOPLIS“

St. Rynek 10. (wejście Kurzanoga
obaok firmy Czepczyński i Kruk).
Pw 7028/9-35,31/1

Drogerje

w Poznaniu z urządzeniem bez towaru komrzystnie sprzedam
Hadrys, Matejki 56.
zw 10818

Mistrz wyrobów drażetkowych
poszukuje natychmiast posady w większym przedsiębiorstwie. Zgłoszenia pod
„Drażetki“ do „Par“,
Bydgoszcz, Dworcowa 54.
Pw 71-6 63 490

Wszystkim, którzy odprowadzili na miejsce wiecznego spoczynku najdroższego męża mego. ś. p.

Stanisława Dukowskiego

w szczególności Cechowi Rzeźnickiemu w Poznaniu z cechmistrzem p. Mikołajem Górskim na czele, prezesowi Koła Śpiewackiego Cechu Rzeźnickiego w Poznaniu, p. Kulawskiemu, oraz członkom Chóru Towarzystwu Czeladzi Rzeźniczej i wszystkim Krewnym i Znajomym, którzy nam w tym wielkim smutku okazali tyle serca, tudzież za liczne wieńce, składamy na tej drodze najserdeczniejsze

zw 10 849

podziękowanie.

Żona z dziećmi.

Do łaskawej wiadomości!

Biura nasze mieszczą się obecnie przy ulicy **Kantaka nr. 1** (narożnik ul. 27-go Grudnia) telefon 1808

Włoska Spółka Akcyjna „POWSZECHNA ASEKURACJA w TRYJEŚCIE“

ASSICURAZIONI GENERALI TRIESTE

dw 991

Oddział w Poznaniu.

Ubezpieczenia: życiowe, ogniowe, od kradzieży z włamaniem, nieszczęśliwych wypadków, odpowiedzialności prawnej, transportowe i walorów.

Kabaret „APOLLO“ Dancing

Restauracja — Bar amerykański

Codziennie występy sił artystycznych krajowych i zagranicznych.

ORKIESTRA pod batutą p. Kapelmistrza LASOCKIEGO. Niskie ceny! Wstęp wolny!

Co niedziele i święta

Familijny FIVE O'CLOCK

od godz. 5-tej do 7,30 z występami artystycznymi.

Uwaga! ŚNIADALNIA „APOLLO“ Uwaga! otwarta do 11-tej w nocy, bardzo niskie ceny. Piwo Okocim.

zw 10841

CZ. CICHOWICZ.

Baczność Myśliwi!

Na sezon polowania na kuropatwy polecam DUBELTÓWKI dalekonośne wszelkiego rodzaju, również naboje „Pocisk“ ściśle po cenach fabrycznych.

Największe przedsiębiorstwo na miejscu, czynne bez przerwy od roku 1901.

Przeszło 1000 broni palnej na składzie. Sprzedaż hurtowa i detaliczna. — Cenniki wysyłam bezpłatnie. — Wszelkie naprawy uskuteczniam precyzyjnie i w jaknajkrótszym czasie. dw 924

Tadeusz Jaruszewski, Poznań
ul. Woźna 6 i ul. Ślusarska 1a, telefon 3266.

Cieszący się ustaloną renomą

Salon Mód

„MIRA“

ulica Marszałka Focha 36 wykonuje

na sezon jesienny

wszelką garderobę damską jak płaszcze, suknie, kostjomy sport. i ang. oraz modernizację futer

pod gwarancją pierwszorzędną.

Specjalista na kroje angielskie i płaszcze oraz kuśnierza na miejscu.

Ceny przystępne!

Specjalne żurnale, modele na sezon 1931-32 oraz wzory materiałów z kilku fabryk.

Pw 7151-35.178

TANIE LECZ DOBRE MEBLE

a przede wszystkim komplety pokoi: sypialne, jadalne i męskie gabinety oraz saloniki

poza tem pojedyncze meble jak: łóżka, szafy, szynelery, komody, krzesła, kuchnie, fortepiany, maszyny do szycia oraz wiele innych używanych rzeczy niezbędnych w gospodarstwie domowym

zakupisz tylko w firmie

POZN. DOM KOMISOWY

ulica Dominikańska 3 — Telefon 2242

Pw 7133-35.155

Sprzedaż — Zakup — Komis.

Wdowiec

kupiec, przystojny, wysoki, lat 39, właściciel dobrze prosperującego składu we większym mieście, z dwojgiem dzieci 5 i 9 lat, szuka na tej drodze gospodarnej żony i dobrej matki. Panny lub wdówki bezdzietne do lat 33, posiadające odpowiedni majątek, zechcą łaskawie nadesłać oferty z dołączeniem fotografii do Kurjera Pozn. pod zw 10 839. Sprawy traktuję poważnie i ściśle dyskretnie. Fotografję zwraca się.

Potrzebny zaraz

praktykant gospodarczy

na jednoroczną praktykę bez wazajennego wynagrodzenia do intensywnie prowadzonego majątku z hodowlą inwentarza. Kandydaci z maturą zechcą się zgłosić do Majętności Strzyżewice, per Leżno. zw 10 837

CHORYM!

I ciężko cierpiącym przy różnych przewlekłych i zakaźnych chorobach, wycieńczonym i uznanym za nieuleczalnych, poleca się: Ciślak, Przyrodno-Lecznictwo Katowice, ul. Młyńska Nr. 15. Twarde owrzodzenia, guzy, krwotoki i stan zapalny usuwa w krótkim czasie. Pismo: Droga do Zdrowia wysyła bezpłatnie. Tw 328

SPOŁKA AKCYJNA

poważnego przemysłu żelaznego, w pełnym ruchu poszukuje

50-100 tys. zł.

we formie kapitału akc. Stanowisko kierownicze kupieckie — prócz tantjem. Oferty pod „Przemysł“ do Tow. Rekl. Międzyn. g. r. Rudolf Mosse, Katowice, 3-go Maja 10. Tw 327

Waloryzacja niemieckich polis ubezpieczeń życiowych

Biuro porad dla ubezpieczonych w niemieckich towarzystwach Poznań, ul. Rzeczypospolitej 9, I ptr.

przy biurach „VESTY“

udziela w tych sprawach porady i wszelkiej pomocy przy realizowaniu waloryzacji tychże ubezpieczeń na zasadzie polsko-niemieckiego układu waloryzacyjnego. Z powodu już krótkiego terminu do składania wniosków, należy we własnym interesie sprawę przyspieszyć. Pw 7140-56.415

MOTOR

rop. 12-14 w dobrym stanie, mało używany kupimy zaraz. Szczegółowe oferty podaniem ceny

BANASZKIEWICZ — WERWIŃSKI
Buk, pow. Grodziski. zw 5559

Z powodu opróżnienia sprzedamy po cenach i warunkach dogodnych zapas nowych separatorów

najlepszej jakości we wszelkich wielkościach. Zapytania prosimy skierować do ekspedycji Kurjera Poznańskiego nw 5560

Dzielnych i sumiennych przedstawicieli

na Wielkopolskę i Pomorze poszukuje Wytwórnia Win Owocowych R. K. Huebner i S-ka, Fordon pow. Bydgoszcz. zw 10 815

MAGAZYN

kapeluszy damskich w Poznaniu, duży lokal, nadający się na każdą inną branżę zaraz sprzedam. Oferty do Kurjera Poznańskiego pod rw 2 633

Niebywała okazja.

Hurtownie tytoniowa z koncesją, z dobr. składem detal. we większym mieście na Pomorzu z powodu objęcia innego przedsiębiorstwa, zaraz sprzedam. Do objęcia potrzeba zł 30 000,— gotówki. Oferty do Kurjera Pozn. pod zw 10 702

HANDLOWIEC

energiczny, długoletni dyrektor fabryk metal. krajowych i zagranicznych — poszukuje odpowiedniego stanowiska wzgl. dobrej reprezentacji. Łaskawe oferty uprasza się do ekspedycji Kurjera Poznańskiego pod zw 10 786

Dwa domy czynszowe w śródmieściu

szlifownie luster i hurtownie szkła wraz z maszynami, urządzeniami, towarami i wierzytelnościami, ponadto większy plac budowlany, wszystko razem, lub pojedynczo sprzedam z wojnej ręki według umowy. Wiadomość i warunki u podpisanego zawiadowcy masy.

Zygmunt Gizella, Poznań, ul. Spokojna 11.
Pw 7123-56.382

Kawa. Nachtigala w oryginalnym opakowaniu po 125 gramów zapieczętowana numerem gatunku.

**KAWA
NACHTIGAL
GDAŃSK**

Założony 1897

Nachtigala kawa konsumowa nr. 12 a 125 gr. . . zł 0,55
 Nachtigala kawa domowa nr. 16 a 125 gr. . . zł 0,75
 o czystym smaku
 Nachtigala kawa nadzwyczajna nr. 20 a 125 gr. . . zł 0,90
 mocna i dobra

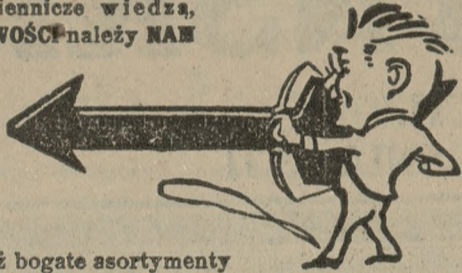
Nachtigala kawa nadzwyczajna nr. 22 a 125 gr. . . zł 1,00
 wydajna aromatyczna
 Nachtigala kawa nadzwyczajna nr. 24 a 125 gr. . . zł 1,10
 nadzwyczaj dobra
 Nachtigala kawa nadzwyczajna nr. 28 a 125 gr. . . zł 1,30
 bardzo dobra i wydajna

Nachtigala kawy szlachetne, najlepsze gatunki

nr. 32	nr. 36	nr. 40	nr. 44
zł 1,45	zł 1,60	zł 1,80	zł 2,00

Do nabycia w 1600 składach. Na zapytanie zostaną podane przez firmę Paul Nachtigal Hurtowa Palarnia Kawy, Gdańsk, Wallplatz 15 b. najbliższej leżące miejsca sprzedaży.

FABRYKI włókiennicze wiedzą, że wszelkie **NOWOŚCI** należy **NAJ** w pierwszym rzędzie **DOSTARCZYĆ**, ponieważ mamy poważne zapotrzebowanie.

POSIADAMY już bogate asortymenty **NAJMODNIEJSZYCH MATERJAŁÓW** damskich i męskich na sezon jesienno-zimowy po cenach **BARDZO przystępnych.**

Specjalną uwagę zwracamy na **NOWY DZIAŁ SKÓREK FUTRZANYCH** obsadowych do płaszczy i kostjumów damskich oraz futer męskich. Pw 7164 35.191

F. Wozniak

Poznań, ulica Rynkowa (ul. Kramarska 16).

Wieloletnia

Restauracja

Bardzo przystępne ceny

Marsz. Focha 23, obok dworca zach., tel. 75-72.

Po powiększeniu, gruntownym odrestaurowaniu i urządzaniu w najnowszym stylu polecam mój lokal Szan. Gościom oraz Sympatykom i zaznaczam, że lokal oraz dancing jest otwarty do godz. 4-tej rano.

Z poważaniem

H. Halaś.

Pw 6984 34.108

MOULIN ROUGE

Kantaka 8/9 Tel. 3369

Od 1 września, wielki bezkonkurencyjny

Program artystyczny

Początek punktualnie o godz. 9 wieczorem

„TRIO ALASKAS“
światowej sławy trio taneczne.

Pw 7132-35 154

ODCZYT PUBLICZNY

Z PRZEZROCZAMI

W dniu 7 września r. b. w poniedziałek w sali

Domu Ewangelickiego znany lekarz szwajcarski

Prof. Dr. Med. M. MAYER

z Zurychu

będzie mówił w języku niemieckim na temat:

„Moje praktyczne doświadczenia w leczeniu słabym prądem galwanicznym“.

Przy zachorzeniach nerwów i mięśni: nerwobóle, ischias, porażenia, paraliże, reumatyzm, artretyzm, nerwica serca, żołądka i jelit, cierpienia w latach przejściowych, zwapnienie żył, bezsenność.

Wstęp wolny!

Tylko dla dorosłych!

We wtorek i środę od 10—1 i od 3—7

BEZPŁATNE LEKARSKIE GODZINY PORAD
w lokalu wykładu.

WOHLMUTH S. z o. o. — POZNAŃ

Tel. 18-68

Gwarna 18

Tel. 18-68

dw 996

Przyjmujemy na stałą posadę od 15. 9. lub 1. 10. 1931 r.

samodzielną ekspedjentkę (oddział bielizny damsk.)

(oddział rękawiczek i pończ.)

(oddział towarów krótkich)

rutynowanego ekspedjenta (oddział wełny.)

Reflektujemy tylko na pierwszorzędne siły dobrze polecane. Oferty z dołącz. fotografią oraz podaniem referencji do **Król - Huta, skrzynka poczt. 15.** zw 10 810

Polecamy nasze powiększone i technicznie ulepszone

Warsztaty mechaniczne

uskuteczniające najracjonalniej wszelkie naprawy wchodzące w zakres samochodu

Najstosowniejszy i natchemiatowy dobór części zamiennych z stale bogato zaopatrzonej własnych magazynów

Ceny na części zamienne oraz koszty robocizny z powodu kryzysu znacznie obniżyliśmy.

Specjalny fachowy personel uzupełniony. Szczegółowe kosztorysy na każde żądanie.

BRZESKIAUTO S. A. Poznań

ul. Dąbrowskiego 29. Tel. 63-23. 63-65.

Najstarsze i jedyne wszechstronne przedsiębiorstwo branży samochodowej w kraju. Założ. w 1894 roku. Pw 7161-35.193

Ubikacje fabryczne

ca 120 m² ew. 180 m² przy Placu Sapieżyńskim, nadające się na przemysł lub składnicę od 1. X. 1931 wprost od gospodarza do wynajęcia. Zgłoszenia do ekspedycji Kurjera Poznańskiego pod zw 10 850

Leśnik

Górnoślązak, w średnim wieku, wyższe studia, oficer rezerwy, z samodzielną praktyką administracyjną, specjalista w hodowli i użytkowaniu lasu, dobry myśliwy, poszukuje odpowiedniej posady jako administrator leśny, wzgl. w przemyśle drzewnym. Referencje pierwszorzędne, okolica obojętna. Łaskawe oferty do Kurjera Poznańskiego pod zw 10 831

Nadeszły wielkie transporty!

Po przeniesieniu mego składu dywanów z ulicy 27 Grudnia do olbrzymich lokali w własnym domu przy ulicy

Woźnej 12

powiększyłem znacznie zapasy.

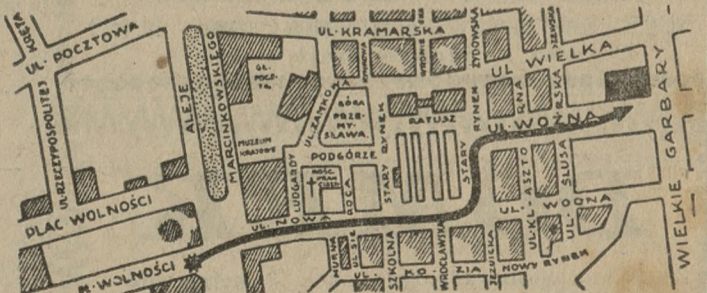
Wybór u nas największy, towar znanej dobroci, a cenę zniżyliśmy, uwzględniając obecny kryzys, — do ostateczności. —

Kazimierz KUŻAJ — Centrala-Dywanów

Dywany — Kilimy — Chodniki — Kokosy — Materiały dywanowe — Filce — Maty — Obicia na meble i ściany — Nowości na dekoracje wnętrzy — Gobeliny — Narzuty — Kapy — Serwety — Pledy i t. p. Pw 7062/68-35.45/6

Dom handlowy
Poznań, ul. Woźna 12
narożnik Wielk. Garbar
2 minuty od St. Rynku
Własność firmy

Z placu Wolności na ul. Woźną tylko 6 minut idąc ul. Nową i St. Rynkiem.
Przed domem przystanek tramwajowy 1, 2 i 6.

Uprzejmie Szanownych Klientów i Sympatyków naszych zawiadamiamy, iż mieszcząca się dotychczas przy placu Wolności naszą **Wystawę Mebli i Biura** przenieśliśmy obecnie do nowych obszernych lokali przy

ulicy Marszałka Focha 4

tuż przy Kaponierze (w gmachu P. K. O.).

Przestronne i widne lokale umożliwiły nam urządzenie nowoczesnej wzorowej wystawy mebli i wewnątrz, niższy zaś czynsz dzierżawny i zredukowanie kosztów handlowych pozwoliły nam jednocześnie wydatnie **obniżyć ceny** naszych wyrobów.

Najuprzejmiej prosimy o łaskawe zwiedzenie naszej nowej wystawy.

JÓZEF SROCZYŃSKI

FABRYKA MEBLI ARTYSTYCZNYCH.

OTWARCIE WE WTOREK, DNIA 8 WRZESNIA 1931

dw 986

WIELKA SPRZEDAŻ PIERZA i PUCHU

i gotowych wyrobów pościelowych

CZYSZCZALNIA
Pierza i Puchu
PIERZE od zł 3,—
PUCH od zł 9,—
PIERZYNX
PODUSZKI
SPODY
JĄSKI
PLUMOSY

KOŁDRY piękne des. zł 17,50
KOŁDRY adamaszkowe
różne kolory zł 37,50

WATEŁOWCZA WELNENA KOŁDRY
i PUCH ROŚLINNY.
SPRZEDAŻ NA WAGĘ!!

Poduszki dekoracyjne od zł 2,—
Inletry pościelowe i dreliszki
tylko gwarantowane!!
sprzedaje konkurencyjnie!!

EMKAP-Poznań
M. MIELCAREK
Wrocławska 30 Tel 5803

Pw 6931-5.21

Polecam korzystnie:

Lokomobile do młocki

Ransomes 1906 — 7 atm. 18,931 m³
Ransomes 1900 — 7 atm. 15,24 m³
Ransomes 1908 — 7 atm. 5,876 m³
Güttler 1909 — 8 atm. 19,800 m³
Cegielski 1903 — 7 atm. 11,6 m³

Młocarnie parowe

Lanz Mamut 66" z samowkładaczem
Lanz Kugellager 58" z samowkładaczem
Ransomes 60"
Fried. Köhler lżejsza 60" jak nowa

Samowiązacz Schumachera. — Elewatory do słomy
na czterech kołach. Maszyny powyższe w stanie
użytecznym odda

G. SCHERFRE, Fabryka Maszyn, Poznań.

DRZEWKA OWOCOWE

i ozdobne wszelkiego rodzaju po cenach do sadze-
nia jesiennego dw 921

A. i J. JESKE

Tel. nr. 3 Szkołki drzew w Jelonku, poczta Złotniki i Poznania. Tel. nr. 3
Cenniki na żądanie gratis i franco.

DOMEK

z dobrze zaprowadzonym, około 3 morg. ogro-
dem owocowym oraz kilka parcel budowlanych
blisko Poznania, przy stacji kolejowej w okolicy
letniskowej na sprzedaż. Oferty proszę nadsy-
łać do ekspedycji Kurjera Pozn. pod zw 10 830

Z dniem 1 września r. b., przenieśliśmy nasze ZAKŁADY KRAWIECKIE

z Berlina do Poznania na

ALEJE MARCINKOWSKIEGO 24, I. piętro

i prowadzić je będziemy nadal z znaną w szerokich kołach naszej
Klienteli solidnością i akuratnością. Ceny bardzo umiarkowane.

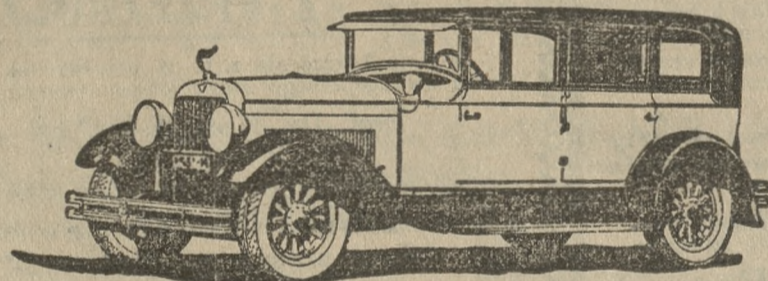
Polecając Zakłady nasze łaskawej uwadze Szanownej Publicz-
ności, kreślimy się

z poważaniem

BERKAN.

nw 5547

ESSEX SUPER SIX

Niezawodny, silny 6-o cylindrowy motor, idealne resorowanie, łatwość prowa-
dzenia i obsługi, wytworny wygląd i luksusowe wykonanie wnętrza czynią
z **ESSEX'a** ulubiony samochód każdego znawcy.

Rewelacyjne ceny od \$ 1370 do \$ 1695, loco montownia w zależności od karoserji.

„HUDSON SUPER EIGHT“

Udoskonalony pod względem technicznym, 8-o cylindrowy silnik, wysoce luksusowe
wykonanie wnętrza, karoserje 5-o lub 7-o osobowe, czynią z **HUDSON'a** najwybit-
niejszą atrakcję w klasie wozów luksusowych.

Ceny od \$ 2415 do \$ 2800 loco montownia, w zależności od karoserji.

WZOROWA STACJA OBSŁUGI

Pw 7008-31.60

BOGATO ZAOPATRZONY SKŁAD **NAJDOGODNIEJSZE WARUNKI SPŁATY**

CZĘŚCI ZAPASOWYCH

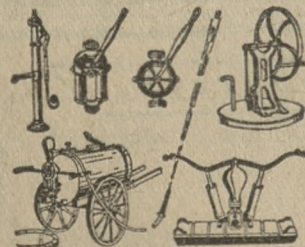
PRZYJMUJE SIĘ UŻYWANE SAMOCHODY w upłatę.

Przedstawicielstwo na Poznań i Województwo:

SZAFARKIEWICZ i MENZEL, Poznań, Pl. Nowomiejski 7
telefon 34-01

Jak za młodych czasów

odzyska Pan znów męskie siły, stosując aparat „Nr. 111“ opatentowany w wielu kul-
turalnych krajach. Naukową broszurkę niezmiernie interesującą i zawierającą dyser-
tacje i opinie wielu osobistości nauki lekarskiej wysyłamy bezpłatnie i dyskretnie.
Adresować: „**INVENTUS**“ (8B) Lwów, Jagiellońska 20. Dozwolone do
użytku przez władze administracyjno-lekarskie. Za skuteczność przyjmujemy
pełną gwarancję. Pw 6 003-72.55

Wszelkie **POMPY** i części za-
miennie pomp, **SIKAWKI** zwy-
kłe i połączone z beczką do:
pożaru, polewania szos, ogro-
dów i t. p. celów poleca naj-
większa w kraju fabryka pomp
studziennych:

Inż. W. KRAUPE, Leszno (Wlkp)
zał. 1868 r.
Cenniki na żądanie. Duże rabaty.
Pa 7006 31.50

30 bardzo dobrych koni roboczych sprzedam.

Kredyt według umowy.

Małecki, Droga Dębińska 11, tel. 11—90

Pw 7148-85.187

Ca. 1000 tonn pierwszorzędnych

kamieni szamet. normalnych

S. K. 33/34, pro tonnę zł 50,— franco wagon G. Śląska sta-
cja kolejowa do oddania Tw 297
Walter Schmidt, Wielkie Hajduki G. ŚL, Mickiewicza 4.

Podłogi Asbestowo-Ksylolitowe
są zupełnie bez szpar, cie-
ple, bezpieczne pod
względem ognia, grzyba i
wilgoci, elastyczne, higie-
niczne, niewrażliwe na oli-
wę i zmiany temperatury,
zupełnie wolne od pyłu,
kurzu i robactwa, łatwe do
czyszczenia, przyjemne do
chodzenia i przebywania —
jak również posadzki te-
racowe, schody z sztuc-
znego kamienia, naśla-
dujące zupełnie granit
śląski i szwedzki, karst
itp., wykonuje

KSYLOLIT

Katowice, ul. Słowackiego 21.
Tel. 19—16 Tw 296

Jedyny, prawdziwie skuteczny

np 5 039

Szoferskie

Kursy tanio udziela

„Auto-Lot“, Dąbrowskiego 85.
tel. 77-67. (Prospekty darmo).
zw 10 770

Na raty
miesięcznie
EXPRESS 20 zł

Kromczyński, Poznań,
Aleje Marcinkowskiego 5.
Agenci potrzebni.

Pw 7019-34.27

Reprezentacje

codziennej potrzeby. t. j. artykułu
spożywczego, zaprowadzonego na
całą Polskę oddamy na własny
rachunek kupcowi, posiadającemu
kapitał uobrotowego ok. 5000 zł
Zgłoszenia Kurjer i ożnański
rw 10 842

Gospodyni-zarządczyni

potrzebna do wielkiego domu
na wsi. Tylko oferty poparte
długoletnimi świadectwami i
pierwszorzędnymi referencjami
do Pw 141-0.397

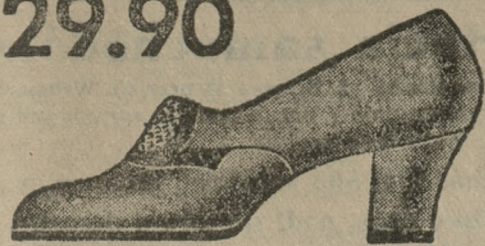
Zarządu Dóbr Jezioraki
poczta Jezioraki k. Poznania.

NAJNOWSZE JESIENNE MODELE DLA PAŃ.

Rata

29.90

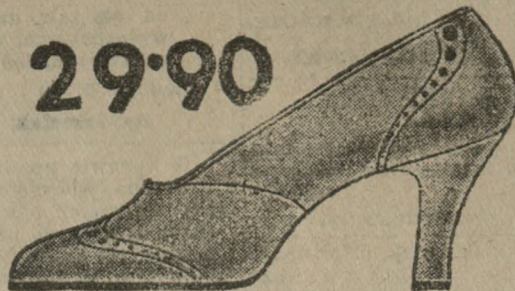
Fason 1505-44
Eleganckie czółenka na półwysokim obcasie. Wyrabiane z brązowej gemy, ozdobione lakierem. Praktyczne i wygodne.

29.90

Fason 9505-54
Modne czółenka na wysokim obcasie z brązowej gemy, ozdobne krokodylową skórą i efektowną klamrą.

29.90

Fason 9805-22
Nasz najnowszy model spacerowego czółenka, gustownie ozdobionego. Z lakieru lub cielecącego boks.

REPARUJEMY
OBUWIE.

nawet u nas nie kupione, w naszym warsztacie, urządzonym według najnowszych zdobyczy techniki.

Pw 7127-Ba 288

Józef Maciejewski, dentysta

przyjmuje znowu osobiście
tylko Słowackiego 4/6 — tel. 6194

Dla pp. urzędników dogodne warunki. zw 10860

Garbarnia „Łączność”

przyjmuje do przegarbowania skóry surowe: na chromy czarne i kolorowe, juchty, blanki, faledry i alunówki

w Poznaniu, Tama Berdychowska 6
i w składzie skór surowych, Tama Garbarska 3.
zw 10 848

Spiewu solowego

prof. Wł. Potemski

zw 10 847 przyjmuje zapisy

Wały Zygmunta Augusta nr. 2.

S. Morańska

pracownia sukien i okryć damskich, po przerwie wakacyjnej, otwarta 8 września poleca najnowsze fasony na jesień.

zw 10748 Ceny b. przystępne.
ul. Kossaka 18, m. 5. Tel. 66-39.

Kursy handlowe Tadeusza Preissa

w Poznaniu, ul. Fr. Ratajczaka nr. 29.

Nauka rozpoczyna się z początkiem każdego kwartału.

Tygodniowo 30 lekcji. dw 910

Nowe kursy 1 października 1931.

Wpisy od godz. 9-1 i od 3-6. Prospekty na żądanie.

Reprezentacja, najnowszy wynalazek reklamy

wzbudzący podziw w całej Europie. Generalny przedstawiciel i właściciel patentu na całą Polskę, poszukuje do odwiedzenia Przemysłu i Spółek Akc., poważnych

reprezentantów

w Poznaniu, Warszawie, Krakowie, Lwowie, Łodzi, Katowicach i Bydgoszczy z prawami za kaucją. Wysoki zysk zapewniony. Oferty do Kurjera Poznańskiego pod zw 10802

BACZNOŚĆ! BACZNOŚĆ!

OBIADY i KOLACJE

poleca najtaniej i najsmaczniej

restauracja Hotelu Poznańskiego

Kozia 5, tel. 2320 zw 10828

CENTRALA MEBLI

M. Szpryngacz

Swarzędz — Piaski 5

poleca:

Meble w wielkim wyborze od zwykłych do najwykwintniejszych w solidnym wykonaniu po bardzo niskich cenach. Dogodna komunikacja autobusami co 30 minut z ul. Woźnej.

Pw 6098-33.33

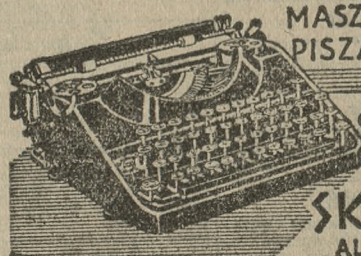
W dniu dzisiejszym otworzyliśmy filię kolonjalno-spożywczą na

WINIARACH, przy ul. Leonarda nr. 1

Szan. Mieszkańcom Winiar i okolicy polecamy wskutek tego nasze znanej dobroci i po niskich cenach wszelkie artykuły kolonjalne i spożywcze.

„ZGODA” Spółdzielnia Spożywców z o. o.
w Poznaniu.

Pw 7118/3-35.1423

MASZYNA
PISZĄCA BARR
MORSEGO

góruje jakością i bije ceną

W łączna reprezentacja:

SKORA i SKAPOZNAŃ
ALEJE MARCINKOWSKIEGO 23

Otwierajcie szafy!

Przynoście waszą odzież jesienną oraz zimową do farbowania lub chemicznego czyszczenia do

„BARWY”

KALAMAJSKIEGO.

Pw 7084/85 35.103/104

Akuratnie i sumiennie

czytający korekty i przeprowadzający rewizje korekt z maszyn

ZECER

z gruntowną znajomością języka polskiego, zaraz potrzebny. Zecer z dobrym gustem do pięknych zestawów otrzyma pierwszeństwo.

Zgłoszenia tylko piśmienne z dokładnym wykazaniem powyższych zdolności uprasza

Drukarnia Polska Sp. Akc.
w Poznaniu.

zw 10 835/6

Poszukiwana na wieś od 1. 10. 1931 r.

stenotypistka

bardzo biegła w stenografii polskiej i niemieckiej. Zgłoszenia z referencjami i odpisami świadectw, których się nie zwraca do

Pw 7 145-56.396

Zarządu Dóbr Jeziorcki, poczta Jeziorcki k/Poznania.

Rolnik w Smiglu

Spółdzielnia Rolniczo-Handlowa

poszukuje

członka zarządu

z odpowiednią kaucją. Zgłosz. z podaniem warunków należy nadesłać do Prezesa Rady Nadzorczej

zw 10 846 Władysław Kopczyński,
Boszkowo p. Błotnica

Zgłosz. nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Wspólnika

czynnego lub cichego, z kapitałem zł 10 - 15 000, poszukuje zaraz. Śpichlerz odpowiedni w miejscu, interes zbożowy od kilkunastu lat dobrze zaprowadzony. Zgłoszenia do ekspedycji Kurjera Poznańskiego pod zw 10 820

Bezkonkurencyjny młyn

15 tonn przemiału żyta i pszenicy, nowoczesny, 1925 roku wybudowany, z zapędem mot. Diesla własny zakład elektryczny oświetlenia, z powodu choroby do wydzierżawienia, ewentl. na sprzedaż, położenie 11 km. od wielkiego miasta, w okolicy obfitującej w zboże i zbył maki. Do dzierżawy kaucja 20.000 zł w gotówce potrzebna. — Zgłoszenia pod „Młyn Farowy” do „Par” Bydgoszcz. Pw 6 935-63.481

PIEGI

oraz wszelkie nieczystości skórne usuwa radykalnie od lat wypróbowany i niezawodny.

Krem Bella

wysylka każdej ilości.

Cena za słoik 2,50 zł

Mydło Bella 1,25 zł

do nabycia w aptekach i drogerjach lub wprost

we wtywni.

Apteka p. Korona

Poznań, Górna Wilda 61.

dw 8254

Okucia do drzwi

Okucia do okien
Linki do rusztowań
Gwoździe i łanuchy
Śruby i nitki
Drut do prasowania stymy
Lemienie i odkładnie
Osie do wozów
Narzędzia rzemieślnicze
poleca korzystnie

Jan Deierling

skład żelaza

Poznań, Szkolna 3

Tel. 35-18 i 35-43

Pw 7154-35.179

Zgłoszenia kandydatek z 6-ciu klasami szkoły średniej ogólnokształcącej przyjmują

Żeńskie Kursy Techniczne

w Poznaniu,

Kraszewskiego 17, m. 15.

Prosp. 20 gr. Znaczek na odpowiedz.

Pw 7 182-56.117

Przedsiębiorstwo spedycyjne

dobrze zaprowadzone, na sprzedaż. Reflektantów, rozporządzających 15—20 000 zł, upraszam o składanie ofert pod aw 5569 do eksped. Kurjera Poznańskiego.

SKŁAD (sklep) artykułów męskich

nowocześnie urządzony i zaprowadzony, w najlepszym położeniu Bydgoszczy jest zaraz lub później z towaram (ewentl. bez towaru) korzystnie do nabycia. Oferty pod „Artykuły męskie” do „PAR”, Bydgoszcz, ul. Dworcowa 54. Pw 7169-63.489

Przedsiębiorstwo Przemysłowe

poszukuje dzierżawy z zamiarem następnego kupna większego obiektu fabrycznego z kominem i bocznice, kolejową, z przyległą ziemią oraz zabudowaniami mieszkalnymi dla robotników. Tylko obiekty znajdujące się na terenie miasta Poznania, przedmieścia lub w odległości 15—20 klm. od Poznania będą wzięte pod uwagę. Najbardziej nadawałyby się obiekty po cegielni, f-ce ceramicznej lub przetw. chemicznych. Oferty prosimy kierować do Kurjera Poznańskiego pod dw 980

Przedstawicielstwo

poważnego browaru ze sklepami i mieszkaniami z powodu choroby zaraz do odstąpienia. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego pod rw 2623

KOMUNIKUJE

że na skutek istniejącej umowy odebrałem lokale, w których mieściła się fabryka musztardy Stenia przy ul. Niskiej 24. Sam fabryki tej dalej nie prowadzę.

W. Wadzyński.

rw 10 834

POLOWANIE

obszaru 200 ha gminy Kobylnica wydzierżawione będzie 10 września 1931, o godz. 16.30 w lokalu Goderskiego jednemu z trzech najwięcej dającymu.

zw 10 806

Stachowiak, przewodniczący.

Wszystkich, którzy posiadają jakiegokolwiek informację o obecnym miejscu pobytu Stanisławy z Drapsów Wareskiej, córki Juliana i Stanisławy ze Stankiewiczów, urodzonej 30 listopada 1904 roku w mieście Zmerynku, ziemi Podolskiej, ostatnio w roku 1929, zamieszkałej w Grajewie — uprasza się o podanie takowych do Konsystorza Ewangelicko - Reformowanego w Wilnie, ul. Zawalna 11.

nw 5 565

PRZETARG PRZYMUSOWY

We wtorek, dnia 8 września 1931 r., o godz. 9 sprzedam w Krześlicach p. Pobiedziska najwięcej dającymu za gotówkę:

ca. 800 mtr. szyn, 14 lorek, 3 powózki, para szorów wyjazdowych, siodło, 2 konie cugowe, 130 m. buraków cukrowych, 150 m. kartofli.

Zbiórka przed majątnością. nw 5 341

Br. Grzesiak, komornik sąd. z pol. w Pobiedziskach.

W sprawie upadłościowej kupca Stanisława Schmidta z Kościana, właściciela firmy Stanisław Schmidt, gdy wydział wierzycieli oświadczył się przychylnie względem dolecenia ugodowego upadłego dłużnika, wyznacza się termin ugody na dzień 24 września 1931 r., o godz. 10 w niżej wymienionym Sądzie Grodzkim, (pokój nr. 17). Dolecenie ugody i oświadczenie wydziału wierzycieli są wyłożone w sekretarjacie sądu upadłościowego — pokój nr. 7 do wglądu przez interesowanych. W powyższym terminie odbędzie się także dodatkowe badanie zgłoszonych wierzytelności. Kościan, dnia 2 września 1931. Sąd Grodzki. nw 5 286

Wszystkich, którzy posiadają jakiegokolwiek informację o obecnym miejscu pobytu Michała Burklewicza, syna Jana i Marii z Hyjków, urodzonego w Krakowie 1899 r., ostatnio w 1929 roku zamieszkały w Dęblinie, Park Wyższkolenia Lotników — uprasza się o podanie takowych do Konsystorza Ewangelicko - Reformowanego w Wilnie, ul. Zawalna 11. nw 5 564

Licytacja samochodów

na Giełdzie handlowej, ul. Stawna 13 przy ul. Wronieckiej. W poniedziałek, dnia 7. bm., o godz. 11 sprzedawać będą dobrowolnie najwięcej dającymu:

samochód Fiat 503 kabriolet, mało używany, lekki do 6 osób, nad. się też na dorożkę, samochód Fiat 501 sportówkę lekką.

Władysław Wojciechowski, uprawniony licytator i taksator, ul. Stawna 13, tel. 28-08. Pw 7 152-56,418

Napisowe słowo (tłusto) 25 groszy, każde dalsze słowo 15 groszy, 5 liczb = jedno słowo, i, w, z, a = każde stanowi 1 słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 50 słów.

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych: 1-linowy milimetr 50 groszy

Znak oferty (na przykład: n 2395, z 21205, d 1811 i t. d. = 1 słowo. Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 10.

1 SPRZEDAŻE

Wybranej

najmilszy podarek, to słubna obrączka para w złocie od 16 zł., zegarki ręczne od 15 zł., pierścionki zaręczynowe złote już od 12 zł. własna pracownia. Chwiłkowski, św. Marcina 40. zdw 58 220

3.50 pulower męski

koszule wierzchnie 2.95, kombinezonki sztywne 0.60, berety od 1.55, pończochy prima Bemberg 3.50, złoty Bemberg 3.50 jedwabne 1.45, macco 0.55, skarpetki 0.55, nicianki 0.45, jedwabne 0.90, kravaty rekawiczki najtaniej w Składzie Fabrycznym Władysława Trojanowskiego — Wielkie Garbary 30, obok Wielkiej. zdw 57 860

Polowczyka

na kury, kaczkę, kota z wszelką gwarancją sprzedam. III. polu. Restauracja Krzyżownicy F. Drozdowski przy stacji lotniczej. zdw 57 669

Glogera

encyklopedia staropolska, prawie nowa do sprzedania. Matejki 55. portier. zdw 57 210

Skład

tapet, papieru, artykułów szkolnych, w rynku, miasto powiatowe, w związku wyjazdu zaraz do sprzedania. Oferty Kurjer Poznański zdw 57 203

Zakład fryzjerski

z mieszkaniem w Poznaniu korzystnie na sprzedaż. Oferty Kurjer Poznański zdw 57 339

Gramofony — Płyty

Przybory sprzedają po najniższych cenach. Feliks Balafo. Woźna 12. Pw 7013-33,45

Każda pani

kupuje płaszcze damskie najtaniej, bo po cenach fabrycznych — wprost w fabryce konfekcji damskiej. Wielki wybór. — Dział miarowy. W. Kowalski i Ska. Wielkie Garbary 22 — narożnik ul. Wielkiej. Pw 7071-56,364

Wilkę

ogród, 2 mieszkania 3 pokojowe sprzedam. Zabikowo. Kościuszki 26, stacja Luboń. zdw 57 728

Pianino

aparatus fotograficzny gramofon i rower sprzedam tania. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 57 811

Skórki

blamy, ceny hurtowe. Hankiewicz, Wielka 9. (wchód Szewska) zdw 57 777

Wille

pensjonat, drewniana, na ukończeniu, tania sprzedam. Wisła, Śląsk Cieszyński Jadwiga Jasieńska. zdw 52 579

Torby

teki szkolne, płócienne i skórzane własnego wyrobu tania poleca Spółka Wytwórcza Polskich Rymarzy i Siodlary, Poznań, narożnik Podgórznej i Szkolnej. zdw 54 987

Garnitur

do młocki w dobrym stanie na sprzedaż. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 57 247

Futra

najmniejsze skóry na obsady, gdzie kupić najtaniej? — tylko w najtańszym składzie futer Dobrowolski Marcina 1. zdw 57 388

Pianino

Eckego tania sprzedam. Ratajczaka 11 a wejście 4 parter, lewo zdw 57 337

Dom piętrowy

twardokręty niewykończony, 23 ubikacji, 1 morga ziemi, 10 min. od dworca Luboń sprzedam. — Zgłoszenia Lasek, ul. Sobieskiego 60, Zabikowo-Poznań. zdw 57 201

Samochód

Fiat, torpedo, dobrze utrzymany, gotowy do jazdy zamieniam na dobrą parcelę. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 57 238

Cieślarówka

w dobrym stanie w biegu tania na sprzedaż. Półwiejska 36. zdw 57 356

Futro

karakulowa, damskie oraz męskie nowe sprzedam okazynie. Matejki 56, m. 4. zdw 57 480

Ogród

1160 m² przy ul. Marsz. Focha za 8 500 zł zaraz na sprzedaż. — Zgłoszenia Gen. Kosińskiego 17, m. 12. zdw 57 418

Rurki

do ondulacji 1050w od 1.60 zł jak wór 3.75 lampki spirytusowe od 1.90. — poleca najtaniej Wenzlik — Poznań. Aleje Marcinkowskie go 19. dw 671

Expresso

aparatus do parzenia kawy korzystnie „Dom Komisyowy, Dominikańska 3, telefon 2442. Pw 7078-55,51

Openy

samochodowe po cenach bezkonkurencyjnych 32x6 HD 305. — zł. Oferty wysłał i zamówienia przyjmuje J. Szczepański Gniezno, tel. 248 w Poznaniu codziennie od g. 13—14, tel. 3934. Pw 7097-56,387

Mebie

używane oraz inne przedmioty sprzedaje i kupuje Poznański Dom Komisyowy, Dominikańska 3, tel. 24 42. Pw 6989-1,65

„Centrala mebli“

Swarzędz poleca meble po cenach niskich. Wielki wybór. Pw 6996 30,35

Motocykle

mało używane, gotowe do jazdy, za każdą możliwą cenę. Marjan Maik, Wrocławska 14. Pw 7020-34,53

Wille

6 pokojowa cała wolna w śródmieściu Chodzieży sprzedam. — Zgłoszenia „Par“ Aleje Marcinkowskiego 11 pod nr. 34,130 Pw 6983-34,130

Ideal

oraz Continental maszyny do pisania jak nowe korzystnie Dom Komisyowy, Dominikańska 3, telefon 24 42. Pw 7090-35,54

National

kasy registracyjne kilka, obsług. elektr. zapędy okazynie tania — Dom Komisyowy, Dominikańska 3, telefon 24 42. Pw 7079-35,53

Wysprzedaż!

Futra damskie

czarne żrebce, brąz od 450 zł, sealowe 390, bibretowe 390, krety 390, pizmowe jasne, ciemne 650, blamy pod futra męskie, damskie 60 wdry brąz, czarne 200, lisy srebrne 390, inne lisy 60 i kilka tysięcy skór na obsady od 5 zł poleca skład futer Poznań, Aleje Marcinkowskiego 15, Bracia Milscy. nw 5 220

3.90 prima Bemberg

jedwab do prania 1.50, macco 1.45; dzieciece pończoski od 50 groszy, Sweterki od 1.50; Berety od 1.55; Koszule nocne 3.50; dzienne strojne 1.90. Bluska jedwabna 7.80, bezkręwaniki, jedwabne 3.50, zofy od 4.50. Parasole 4.50, modny 5.75, jedwabny 10.50. Toreczki skórkowe 3.75; nowość 5.75. Warszawa Skład Fabryczny Jadwiga Podbielska, Wielkie Garbary 40, naprzeciw ulicy Wielkiej. zdw 58 299

3.75 pulower

męski, Kalessony ciepłe 1.50. Koszula ciepła 2.75. Koszula smokinowa 5.90. Kombinezon sztywny 65 groszy. Skarpetki 40 groszy. Niciane 48 groszy. Modny jedwabne 95 groszy. Parasol 5.75. Czapka 1.75. Szale jedwabne od 90 groszy. Warszawa Skład Fabryczny — Jadwiga Podbielska — Wielkie Garbary 40, naprzeciw Wodnej. zdw 58 298

Samochód

dimuzyna marki „Essex“ 940 k m. jest korzystnie do sprzedania. Zgl. A. Perkowski, Towarowa 20. zdw 604

Dwór

na wsi o 17 pokojach z wszelkimi przynależnościami w starym 20 morg. parku do wydzierżawienia lub sprzedania w Poznaniu. Pośrednictwo wykluczone. Oferty Kurjer Pozn zdw 57 241

Gramofon

szafkowy sprzedam. Dziuk, Kolejowa 37. zdw 58 227

Obrazy

olejne Wintorowskiego, Przecznicza 2, m. 4. zdw 58 378

Parcelle budowlane

przy szosie Warszawskiej bezpośrednio przy osiedlach „Dom Własny“ i „Praca“, wodociągi i kanalizacja przeprowadzone. — wprost od właściciela do nabycia. Zgłoszenia: Majecki, Droga Dębińska 11 telefon 1190. Pw 7036-35,180

Motocykl

przyczepką, dobrze utrzymany tania sprzedam. Male Garbary 5, m. 4. rw 2602

Mamy

do oddania młodego, brązowego jamnika i białego szpicca. A. Perkowski, Towarowa 20. dw 995

Samochód

ciezarowy zagwarantowany zarobek z powodu choroby sprzedam. Oferty Kurjer Poznański zdw 58 239

Dom

2 pokoje, 2 kuchnie, ¼ morgi roli sprzedam. Ul. Naramowicka 15b, Poznań. zdw 58 265

Gruszki — sliwki

słojki do tchżej, aparaty, gumy, sprężynki, szklanki 0.10, serwisy 8.50, obiadowe porcelana 12 osób 9.50, umywalkowe garnitury 7.50, prezenty ślubne, całkowite wyprawy, najtaniej tylko wprost Wroniecka 24, Hurtownia Porcelany, podwórze. zdw 57 922

Płaszcze

jesiennie - zimowe nadeszły. Piękne modele w olbrzymim wyborze po cenach rewelacyjnie niskich poleca P. Szczawińska i Ska. ul. Woźna 1. Przyniemy a szynaty Krejtu! Pw 7027-35,129

Skład

kolonialny z butelkowa sprzedają wódek w mieście powiatowym, dobre położenie, sprzedam natychmiast, Cena około 5 000—6 000 zł z towarem. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 57 920

Skład

papieru w dobrym położeniu, w mieście na prowincji korzystnie do sprzedania. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 57 900

Rabka

Zdrój Ogród warzywny 5 morgowy z wille o 7 pokojach (łazienka, garaż) i ciepłarnią do sprzedania. Zgłoszenia „Orbis“, Rabka. nw 5 483

Jadalnia

dębowa tania zaraz do sprzedania. Słowackiego 15 parter lewy. zdw 57 842

Piekarnia

z mechanicznym urządzeniem, w pełnym biegu do sprzedania, do objęcia potrzeba do 15.000 zł. — Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 57 997

10 parceli

przy dworcu w Luboniu pod Poznaniem do sprzedania. Cena według umowy. Zgłoszenia Antoni Michalski, Luboń. zdw 67 993

Wiolenczelo

przedam. Politowicz, Chwałiszewo 58/59. zdw 57 990

Urządzenie

hotelu: łózka, krzesła, szafy korony sufity, kanapy szesławowe, materace włókienne, Składowa 4 (podwórze) od 3 do 6. zdw 57 989

Wózek

(sportka) dziecięcy, dobrze utrzymany korzystnie. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 57 928

Parcelę

narożnikowa oparkowana przy tramwaju, altana mieszkalna, przenośna tania. Oferty Kurjer Poznański zdw 57 808

Motocykl

sprzedam 1400 zł. Sw. Marcin 78, Liebek. zdw 57 976

Dom

dochołowy, nowy, sprzedam. — Obornicka 35 gospodarz. zdw 57 933

Kamienica

składem kolonialnym, 6 pokoi, masyw murowana, morga ogrodu, wyższe szkoły, gimnazja, miasto powiatowe, około 10.000 mieszkańców, cena 22.500, wpłaty 6.000, reszta na 10 lat, przy kupnie cały dom wolny, sprzedaję z powodu choroby. Sowiński, Poznań św. Marcin 22, tel. 18-97 zdw 58 028

Samochód

5 osobowy, 6 cylindrowy, prawie nowy za ½ wartości do sprzedania. Wiadomość Kurjer Poznański zdw 58 004

Całkowita wyprzedaż

czapki wojskowe, szkolne, sportowe, oznaki i przybory mundurowe. Ceny niskie. Sw. Marcin 78, Liebek zdw 58 035

3.50 Bemberga

oryginalne, Bemberg złoty 4.50, Fartuchy szkolne 3.50 Koszule nocne 3.50, Koszule frakowe 5.50, Koszule płócienne 2.75, Kalessony nocne 1.90, Berety czeskie 1.40 Skarpetki niciane 0.40 Skarpetki prima 1.50 Tylko Wielkie Garbary 10, Jomont. zdw 58 129

Skład

kolonialny, mieszkaniem 3 pokojowym, meblem, towarem korzystnie sprzedam. Oferty Kurjer Poznański zdw 58 117

Ubikacje

sprzedam tania Zgłoszenia od 4, Wyspiańskiego 11. zdw 58 114

Parcela

850 m², początek Alei Wielkopolskiej, okazynie oraz parcele budowlane w Antoninku, Junikowie i wszystkich dzielnicach miasta, korzystnie do nabycia — Osadopol, Rzeczynopolitej 9, zdw 58 115

Nowy

Dom Komisyowy sprzedaje, kupuje meble używane, różne inne rzeczy. Woźna 16. Pw 7024/5-56,378/9

Sypialnia

stylowa, prima wykończenie tania do nabycia bo wprost stolarni, Górna Wilda 94. zdw 58 211

Sprzedam

para karych koni, Czajca 4. zdw 58 307

Akumulator

radiowy, nowy, bardzo tania sprzedam, Doina Wilda 21, m. 3 zdw 58 306

Obuwie

wszelkiego rodzaju po niebywałych niskich cenach, znane ze swej dobroci poleca R. Kurzewski, Woźna 1. zdw 58 394

Motocykl

„Rudge“ 500 wyremontowany w dobrym stanie okazynie do sprzedania. Telefon 59-76, Mielżyńskiego 23, m. 12 w podwórze zdw 58 875

Okazja Zakopane

Cukiernia, kawiarnia - restauracja, centrum do odstąpienia z powodu choroby właściciela. Zgłoszenia: Agencja Siemianowskiego Zakopane. nw 5512

Pluskwy

z zarodkami wytopiam radykalnie wydmieniem gazami trującymi, ciepłe szczyry itd. Amicus, Małeckiego 15, II. zdw 88 760

Skład

ryb i kolonialka natychmiast na sprzedaż. Adres Kurjer Poznański zdw 58 034

Gospodarstwo

pod Poznaniem 60 morg z inwentarzami i zbiorami lub bez na dogodnych warunkach do sprzedania. Adres wskaże Kurjer Pozn. zdw 58 029

4 konie

platforma — samopojazd — polowczyki — półkryty sprzedam. św. Marcina 44. zdw 58 374/6

Pierze

świeże, darte, nie darte, puch polecia — Stanisław Dyczkowski, Poznań Wierzbicice 15. zdw 57 978/9

Parcelę

Koń
6 lat kaszjan walech zaraz do sprzedania, Św. Wawrzyńca 25, zdw 58 415

Kiosk
zaprowadzony towar, urządzenie obrót miesięczny 5 000 zł sprzedawca inwalidzie za 4 500 zł, powód objęcie innego przedsiębiorstwa. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 58 418

Motor
220 volt 4 konny tanio sprzedam Trybunski, Plac Sapieżyński 11, zdw 58 417

Dwa płaszcze
modelowe, damskie okazynie — sprzedam, Matejki 56, m. 4, zdw 58 419

Futro
męskie nowe okazynie sprzedam Rychter, Grunwaldzka 25, zdw 58 420

Parcele
przy Łukaszczyca i Kolejowej sprzedam, Hadryś, Matejki 56, zdw 58 433

Wytwórnice
sztucznych kwiatów i wyrobów papierowych sprzedam lub przyjmę współpracę, Oferty Kurjer Poznański zdw 58 429

Dorożkę
konna koncesja korzystnie sprzedam, Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 58 431

Wózek
dziecięcy sportowy sprzedam, — Górna Wilda 17 m. 7, zdw 58 416

Dom składowy
maszynowy z ogrodem w Murawnej Goślinie w rynku zaraz na sprzedaż, Wpłaty 15—20 000, — Oferty Kitzmann, Kepno, zdw 58 860/61

Łóżeczko
mościwym okuciem, Przewczna 2, mieszkanie 4, zdw 58 379

Skład
kolonialny z mieszkaniami sprzedam Wskaże Kurjer Poznański zdw 58 359

Płyty
gramofonowe po 2.50 sprzedam, Nowicki, Półwiejska 5, zdw 58 406

Pianino
dobre, tanio sprzedam, Ogrodowa 13, III, lewo, dom ogrodowy w podwórzu, zdw 58 467

Pianino
krzyżowe „Ecke” sprzedam, — Skryta 9, mieszkanie 5, zdw 58 321

Tanio
oddam 2 łodzie żelazne 8x150, zbiorniki różnych pojemnościach, W. Kluczyński, telefon 79-73, zdw 58 272

Skład
spożywczy ruchliwa ulica sprzedam, Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 58 265

5 KUCHNA

Młyn kulowy
kupię, Oferty Kurjer Poznański zdw 57 600

Poszukuje parceli
przy ul. Fryderyka Skarbka, — Oferty Kurjer Pozn., zdw 57 691

Prasę
cegla kupię, Oferty Kurjer Poznański zdw 57 692

Bufet
używany kupię, Oferty Kurjer Poznański zdw 57 509

Pianino
dobrym stanie kupię, Oferty cena ostateczna Kiliforskiego 5, m. 9, zdw 57 816

Kupuję
srebro, brylanty i place najwyższe ceny F. Tarkowska Plac Wolności 11, Pw 6392-20 143

Wille
z największym ogrodem okolica Pomonia kupię, Oferty z ceną Kurjer Poznański zdw 57 862

Fortepian
Bechstein lub podobny bardzo dobrze utrzymany kupię, Zgłoszenia cena i marka do Kurjera Poznańskiego zdw 57 970

Parcele
pod dom blisko tramwaju kupię, podanie ceny, — Oferty Kurjer Poznański zdw 57 949

Kupię samochód
muzyczne w dobrym stanie, Oferty z podaniem ceny i warunków do Kurjera Pozn., zdw 58 017

Pianino
kupię, Oferty z ceną i podaniem fabryki Kurjer Poznański zdw 58 133

Plac
budowlany na Miasteczku lub Ratajach przy ulicy kupię, Wpłaty, podanie ceny do Kurjera Poznańskiego zdw 58 111

Majątek
ziemi 1000 do 1500 m² dobrej ziemi kupię, wpłacie piękna kamienice i gotówkę, Pośrednicy wykluczeni, Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 58 158

Aptekę
kupię zaraz, Zgłoszenia tylko właścicieli Kurjer Poznański zdw 58 160

Parcele
blisko tramwaju za gotówkę kupię, Oferty Kurjer Poznański zdw 58 328

Parcele
Puszczyców 500 m² budowl., poszukuję, Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 58 614

Fortepian
kupię używany, Oferty Kurjer Poznański zdw 58 025

Futro
damskie małą osobę kupię, — Zgłoszenia zdw 58 104

Kupię
lutlampę, śrubstak, wiertarkę i podobne narzędzia mechaniczne, Oferty Kurjer Pozn., zdw 58 076

Koncesja
alkoholowa potrzebna zaraz, Szypczyński, Poczta 28, skład farb, zdw 58 193

Kupię
domek wille z ogrodem, Puszczyców, Puszczycówko lub Mosina, Oferty z ceną Kurjer Poznański zdw 58 146

Głośnik
mały, najcenniejszy Philippsa kupię okazynie, Oferty Trzeciogo Maia 5, mieszkanie 6, zdw 58 244

Futro
damskie, dobrze utrzymane kupię Oferty Kurjer Poznański zdw 58 006

Opony
820/120 kupię mało używane, Dąbrowskiego 30, garaż 19/20, zdw 58 234

Okna
8 szt. okien fabrycznych ca. 2x2 1/2 metra, poltrzebne, F-ma Gaede, Św. Wojciech 29, zdw 58 444

Kupuję
meble używane i wszelkie inne rzeczy Nowy Dom Komisowy, Woźna 16, rw 2627

Pianino
maszynowe do pisania korzystnie kupię, Półwiejska 24, m. 6, zdw 58 393

Magiel
domowy używany kupię, Oferty Kurjer Poznański zdw 58 228

Reflektuje
większą ilość masła solonego, niesolonego i sera, Ostateczna cena za poszczególne gatunki proszę zgłosić do Kurjera Poznańskiego zdw 58 455

Wózek
dwukolowy używany lecz w dobrym stanie kupi Hurt Polski, Wrocławska 9, zdw 58 462

Kupię
dom z piekarnią ewentualnie zadzierżawie dobrą piekarnię, Oferty Kurjer Poznański n w 5551

Kupię
3 pokojowe mieszkanie z komfortem, słoneczne nie wyżej II. piętro w centrum, Zgłoszenia Kurjer Poznański rw 2628

6 KAMIENICE

Kamienicy
dobrze rentującej w śródmieściu wartości do 150 000 przy wpłacie do 70 000 celem kupna poszukuję wprost od gospodarza, Oferty Kurjer Poznański zdw 54 450

Wille
6 pokojowa Solacz natychmiast wolna sprzedam, Cena 45 000, wpłaty 25 000 Oferty Kurjer Poznański zdw 57 251

Kamienica
dwupiętrowa (Jeżyce) dobrze rentująca, cena 32 000, wpłaty 18 000 złotych willa przy Poznaniu, dwa mieszkania 4 pokojowe, ogród, cena 18 000, wpłaty 13 000 zł spiesznie sprzedaj „Pawilon”, — Poznań, Marszałka Focha 15 — zdw 57 824

Dom
kupię do 45 000, wpłacie 25 000, rocznie 5 000 spłacam, Kurjer Poznański zdw 57 956

Zamienię
Inowrocławiu komfortowa kamienica pięknym ogrodem, dochód roczny 19 000 na kamienicę w Poznaniu, dopłacie 100 000 zł, Oferty Kurjer Pozn., zdw 57 953

Wille
pierwszorzędna ogrodem sprzedam, Czech, Puszczycówko, zdw 57 996

Sprzedam
kamienicę z składami w pobliżu Starożytnego Rynku, Oferty Kurjer Poznański zdw 58 208

Administracje
domów przyjmie właściciel domu, ul. Woźna 26, zdw 58 207

Willa
wielkopiętrowa, ośmiopokojowa, nowoczesne urządzenia, dwumorgowy ogród, przedmieście Poznania, wpłata 40 tysięcy hipoteka czteroprocenowa 20 tysięcy, Oferty Kurjer Poznański zdw 58 189

Kamienicę
Poznań 60 do 125 000 kupię, wpłacie 40 do 70 000, Pośrednicy wykluczeni, Spiesznie zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 58 156

Kamienica
Poznań wielkopiętrowa 170 000 wpłaty 100 000, Pośrednicy wykluczeni Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 58 159

„Polsko-Angielskie”
Tow. „Elastic-Beton” buduje domy na 15-letnie spłaty — Parcele pod Poznaniem od 50 gr m² Informacje: Al. Marcinkowskiego 11, pok. 15, telefon 8115, Pw 7023-23, 34, 35

Kamienicę
4 piętrowa z składami sprzedam, Cena 122 000, wpłaty 60 000, dochód 12 200 zł, Maciejewski, Dąbrowskiego 88, zdw 58 020

Dom
dochodowy w Toruniu, śródmieście, roczny dochód około 8 000 zł za 75 000 zł, gotówka do sprzedania, Oferty Kurjer Poznański zdw 58 153

Kamienica
1 piętrowa w powiatowym mieście centrum, dochód roczny 8500, cena 56 000, wpłaty 17 000, kupno okazynie, Cyraniek, Koźna 12, zdw 58 309

Willa
8 pokojowa, Puszczycówko, z powodu choroby, 20 000, mniej własnych kosztów sprzedam, Władomości: Kniat, Woźna 10, rw 2 605

7 PIENIĄDZ

2 000 zł
poszukuję, Zapewnienie pewne, Oferty Kurjer Poznański zdw 58 898

Za 2 000 zł pożyczki
dam całkowite utrzymanie w Poznaniu, Oferty Kurjer Poznański zdw 57 252

10 000
pożyczki poszukuję gwarancja bankowa 15% rocznie, ewentualnie posada, Oferty Kurjer Poznański zdw 57 694

100 zł
na 3 miesiące, Procent obładny, Oferty Kurjer Poznański zdw 57 800

Pierwsza hipoteka
poszukuję 2 500, posiadłość wartości 40 000, dobry procent, Oferty Kurjer Poznański zdw 57 816

35—50 000 zł
pożyczki poszukuję, na I hipoteke kamienicy w Poznaniu, — Oferty Kurjer Poznański zdw 57 830

16 000 zł
poszukuję się na I hipoteke na większy dom czynszowy, Pośrednictwo wykluczone, Oferty Kurjer Poznański zdw 57 491

Dwuzłotówki
z odwróconym orzakiem sprzedam, Oferty z ceną do Kurjera Poznańskiego zdw 57 930

4 500 zł
wypożyczyć na realność w powiecie poznańskim tylko na I hipoteke, Oferty Kurjer Poznański zdw 57 975

20 000
włóż do rentowego interesu za bezwzględna gwarancją, Zgłoszenia Kurjer Pozn., zdw 58 098

Współniczka
z małą gotówką do zaprowadzenia do sklepu kapeluszy poszukiwana, Oferty Kurjer Poznański zdw 58 172

Marszantka
posiadająca do 3 000 gotówki, może zostać współniczką w dobrze prosperującym składzie kapeluszy w dużym mieście Wielkopolski, Zgłoszenia przyjmuję: Poznań, Św. Marcin 26, m. 6, zdw 58 105

Rentowne
żywno przedsiębiorstwo szuka współnika (czki) do 8 000 dobre warunki, Oferty Kurjer Pozn., zdw 58 257

35—40 000 zł
pożyczki poszukuję na I hipoteke kamienicy w Poznaniu, dobrze budowanej z ogrodem, dochód roczny 16 000 zł, Oferty Kurjer Poznański jw 1404

2—3 000 zł
może złożyć zdolny kupiec książkowy dobry organizator energiczny najcenniejszy wstąpi jako czynny współnik, Dokładne oferty lub propozycje do Kurjera Poznańskiego pod rw 2621

20 — 25 000 zł
pożyczki na I hipoteke domu wartości 200 000 zł na 5 lat po 15% poszukuję, M. Szczepaniak, Krotoszyński, Rawicka 10, dw 992

30 — 50 000
poszukuję, Dom pierwszorzędny, czynszowy w Poznaniu, Oferty Kurjer Poznański zdw 58 401

Mam 50 000 zł
i poszukuję jeszcze kilku kapitalistów z większą gotówką dla wspólnego przejęcia fabryki świetlna przysączka rolniczej, Czynna współniczka pożądana, lecz nie konieczna, Nadzwyczajna okazja dla pp. kupców białej robotowej i nawozów sztucznych, Łaskawe oferty do Kurjera Poznańskiego dw 997

Poszukuję
mieszkania 3—4 pokojowego w dobrym położeniu wprost od gospodarza, nadającego się do praktyki lekarskiej, Plac czynsz na jeden rok naprzód, Oferty Kurjer Poznański jw 1 400

8 DO WYNAJĘCIA

2 pokojowe
mieszkanie oddam zaraz, Górczyna, Knapowskiego 23, gospodarz, dw 951

Mieszkanie — Solacz
piecjo ewentualnie ośmiopokojowe z centralnym ogrzewaniem, tarasem i ładnym ogrodem w Alei Malopolskiej wydzierżawie, Przystanie tramwajowy tuż przy domu, Łaskawe zgłoszenia „Par”, Al. Marcinkowskiego 11, od 54,201 Pw 1103-54,201

3
pokojowe wskaże Kurjer Poznański zdw 57 661

Mieszkanie
dwupokojowe wynajmie gospodarz Dąbrowskiego 25 a, zdw 57 535

Ławica
kolo toru wysycigowego na I. piętrze, pięknie położonej willi, mieszkanie 5 pokoi, — w dwóm bezdzietnym rodzinom do wynajęcia, Dogodna komunikacja, Oferty „Par”, Al. Marcinkowskiego 11, pod 56.365 Pw 7074-56.365

Mieszkanie
6-pokojowe i 1-pokojowe przy ul. Działyńskich 10 wprost od gospodarza do wynajęcia, Informacyj udzieli Poznański Bank Ziemian, Al. Marcinkowskiego 13, pokój 11, Pw 7103-35.135

2—3
pokoje i kuchnia zaraz do wynajęcia, Zabikowo, ul. Długa 38, zdwp 57 730

2
pokoje kuchnia, pokój kuchnia od 1. 10 do wydzierżawienia, Wille „Henryka”, Sikorski, Mosina, Szosa Poznańska 5, zdw 57 640

2
pokój i kuchnia zaraz do wynajęcia, Zabikowo, ul. Długa 38, zdwp 57 730

2
pokój kuchnia, pokój kuchnia od 1. 10 do wydzierżawienia, Wille „Henryka”, Sikorski, Mosina, Szosa Poznańska 5, zdw 57 640

Na stałe
2—3 pokoje z kuchnią wynajmie tanio, Kucharski, Puszczycówko, zdw 57 934

3 pokojowe
komfortowe mieszkanie, I. piętro, nowe przy Alei Czechosłowackiej, Debiec, od 1. X, za 160 zł, Oferty zdw 57 968

Dwupokojowe
z kuchnią i pałdziernikiem, czynsz dwuletni zgóry, Łukaszczyca 28, właściciel, zdw 57 940

Mieszkanie
2 pokoje, kuchnia itd., blisko Gwarnej, młodemu małżeństwu wynajmie gospodarz, Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 57 937

Dla emerytów
2 pokojowe mieszkanie, słoneczne, I. piętro, Rynek do wynajęcia, L. Dembiński, Zerków, zdw 57 994

Mieszkanie
3 pokojowe, słoneczne, balkonem wynajmie, Czech, Puszczycówko, zdw 57 995

Mieszkanie
luksusowe 5 pokojowe całkowicie umeblowane odstąpię za pół wartości mebli, Okolica początek ul. Poła, Wiadomości Kurjer Poznański zdwp 58 003

Ostrzegam
przed kupnem mieszkania od męża mego Chwałiszewo 61, ponieważ jest moją własnością, Basinowska, zdw 58 202

4 pokojowe
mieszkanie z meblami za zgodą gospodarza korzystnie do odstąpienia, Wierzbicice 58, III, prawo, zdw 58 131

W wili
2 pokoje kuchnia, elektryczność, ogród, mieszkanie 65 zł, Wydzierżawie wypłacalnym, najcenniejszy emerytom, Zabikowo, ul. Poniańskiego 10, — zdw 58 119

Mieszkanie
6 pokoi, II p., Ratajczaka 31, wiadomość tamże III p., zdw 58 218

Mieszkanie
4 pokojowe i kuchnia do wynajęcia, Zgłoszenia Agentura Kurjera Poznańskiego Rogożno, n w 5548

Pięciopokojowe
mieszkanie do wynajęcia za pożyczkę 3—5 000, Oferty Kurjer Poznański zdw 58 292

Pięciopokojowe
wynajmie, Debiec, Wiśniowa 73, zdw 58 296

Pokój
z kuchnią po 30 zł miesięcznie, dzierżawa 2 lata zgóry, do wynajęcia, Poznań-Staroleka, Oferty Oredownik zd 57 576

Pokój
kuchnia do wynajęcia 1 000 zgóry za rok i kwartał, Gen. Umińskiego 11, zdw 58 062

Mieszkanie
2 pokoje kuchnia Solacz zaraz do wynajęcia, Kurjer Poznański zdw 58 241

Dwupokojowe
nowe zaraz za dzierżawie (Wilda), Rausch, Grobla 27, zdw 58 249

Ubikacje
suterrenowa na warsztat, woda, gaz, elektryczność odstąpię tanio Guzejko, Szewska 15, rw 2629

Pokój
z kuchnią z meblami sprzedam z powodu wyjazdu, Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 58 427

Dwupokojowe
kuchnia, dzierżawa 45 złotych, pokój kuchnia, dzierżawa 20 zł korzystnie odda „Pawilon”, Marszałka Focha 15, zdw 58 488

2 mieszkania
jednopokojowe kuchnie wydzierżawi właściciel pół roku zgóry, Zabikowo, Długa 19, zdw 58 396

Dwupokojowe
kuchnia 600, rok dzierżawa zapłacona, Zgłoszenia Łukaszczyca 6, mieszkanie 14, zdw 58 478

Sześciopokojowe
komfortem, miesięcznym czynszem, czteropokojowe, komfortowe czynsz zgóry spiesznie wynajmie „Pawilon”, Marszałka Focha 15, zdw 58 487

2
razy pokój i kuchnia zaraz do wynajęcia 900 zł zgóry, Debiec, Swierczewska 19, Gilewski, zdw 58 320

Dwu-trzypokojowe
mieszkanie od gospodarza wszelkie wygody, Pośrednicy wykluczeni, Słowackiego 41, administracja domu, godz. sobota od 18 niedziela do 13, zdw 58 314

Śródmieściu
czteropokojowe zgoda gospodarza natychmiast, Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 58 311

Pokój
kuchnia, częściowo z meblami, wydzierżawie Gilewski, Wybickiego 5, zdw 58 381

Duże
ubikacje na parterze Czartorja 3 do wynajęcia, Zgłoszenia przyjmują Krzyżkowski, Szyperska 20, I. 1—3, Tw 330

Dwa
składy z mieszkaniami bez konkurencji 3 i 2 pokojowe oddam, Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 58 403

Piękne
trzy-pokojowe, Mazowiecka 5, południu, zdw 58 400

Mieszkanie
5 pokoi kuchnia, łazienka, dwa wejścia, 2 balkony, gaz, elektryczność, cały dzień słońce, bardzo ciepłe, od października do listopada, Tylko za zwrotem kosztów remontu, Ogładać można od 3 do 6 Poznańska 52, H, Pw 7142-56.405

3
pokoje kuchnia umeblowane — Główna do wynajęcia, Oferty Kurjer Poznański zdw 58 226

Mieszkanie
w Puszczycowie przy dworcu 5 pokoi i 2 z kuchnią zaraz do wynajęcia, Oferty Kurjer Poznański zdw 58 334

Mieszkanie
4 pokojowe, komfortowe słoneczne na wysokim parterze w wili, wprost od gospodarza do wynajęcia, Solacz, Solacka 19, Pw 7137 35.73

5 pokojowe
mieszkanie, miesięczny czynsz Górczyn, Knapowskiego 23, gospodarz, jw 1387

2
pokoje umeblowane, używaniem kuchni, w procentie za pożyczkę 1 500 złotych na hipoteke, Oferty Kurjer Pozn., zdw 58 387

3 pokoje
kuchnia, 2 pokoje, kuchnia zaraz do wynajęcia, ul. Józefa Chociszewskiego (Łazarz), czynsz zgóry, willa, zdw 58 350

6 SZUKA MIESZK.

4 pokoi
nowoczesnych w górnej części sta poszukuję zaraz, zapłacie czynsz zgóry Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 57 622

Poszukuję
6—7 pokojowego mieszkania, centralne ogrzewanie z komfortem, Plac czynsz rok zgóry, zdw 56 351

Mieszkania
nowoczesnego 7 do 8 pokojowego poszukuję się możliwie w centrum, Oferty Kurjer Poznański zdw 56 416

Mieszkania
3 pokojowego z kuchnią w centrum (początek Wildy) od gospodarza, Dzierżawa zgóry, Oferty Kurjer Poznański zdw 57 473

Mieszkania
2, 3 pokoje, kuchnia, czynsz zgóry od gospodarza, Oferty Kurjer Poznański zdw 57 938

Poszukuję
3—4 pokoi, śródmieście, parter, pierwsze piętro, Oferty Kurjer Poznański zdw 57 926

Instalator
blacharz szuka stróżostwa z mieszkaniami, Agencji wykluczeni, Kurjer Poznański zdw 58 057

3—4
pokoi poszukuję wyższy urzędnik, Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 58 094

Poszukuję
4 pokojowego mieszkania komfortowego Jeżyce, Łazarz, od gospodarza, Czynsz zgóry, Pośrednicy wykluczeni, Oferty Kurjer Poznański zdw 58 099

4 do 5
pokoi w eleganckiej dzielnicy poszukuję poważny reflektant, — Z

Studentom
pokój. Wierzbiciele 40. 3.
zdw 57 978

Dwuosobowy
Wierzbiciele 59 a mieszkanie 4.
zdw 57 969

Poważnemu
lokatarowi (lokatorce) pokój, centralne ogrzewanie, niedrogo. — Chelmońskiego 2. II. zdw 57 962

Pokój
Waly Królowej Jadwigi 1. II. mieszkanie 9. zdw 57 960

Pokój
frontowy 1—2 panom. Gasiorowskich 10. mieszkanie 10. zdw 57 951

Umeblowany
Stolarska 2. m. 1. zdw 57 920

Kręta 23. I. piętro, m. 5
pokój z całodziennym utrzymaniem dla pani lub panią i inteligencji. zdw 53 012

Frontowy
Śniadeckich 9 mieszkanie 10. zdw 53 015

Dwuosobowy
Śniadeckich 6 mieszkanie 7. zdw 53 031

Kantaka 7
mieszkanie 7. dwuosobowy utrzymaniem. elegancki, telefon. zdw 53 043

Niekrepujący
dwuosobowy, mniejszy panience. pianino, utrzymanie. Focha 47 a. mieszkanie 2. zdw 53 064

Pani
pokój. Łakowa 16. I. lewo. zdw 53 066

Pokój
elegancki. — Cieszkowskiego 8. m. 9. zdw 53 082

Pokój
umeblowany, centralne ogrzewanie, światło elektryczne, dla dwóch panów. Śniadeckich 22. parter, prawo. zdw 53 093

Pokój
klatki schodowej szara Piotra Wawrzyniaka 37. I. piętro. zdw 53 047

Pokój
Ratajczaka 11a 6 wejście. parter, prawo. zdw 53 049

Dwuosobowy
Marszałka Focha 49. mieszkanie 8. zdw 53 126

Elegancki
pokój Podgórną 13. mieszkanie 10. zdw 54 124

Mały
pokój. Pościel pożądana. Małeckiego 33. parter, prawo. zdw 53 122

Próżny
pokój do wynajęcia. Dąbrów 16. mieszkanie 4. zdw 53 121

Pokoje
Łazarz, Kossaka 21. narożnik ul. Wyspiańskiego. mieszkanie 4. zdw 53 118

Pokój
dwie osoby. Przecznicza 1. III. lewo. zdw 53 120

Centrum
ładny pokój. Woźna 14 b. m. 15. zdw 53 107

Pokój
dwom panom Babińskiego 7. m. 1. zdw 53 109

Obiady
3 dań 1,00. — Babińskiego 7. zdw 53 110

Pokój
utrzymaniem, fortepian, Poznańska 58 a. II. prawo, narożnik ul. Mickiewicza. zdw 53 242

Inteligentnemu
małżeństwu umeblowany kuchnia. małżeństwu. Półwiejska 24. parter, prawo. zdw 53 212

Pokój
dobrze umeblowany światło elektr. centr. ogrzewanie, z utrzymaniem lub bez od 15. bm lub zaraz do wynajęcia. Waly Zygmunta Augusta 10. mieszkanie 7. zdw 53 213

Słoneczny
dobrze umeblowany, solidnym panom Szwajcarska 24. I. zdw 53 209

Elegancki
pokój do wynajęcia. Plac Nowomiejski 5a. m. 8. zdw 53 190

Dwuosobowy
elektryczność, ogrzewanie Jerzego 5. II lewo. zdw 53 197

Centrum
pokój na 1 lub 2 osoby. Kręta 22. m. 10. front. zdw 53 192

Pokój
umeblowany do wynajęcia. Szyrówka, Grunwaldzka 25. m. 6. zdw 53 180

Dwom
panom pokój z fortepianem. Pocztowa 11. m. 9. Zgłoszenia 2—4. zdw 53 162

Pokój
Jackowskiego 3. I. lewo. zdw 53 414

Pokój
wynajme. Strzelecka 5. I. lewo. zdw 53 388

Gabinet
i sypialnię eleg. umeb. tel. centr. ogrzew. dobrze sytuowanemu panu. Jasna 10. mieszkanie 1. zdw 53 167

Kantaka 6
I. piętro, telefon, świeżo rennowany pokój dwom osobom, utrzymanie. zdw 53 169

Elegancki
z wygodami 1—2 osoby. Siemiradzkiego 11. IV. lewo. zdw 53 144

Pokój
niekrepujący. Stroma 26. mieszkanie 15. zdw 53 145

Pokój
Łakowa 15. III prawo, wejście osobne. zdw 53 235

Dąbrowskiego
25 a. I. lewo, zaraz jedno, dwuosobowy. zdw 53 330

Skryta 14
III. lewo, 1—2. wolny. zdw 53 030

Pokój
Stroma 22. I. piętro, mieszkanie 3. zdw 53 033

Frontowy
elektryczność, łazienka. Woźna 14 a. mieszkanie 11. zdw 53 032

Strzelecka
2. mieszkanie 11. wspólny panience. zdw 53 201

Pokoik
osobne wejście zaraz lub 15 wynajm. ul. Wesolowska. 27 Grudnia 16. IV lewo. zdw 53 106

Pokój
2 panom. Łakowa 16. parter lewo. zdw 53 188

Pokój
wynajme. Nowy Rynek 14-15 parter prawo. Drodżyn ka. zdw 53 182

Pokój
słoneczny umeblowany zaraz. Niczolewskich 12. III. mieszkanie 7. zdw 53 181

Pokój
panu. Zielona 7. I. prawo. zdw 53 174

Pokoje
wynajme. Grobla 27 a. m. 2. zdw 53 164

Odnowiony
Półwiejska 33. II. lewo. zdw 53 173

Urzędniczą
słoneczny niedrogo. Ogrodowa 19. m. 3. zdw 53 141

Małżeństwu
bezdzielnemu młodemu pokój zaraz. 40 ul. Wierzbiciele 23. Stachowiak. zdw 53 048

Pokoik
z utrzymaniem lub bez Strzelecka 2. II. m. 5. zdw 53 054

20 zł
pokój i pokój wspólny dla pani Wierzbiciele 31. mieszkanie 11. zdw 53 232

Dwuosobowy
Wierzbiciele 30 a. mieszkanie 10 zdw 53 060

Tani
wygodny pokój ew. używalność kuchni. Spokojna 27. II. front. — Lipowska. zdw 53 222

Małżeństwu
słoneczny umeblowany. Bedyński Różana 21. I. zdw 53 262

Wspólny
pokój. św. Marcina 16/17. m. 22. zdw 53 255

Pokój
dwom osobom i mały pokój. Kanakowa 7. Powelska. zdw 53 450

Dla
małżeństwa pokój z utrzymaniem kuchni. Pamiątkowa 12. mieszkanie 10. zdw 53 422

Przyjeźdnym
Cieszkowskiego 7. III. prawo. zdw 53 483

Cieszkowskiego
7. III. prawo, dwuosobowy. zdw 53 482

Pokój
małżeństwa pokój z utrzymaniem. Cieszkowskiego 7. III. prawo. zdw 53 483

Centrum
frontowy, swobodny telefon. Górska Przemysłowa 4. mieszkanie 2. zdw 53 476

Dwa
łaczne pokoje na 2 osoby. Mińska 9. I. prawo. zdw 53 474

Elegancki
pokój wszelkie wyroby. dom kulturalny Wyspiańskiego 18. telefon 63-44. zdw 53 472

Eleganckie
jeden lub dwa pokoje odnajme. Jeżycka 45. m. 4. zdw 53 409

2 pokoje
w willi, z fortepianem, telefonem, centralnym ogrzewaniem, elektrycznością, łazienką, zaraz lub później 1—2 panom. Cicha 19 zdw 53 453

Umeblowany
pokój do wynajęcia. Małeckiego 33. I. prawo. zdw 53 442

Fredry
1—2 panom. Telefon. Waly Jana 9. mieszkanie 7. zdw 53 448

Pokój
umeblowany małżeństwu bezdzielnemu lub panom. Marszałka Focha 74 mieszkanie 4. zdw 53 317

Pokój
elektryczność, fortepian, Krasifski 13. mieszkanie 17. zdw 53 250

Pokój
solidnemu panu. Waly Król. Jadwigi 5. II. prawo. zdw 53 313

Pokój
umeblowany do wynajęcia. Gołębka 4. I. zdw 53 322

35
pokój jednoosobowy, elektryczność, gazem, usługa. Śniadeckich 4. parter, prawo. zdw 53 449

Pokój
paniom utrzymaniem kuchni tanio. Wolnica 4/5. II. lewo. zdw 53 434

Dwuosobowy
ładny wygodny, utrzymaniem. bez. Ratajczaka 11 a. 5 wejście. I. zdw 53 432

Pokój
jednej, dwom osobom wynajme. Seweryna Mielżyńskiego 1. III. Mallowska. zdw 53 437

Studenta
młodszego wspólny pokój przyjme. Odżywieńskie dobre. Ratajczaka 28. m. 11. zdw 53 425

Pokoje
Gwarna 8. III. prawo. zdw 53 394

Pokój
bardzo dobrym utrzymaniem. — Prusa 2. mieszkanie 7. zdw 53 305

Pokój
wynajme. Wierzbiciele 31 a. m. 3 zdw 53 384

Niekrepujący
pani wynajme. Rybaki 20a. mieszkanie 8. zdw 53 296

Dobrze
umeblowany, elektryczność. Piękary 9 parter lewo. zdw 53 294

2 niekrepujące
pokoje, elektryczność, używanie kuchni, natychmiast. Poznańska 50. mieszkanie 7. zdw 53 260

Pokój
centrum, osobne wejście zaraz do wynajęcia. Romana Szymańskiego 10. III. prawo. zdw 53 263

Pokój
elegancki z klatki schodowej wynajme zaraz. św. Wojciech 26. II. zdw 53 269

Elegancki
zaraz. Śniadeckich 20. m. 3. zdw 53 270

Dwuosobowy
ewentualnie małżeństwu używalność kuchni, łazienki. Kanakowa 6. I. mieszkanie 15. Łazarz. zdw 53 281

Słowackiego 35,
mieszkanie 12. dwa pokoje wynajme. zdw 53 407

Uniwersytecie
i Operze dwuosobowy, ładny wynajme zaraz. Libelta 3. m. 4. zdw 53 229

Niekrepujący
panom (paniom) Łakowa 13. m. 5. zdw 53 350

Śródwojskie
dwuosobowy. Wrocławska 3. II. prawo. zdw 53 342

Frontowy
tani. Grobla 19. mieszkanie 12. zdw 53 341

Dwuosobowy
Romana Szymańskiego 9. mieszkanie 11. zdw 53 404

Dwuosobowy
biurko, elektryczność, łazienka. Strzelecka 31. II. front. zdw 53 353

Pokój
dwuosobowy, dobrą utrzymaniem. Słowackiego 35. II. prawo zdw 53 362

Skromny
czysty, niekrepujący, handlowcowi. Półwiejska 2. m. 3. zdw 53 376

Jeżycka 45
m. 6. narożnik Mickiewicza. 1—2 osobowy, elektryczność, kaloryfery. zdw 53 375

Pokoje
dla pań, panów i małżeństwa. — Krockerowa, Matejki 2. parter, prawo. zdw 53 374

Kantaka 7
m. 10. pokój wynajme. zdw 53 358

Pokój
Półwiejska 17. podwórce, prawo, II. zdw 53 365

Pokój
Półwiejska 38 a. m. 13. zdw 53 364

Dwuosobowy
pokoik małżeństwu. Poznańska 27. m. 4. jw 1 403

Słowackiego
34. I. lewo, pokoje. jw 1 398

2
pokoje umeblowane do wynajęcia. Rynek Jeżycki 3. m. 3. jw 1 401

12 SZUKA POKOJU

Pokoju
dużego, spokojnego jasnego niewyżej drugiego piętra, poblizu św. Marcina szuka małżeństwo starsze, inteligentne własna pościel i bielizna. Cena koniecznie. Oferty Kurjer Poznański. — nw 5330

Pokoju
próżnego wprost od gospodarza szuka wdowa z córką. Oferty Kurjer Poznański zdw 57 810

Pokoju
poszukuje absolwent Fil. Klas. za udzielenie łaciny, greki. Kurjer Poznański zdw 57 942

Pokoju
słonecznego — niekrepującego, użycie kuchni, śródmięście, szuka nauczyciela. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 052

Czystego
wygodnego, jasnego, najchętniej utrzymaniem poszukuje na stałe wyższy urzędnik. Cena i piętro do Kurjera Pozn. zdw 53 085

Pokoju
umeblowanego poszukuje małżeństwo cena oferty Kurjer Poznański zdw 53 143

Komfortowego
niekrepującego z biurkiem, elektrycznością, telefonem, ewent. dwóch okolic Jasnej. Słowackiego poszukuje solidny pan (kawaler). Zgłoszenia szczegółowe z ceną do Kurjera Poznańskiego zdw 53 201

Pokoju
niekrepującego, niedrogo, elektryczność śródmięście szuka od 15 9 urzędnik. Oferty z ceną Kurjer Poznański zdw 53 006

Dwie
studentki poszukują skromnego pokoju w śródmięściu. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 53 013

Pokoiku
poszukuje starsza wdowa bezdzietna za posługę wspólnym wynagrodzeniem. Kurjer Poznański zdw 53 069

Pokoju
skromnego przedmiocie poszukuje emeryt. Kurjer Poznański zdw 53 339

1—2
pokój na cicha pracownie poszukuje. Oferty Kurjer zdw 53 351/2

Potrzebne
2 pokoje na gabinet lek. wprost od gospodarza w centrum nie wyżej 1. piętro. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 434

Pokoju
słonecznego, dobrze umeblowanego, niekrepującego, nie wyżej II. piętra, w centrum miasta, ewentualnie z telefonem, bez bielizny i ewentualnie z dobrą częścią utrzymaniem, poszukuje — Dokładne oferty pod zdw 53 413 Kurjer Poznański.

2 pokoje
próżne (na biura) ewtl. trzecią umeblowany śródmięście poszukuje od 1. 10. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 53 268

Szuka
pokoiku pani własna pościel. Podać cenę. Kurjer Poznański zdw 53 335

Pokoju
umeblowanego z biurkiem i szafa do książek. Szalca poszukuje samotny pan. Oferty podaniem ceny kierować „Par”. pod 56.412. Pw 7 150-56.412

13 LOKALE

Skład
z dwoma pokojami w śródmięściu wprost od gospodarza do wynajęcia. Oferty Kurjer Poznański zdw 57 525

Ubikacje
przemysłowe do wydzierżawienia mniejsze, większe. Gospodarz Dąbrowskiego 88. zdw 57 803

Ubikacje
przemysłowe-handlowe zaraz do wynajęcia. Zgłoszenia Strzelecka 31. stróżki zdw 56 810

Składu
na trykoty możliwe w śródmięściu poszukuje zaraz. Oferty Kurjer Poznański zdw 57 963

Ubikacje
parter, I. piętro, sklep 360 m. kw., Wielka, oraz parter 300 m. kw., św. Marcin, na hurtownię, przemysł wydzierżawie, Bukowska 43. mieszkanie 5. zdw 57 945

Adwokatowi
biuro 2 — 3 pokoje umeb. albo intel. panu. Pocztowa 11. m. 9. Zgłoszenia 2—4. zdw 53 161

Biuro
pokój duży, frontowy, wysoki parter, św. Marcin 68 m. 4. zdw 53 163

Warsztat
w suterenie lub składnica do wynajęcia. Zgłoszenia ul. Staszica 17. u stróża domu zdw 53 068

Ubikacje
sucha, parterowa przy rynku za miesięczną dzierżawę wynajme. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 441

3
suterenowe ubikacje w śródmięściu jasne, zaraz do wynajęcia i składnica. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 425

Ubikacje
na stajnie lub składnicę wydzierżawie. Wierzbiciele 37. zdw 53 367

Ubikacje
większe na składnicę oraz duże garaże na ciężarówkę przy ul. Mostowej do wynajęcia. Telefon 1828 lub adres wskaże Kurjer Poznański zdw 53 315

Skład
od gospodarza za roczną dzierżawę. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 53 810

14 DZIERŻAWY

Wydzierżawie
na 3 lata lub sprzedam wille, ogród, okolica letniska sześć pokoi, taras, balkon, godzina do Poznania, dziesięć minut dworzec, wyższe szkoły, całoroczna dzierżawa 2 000 złotych, korzystne dla weterynarza. Oferty Kurjer Poznański aw 5331

Poszukuje
sie dzierżawy mniejszego gospodarstwa dobrej ziemi. Greczka, Chwaliszewo 32. zdw 57 906

Skład
23 m² do wydzierżawienia oraz przyległa ubikacja 23 m² zaraz. Gospodarz Furmaniak. Chwaliszewo 18. zdw 57 930

Dzierżawy
dobrej ziemi 400 do 1200 mórg ewentualnie bez inwentarzy zaraz lub później szukam. Pośrednicy wykluczeni. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 53 154

Kawiarnia
z półkoncecją wprost od właściciela do wydzierżawienia. Oferty Kurjer Poznański nw 5549

Poszukuje
dzierżawy domu z ogrodem w okolicy Poznania gdzie dobra komunikacja. Szczegółowe oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 53 301

Cukiernikowi
wydzierżawie skład z oknem wystawowym i urządzeniem na sprzedaż wyrobów cukierniczych. Marsz. Focha 40. zdw 53 077

Poszukuje
od właściciela dzierżawy folwarku w gminie większego gospodarstwa pod Poznaniem, przy stacji kolejowej. Oferty Kurjer Poznański zdw 53 058

Piekarnia
dobrze prosperująca w mieście powiatowym od 1 10 do wynajęcia, objęcie około 4 000 zł potrzebne, w tem czynsz zapłacony na 4 lata i urządzenie piekarni. Oferty Kurjer Pozn. nw. 5 555

Wydzierżawie
restaurację 6 ubikacji z całkowicie urządzeniem z wytwórnią wody mineralnej i rozlewnia piwa, obszernym podwórkiem i stajniami z 3 pokojowym mieszaniem, naprzeciw dwóch fabryk w Kościance. Warunki według umowy. Zgłoszenia Adamkiewiczowa Kościance. Smigelska 17. nw 5563

2 ubikacje na składnicę
przy Ryнку Wileckim około 60 km. od wydzierżawienia. Bliższe szczegóły stróżka domu. Górna Wilda 71. Pw 7140-35.176

Trzy wielkie
nowe składy, jadalnia w kioskiem itp., z przyległym pokojem, względnie warsztatem, gazem, siłą wodną, od 15 września wydzierżawie. Informacje: Przemysłowa 43. zdw 53 348

15 LETNISKA

Milowody", Zakład przyrodolecznicy
leczy nerwy i choroby wewnętrzne, ceny niskie. Poczta, stacja kol. Oborniki Wlkp. zdw 50 035

16 OSOBISTE

Józiek
nie jadę, po 10 bm przyjdź. Lala. zdw 57 654

K. Z.
prosi spotkanie. zdw 57 943

Halino
Odebrałem poleceny, dziękuję — Bobuś. zdw 53 112

Palarnia kawy „Wanda“
Dąbrowskiego 83/85, telefon 7998
przyjmuje do palenia i mielienia
kawę jęczmień, siod i kakao po
cenach przystępnych, zdw 58 324

Kostiumy
plaszczki i futra wykonuje pier-
wszorzędnie, P. Binkowski, Szar-
narskiego 27, zdw 58 310

Akuszanka
Krajewska, Strzelecka 2, przy
placu św. Józefa, przyjmuję
panie, udziela porady i pomocy
położniczej, zdw 58 423

Cz. Bobowskiego
biuro procesowe Wielkie Garbary
1, telefon 1447 załatwia wszelkie
sprawy sądowe, podatkowe, wia-
dykacje pretensyj, ugodowe,
zdw 58 273

Futra
damskie, różne po cenach bez
konkurencyjnych, Repetycja, mo-
dernizacja, Pałkowska, Maszta-
larska 7, I, zdw 58 264

Panie
wykonują kapelusze Wroniecka 24
II, p., zdw 58 245

Obiady
smaczne tanie, Pokój 2 panom
strzyżaniami, Św. Marcina 52/53,
zdw 58 279

Kuśnierka
samodzielną przyjmuje w domu i
wyjeżdża, Zupańska 3, m. 5,
zdw 58 238

Plaszczki w 3 dniach
kostiumy suknie wykonuje Salon
„Zofia“, Bukowska 3, zdw 58 331

23 OŻENKI

Towarzystwo życia
panne lat 20—25, zarabna, posia-
dająca mieszkanie lub cośko-
wiek gotówki pragnie poznać ka-
walera, lat 28, przystojny, dobre
wynajęcie, Ręć traktuje po-
ważnie, Dyskrecja, zapewniamy
posrednictwo rodziców, krewnych
mle widziane Oferty Kurjer Poz-
nański zdw 57 664

Mimo
przewrotnych, zamierzalowa-
nych poglądów obecnego świata
szuka kulturalny, bardzo przy-
stojny dżentelmen istotnie do-
ba i pięknej żony, Oferty Kur-
jer Poznański zdw 57 647

Żony
szuka przystojny, dzielny han-
dlowiec w sile wieku, Pewien po-
sag dla fundowania obustron-
nego szczęścia pożądaty. Naj-
chętniej wdówki do lat 35 z wła-
snym przedsiębiorstwem, Sprawę
traktuje się poważnie i honoro-
wo, Łaskawe oferty Kurjer Poz-
nański zdw 57 343

Która pani
reflektowałaby otworzyć skład
kolonialny! Oddałbym towar, me-
ble etc., urzędnik, ożenek niewy-
kluczony, Oferty Kurjer Poznań-
ski zdw 57 336

Kawaler
przystojny, lat 35, żałobny, pragnie
zapoznać inteligentną panią z
trochę majątkiem, ziemianki
niewykluczone, Oferty z fotogra-
fją do Kurjera Pozn., zdw 58 843

Kawaler
lat 33, rzemieślnik budowlany,
4000 zł gotówki pracuje kilka lat
na Śląsku, zapozna panią celem
ożenku Oferty Kurjer Poznań-
ski zdw 57 806

Dyrektor dóbr
przystojny, elegancki, starszy ka-
waler — posiadający gotówki
200 000, posłubi najchętniej wła-
ścicielkę majątku lub kamienicy,
Oferty tylko poważnych kandy-
datek, możliwie z fotografią kie-
rować proszę do Kurjera Poznań-
skiego zdw 55 538

Młoda
przystojna jedynaczka posłubi
najchętniej lekarza, majątek ca.
250 000, narazie gotówka 70 000,
Poważne oferty nieanonimowe,
dołączając fotografię, kierować
do Kurjera Pozn., zdw 55 533

Wdowa
po inżynierze z córeczką, lat 47,
posiadająca większe, eleganckie
mieszkanie, 25 000, nawiąże zna-
jomość celem zamążpojęcia, Oferty
proszę Kurjer Poznański
zdw 57 965

Panna
lat 32, pozna biednego rzemieślni-
ka lub urzędnika celem zamąż-
pojęcia, Oferty Kurjer Poznański
zdw 57 964

Kawaler
lat 28, na stałe posiadzie, cienio-
włosy, przystojny, średniego
wzrostu, pozna pannę lub wdów-
kę bezdziedną do lat 24, dobrze
sytuowana, przystojna, dobrego
charakteru, cel matrymonijny,
Ręć traktuje poważnie, Anoni-
my do kosa, Zgłoszenia tylko
z fotografią, za której zwrot
słowem honoru ręczę, proszę kie-
rować Kurjer Pozn., zdw 57 990

Panna
przystojna inteligentna szatynka
z bardzo dobrą żałobną rodziną,
narazie 20 000, oprócz wypra-
wy poszukuje męża, Zgłoszenia
panów inteligentów o wolnych
zawodach lub wyższych urzędni-
ków na pewnych i stałych posad-
kach w wieku od 25—45 lat do
Kurjera Pozn. zdw 53 016, Po-
średnicy wykluczani,

Blondynka
lat 26, osobista wyprawa, gotów-
ka kilka tysięcy, pozna najchęt-
niej nauczycielka z prowincji,
Oferty Kurjer Pozn., zdw 58 067

Francuzka
muzyczna udzieli lekcji wzia-
mian za pokój, Oferty Kurjer
Poznański zdw 57 993

Dla
mej siostry, blondynki, posiadają-
cej umeblowaną, trochę go-
tówki, poszukuje ta droga pa-
nią na wyższym stanowisku, —
Oferty Kurjer Poznański, filija
Focha 26, zdw 58 074

Bogate
Pomorzanki, majątne Wielkopo-
lanki, posażne Kujawki, pragnie
wyjść z zamąż za inteligent-
nych panów na stanowiskach,
Informacji udzieli Piotr Mrów-
ka, Ostrów (Wlkp.), Kościusz-
ki 2, zdw 58 095

Pana
wykształconego, żałobnego pragnie
poznać inteligentną, subtelną
blondynka, Cel matrymonijny,
Oferty Kurjer Poznański
zdw 58 115

Który
osamotniony, starszym wieku, po-
trzebujący opieki, inteligentny,
własnym mieszkaniem zapoznały
starsza intelig. Cel matrymonijny,
Oferty Kurjer Poznański
zdw 58 210

Kawaler
lat 45, rzemieślnik, z cośko-
wotką szuka odpowiedniej żony,
Adres Kurjer Poznański
zdw 58 193

Panna
własnym przedsiębiorstwem wy-
jść z zamąż najchętniej za kupca,
Zgłoszenia biuro matrymonialne
„Rekord“ Skarbowa 15, tel. 40-18,
zdw 58 184

Która
z pań dopomoże rzemieślnikowi
lat 38, usamodzielnic się, Cel ma-
trymonijny Oferty Kurjer Poz-
nański zdw 58 287

Kawaler
urzędnik samorządowy, oficer re-
zerwy, materialnie niezależny,
poszukuje panny do lat 30, intelli-
gentnej i dobrej gospodyni w
celu matrymonijnym Poważne
zgłoszenia z fotografią Kurjer
Poznański zdw 58 403

Panna
posiadająca kilkadziesiąt tysięcy
gotówki, szuka męża, — Oferty
(bezanonimowe) Kurjer Poznań-
ski zdw 58 460

Lekarz
mający własną praktykę, szuka
żony — nawet biednej, byle ład-
nej, Oferty (fotografij) przy-
jmuje Kurjer Pozn., zdw 58 461

Kawaler
kupiec samodzielny i własne mie-
szkanie, lat 39, poszukuje odpo-
wiedniej partii, — Łaskawe wy-
czepując zgłoszenia, możliwie z
fotografią, upraszam Kurjer Poz-
nański zdw 58 440

Wdowa
lat 25, posiadająca 90 000 zł,
wyjdzie z zamąż, Zgłoszenia biuro
„Przyszłość“, Poznań, Dąbrow-
ki 13, I, piętro, zdw 58 447

24 NAUKA

Kurs tańca
rozpoczynam Mikołajczak ul
Pocztowa 29, Pw 7021/34/31

**Szkoła tańców
modernistycznych**
Jarosław Średziński, kurs tańca
rozpoczyna, Strzelecka 3,
zdw 57 439

Student
udzieli lekcji w nauce, za skrom-
nem wynagrodzeniem lub za o-
biady, Oferty Kurjer Poznański
zdw 57 850

Kursy
stenoğrafji pisanie na maszynach
księgowości rozpoczynam 3 wrze-
śnia Tyran-Zaworska Strzele-
cka 33, zdw 50 482/3

**Szkoła tańca
Antoszewskiego**
Zielona 3, Pw 7026-35/77

Gry
fortepianowej dzieciom, dorosłym
dyplomowana nauczycielka, Ste-
powska, Matejki 47, miesz. 8,
zdw 57 683

Francuskiego
dziećmiom, dorosłym, konwersacja,
Matejki 47, m. 8, zdw 57 684

Student
filozofji, rutynowany korepety-
tor, poszukuje lekcji w zakresie
8 klas gimnazjum, wzamian za
pokój lub utrzymanie dietne,
Zgłoszenia Kurjer Poznański
zdw 57 663

Student
IV roku polonistyki udzieli le-
kcji gimnazjalnych, Da podstawy
dobrej polszczyzny, Wychowaw-
stwo, też początki włoskiego, —
Adres Kurjer Pozn. zdw 57 672

Student
prawa, energiczny zdolny udzieli
korzystnie korepetycji, Kurjer
Poznański zdw 57 987, Specjal-
ność łacina,

Poszukuje
korepetytora studenta polonisty,
Warunki Kurjer Poznański
zdw 58 002

Francuzki
teoria, praktyka, również matu-
ryzostem, Ratajczaka 29 III, le-
wo, zdw 57 972

Książkowości
stenoğrafji, pisanie na maszy-
nie wycieczki tanie, Kurs ulgo-
wy rozpoczynamy 10 Postep Pl,
Sapieżyński 3a, zdw 57 957

**Szkoły tańców
profesora Szczerka**
rozpoczęły naukę, — Dom Rze-
mieślniczy, oddział Rzeczypospo-
lity 8, wysoki parter, zdw 57 938

Francuskiego
lekcji, konwersacji udzieli ad-
solwentka romanistki, dobry
akcent, dyplom zagraniczny go-
dzina 2 złote, Oferty Kurjer Poz-
nański zdw 57 935

Francuskiego
udziela korzystnie nauczycielka
(Sorbonistka), — Św. Marcina 64,
mieszkanie 13 (front),
zdw 58 094

Profesor
udziela matematyki, fizyki, Zgło-
szenia Kurjer Pozn., zdw 53 050

English
lady gives lessons, conversation,
Apply Kurjer Poznański zdw 58 200

Kawaler
lat 40, kupiec posiadający 2 skła-
dy dobrze prosperujące, pragnie
poznać panią w celu ożenku, Po-
sag dla wspólnego dobra pożądaty,
Łaskawe zgłoszenia możliwie
z fotografią do Kurjera Poznań-
skiego zdw 58 305, — Fotografiję
zwroć, Dyskrecja zapewniona,
zdw 58 305

Filologa
do francuskiego, łaciny poszukuje
natchmiast, Oferty Kurjer
Poznański zdw 58 280

Siedmioklasista
udzieli korepetycji z zakresu 6
klas gimnazjum humanistycznego
własnie, dobrze i tanie, Oferty
Kurjer Poznański zdw 58 194

Rutynowany
korepetytor-student udzieli pomocy
w nauce po najniższej cenie,
Zakres gimnazjum, Zgłoszenia
Kurjer Poznański zdw 58 055

Kursy
stenoğrafji, pisanie na maszy-
nach, księgowości rozpoczynam 3
i 7 września Tyran-Zaworska,
Strzelecka 33 i Poznańska 28/30,
III, zdw 55 515

Kroju
damskiego cztery tygodnie wie-
czorem, Salon Mód Szymański,
Waly Jana 9 zdw 58 445/6

Student
udzieli wszelkich korepetycji, —
Oferty Kurjer Pozn., zdw 58 329

Koncesjonowane
kursy kroju, szycia, — Dienne,
wieczorne System akademii, —
Szpotkańska, Marcin 18,
zdw 58 399

Poznańskie
Kursy Budownictwa
(Szkoła Przygotowawcza), Kra-
szewskiego 17, mieszkanie 15,
Pw 7139-56/416

**Szkoła Tańców
Stelli Kledeckiej**
Pocztowa 29, I, Kursy początku-
jące uzupełniające, lekcje prywat-
ne, zdw 58 224

80 gr
udzieli francuskiego student, Ku-
rjer Poznański zdw 58 332

Poszukuje
starszego profesora do udzielania
lekcji niemieckiego i francuskiego
samotną panią, Oferty Kurjer
Poznański zdw 58 337

English lessons
Leçons de français
M. Dolgow, Kreta 24, II, lewo,
Zgłoszenia 6—8 wieczorem,
zdw 58 373

**Dla uczennic szkół,
kursistek
seminarzystek**
pensjonat, Aleje Marcinkowskie-
go 19, Warunki bardzo przy-
stępne, zdw 58 391

25 MUZYKA

Lekcji muzyki
(fortepian) udziela absolwentka
państwowego konserwatorium —
Wawrzyniakówna, Szymańskiego
4 zdw 56 668

Gruntowne
lekcje gry fortepianowej i teorii
Wodna 8, zdw 50 759

Udzielam
lekcji gry na skrzypkach, tylko
w domach pierwszorzędnych, —
Przygotowuję do Konserwato-
rium Łaskawe zgłoszenia do Ku-
rjera Poznańskiego zdw 56 766

Gry
fortepianowej udzielam gruntow-
nie, Rencowa, Dąbrowskiego 5,
zdw 57 421

Pianistka
starsza, grająca biegle przyjmie
posadę za skromnem wynagro-
dzeniem, Oferty Kurjer Poznań-
ski zdw 57 310

Na
cztyre koncertowej lekcji gry
udziela „Lwówianin“, Kurjer Po-
znański zdw 57 610

Profesorka
fortepianu, dyplom wirtuozowski,
studia zagraniczne, nowoczesna
metoda, Wollfowa, Ratajczaka
29, III, zdw 57 971

Lekcji
gry fortepianowej udziela dyplomo-
wana nauczycielka Plac Świę-
tokrzyski 2, miesz. 5, zdw 57 959

Trio
lub kwartet, Zgłoszenia piśmienn-
ie z dołączeniem fotografii do
Hotelu Warszawskiego w Ko-
ściance, zdw 57 952

Lekcji
gry na skrzypkach udziela muzyk
opiewający ceny niskie Zgłoszenia:
Związek Muzyków, Waly Lesz-
czyńskiego 2, narożnik Libelta,
od 11—2 i od 6—8,
zdw 2225

Gry
mandoliny, gitary udzielam, —
Podgórna 13, Patschowska,
zdw 58 123

Pianista
akordion potrzebny zaraz, Zgło-
szenia pod 580 Kurjer Poznański
Gdynia, nw 5546

Skrzypka
(obligat) z boczniemi instrumenta-
mi oraz kontrabasistą z boczniemi
instr. poszukuje zaraz, Tylko siły
pierwszorzędne ze zbędną spiesznie
złożyć oferty Gdynia Grand Ca-
fé Fr. Rozynek, nw 5545

Pianino
dobrej marki kupię za gotówkę,
Oferty z podaniem ceny do Ku-
rjera Poznańskiego zdw 58 421

Fortepian
do wzięcia, lekcje muzyki, Młyń-
ska 3, III, lewo, zdw 58 451

12 złotych
miesięcznie gry fortepianowej dla
początkujących, Ratajczaka 11a,
mieszkanie 115, zdw 58 366

Czarliński
nauczyciel muzyki — (fortepian,
skrzypce), Kwiatowa 11, parter,
zdw 58 008

Poznańska
szkoła gry fortepianowej przy-
jmuje wpisy: Wodna 8 zdw 50 763

Udzielam
lekcji fortepianu początkującym,
Marsz Focha 137, mieszkanie 4,
zdw 58 041

Pianino
(fortepian) w dobrym stanie do
ćwiczeń w okolicy ul. Spokojnej
poszukuje dobrze grającego Oferty
podaniem ceny ul. Spokojna
31, mieszkanie 3, zdw 58 076

Lekcji
gry fortepianowej udziela Jadwi-
ga Sikorska dypl. konserw w
Lipsku, Pocztowa 5, II, przy-
jmuje 1—2, 6—7 zdw 58 481

**Szkoła Muzyczna
im. Chopina**
przyjmuje początkujących za-
awansowanych; — fortepian,
skrzypce, wiolonczela, organy,
śpiew solowy, Uczniowie dojeżd-
żający mają ulgi kolejowe, pla-
ca 4 część biletu miesięcznego,
Zgłoszenia codziennie kancelaria
Szkoły, ul. 27 Grudnia 19,
zdw 58 312

**Lekcji
gry na fortepianie**
udziela Halina Malinowska, b.
prof. Państwowego Konserwato-
rium w Poznaniu i Konserwato-
rium Wrocławskiego, Zgłoszenia
ul. Sew. Mielżyńskiego 1, III,
zdw 58 488

Śpiewu solowego
prof. Wł. Potemski przyjmuje za-
pisy Waly Zygmunt Augusta 2,
zdw 58 345

26 ROZRYWKA

**Kino Wilsona, Łazarz
Lzy ukojenia**
wstrząsający dramat miłości i
poświęcenia, zdw 57 974

Miły
pobyt w restauracji pod „Słoń-
cem“, Półwiejska 5, Obiady z 3
dań 9,00; oraz kolacje 0,90; co-
dzienne koncerty, separatki,
zdw 58 464

„Harfa“
„Burza“, Marszałka Focha 23,
zdw 58 390

KINO COLOSSUM
Zygryd Anno w świetnej komedii
„Rozkoszna Dziewczyna“,
Pw 7141-55/173

27 SZUKA PRACY

Ogłoszenia do 30 słów dla posu-
kujących posady w tej rubryce
obliczamy po jednej trzeciej cenie
drobnych

Emeryt
poszukuje jakiegokolwiek posady
za wikt i mieszkanie nawet ja-
ko robotnik na folwarku, Zgło-
szenia Kurjer Poznański zdw 57 230

Stefan Kaczorowski
Przedcz. pow. włocławski, lat 31,
samotny, pochodzi z dobrej rodzi-
ny, cieszny się dobrą opinią, dość
zrezygn. i zdolny, syn restauratora
poszukuje posady w majątku za
lokaję, za bardzo małym wynag-
rodzeniem, zdw 57 749

Piekarz
cukiernik poszukuje posady za-
raz, Oferty Kurjer Poznański
zdw 57 804

Służący
kawaler poszukuje posady od 1.
X., zna się na samochodzie, cen-
tralnem ogrzewaniu, okolica obo-
jetna, Może się okazać bardzo
dobrymi świadectwami, Oferty do
Kurjera Poznańskiego zdw 57 649

Szofer kawaler
z dobrymi poleceniami poważnych
firm poszukuje posady, Kurjer
Poznański zdw 57 609

Wychowawczyni
nauczycielka pozwolnie rządo-
we praktyka przyjmie posadę,
także bony Oferty Kurjer Po-
znański zdw 57 612

Student
prawa, mający 1½ roczną prakty-
kę skarbowa poszukuje posady
od 15 X. względnie zaraz, Oferty
do Kurjera Poznański zdw 57 623

Posługaczka
młoda sumienna uczciwa czysta
poszukuje posługi, Oferty Kur-
jer Poznański zdw 58 022

Prace
cielskie, jak murarskie wyko-
nuje podług umowy, Adres Kurjer
Poznański zdw 58 139

Gospodyni
samodzielną inteligentną szuka
posady u starszej samotnej oso-
by Łaskawe zgłoszenia do Ku-
rjera Poznańskiego zdw 57 956

Nauczycielka
młoda, świadcząca, pozwolnie
rządowe, specjalność matematy-
ka, francuski, zakres gimnazjum,
chętnie wyjeżdże na wieś posu-
kuje posady Oferty Kurjer Po-
znański zdw 57 954

Pokojowa
wykwalifikowana uczciwa przy-
jmuje posadę, Zgłoszenia Kurjer
Poznański zdw 57 948

Kucharka
młodsza, uczciwa, dobrem goto-
waniem, samodzielna, przyjmie
posadę, Zgłoszenia Kurjer Po-
znański zdw 57 947

Gospodyni kucharka
z dobrą praktyką, poszukuje po-
sady do kasyna lub hotelu —
Oferty Kurjer Pozn. zdw 57 946

Panienska
inteligentna z dobrego domu po-
szukuje posady do dzieci, pomoc
w nauce początki gry na forte-
pianie, oraz do szycia miejscow-
ność obojetna, Zgłoszenia Ku-
rjer Poznański zdw 57 982

Absolwentka
seminarium nauczycielskiego po-
szukuje posady jako nauczyciel-
ka do dzieci w wieku szkolnym,
najchętniej na wieś, Zgłoszenia
z podaniem warunków; Poznań-
Rataje 20, zdw 57 981

Kreślarz
poszukuje posady Oferty Kurjer
Poznański zdw 57 907

Pracznica
czysta i pracowita poszukuje
prania, Foltyniak Długa 7 mie-
szkanie 2 zdw 57 961

Studentka
uniwersytetu francuskiego za po-
kój utrzymaniem przyjmie posadę
demi-placę, Przygotuję do
szkół konwersacja, korepety-
cje zakres 4 gimn. Zgłoszenia
Kurjer Poznański zdw 57 404

Biurowy
poszukuje posady zaraz Kurjer
Poznański zdw 57 823

Natychmiast
obejme jakakolwiek prace biuro-
wa lub fizyczna, miejscowość
obojet

KURSY stenografji

pisania na maszynach, księgowości rozpoczynam
7 września i 1 października
L. TYRAN - ZAWORSKA
ul. Strzelecka 33 II. i Poznańska 29/30 III.

Polecił
młodsza, doświadczona, skromna gospośka, uczciwa, nadająca się do samodzielnego prowadzenia gospodarstwa domowego. Oferty do Kurjera Poznańskiego pod nr 2619

Kupiec
książkowy, dobry organizator, posiadający 2-3 tysiące złotych, szuka posady Branża ebojtna. Szczegółowe oferty do Kurjera Poznańskiego pod nr 2620

Buchalter
bilansista-organizator w przemyśle i handlu, poszukuje posady. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 58 278

Służąca
inteligentna poszukuje posady do wszystkiego. Oferty Kurjer Poznański zdw 58 408

Dziewczyna
uczciwa czysta z dobrym gotowaniem, prasowaniem sztywnej bielizny, dobrymi świadectwami, szuka posady do 1 osoby od 1. 10. Oferty Kurjer Pozn. zdw 58 405

Mechanik
z długoletnią praktyką, obeznan z maszynami rolniczymi, jak również z gorzelnią, mączkarnią, i młynem, światłem elektrycznym i gruntownym remontem samochodów, poszukuje posady, najchętniej w większym majątku ziemskim. Świadectwa i referencje Oferty „Par” Aleje Marcinkowskiego 11 pod 58 400. Pw 7 143-56 400

Młodszy pomocnik kupiecki z branży artykułów kuchennych i porcelany z dobrymi referencjami poszukuje posady za niską opłatą. Łaskawe oferty agentura Kurjera Poznańskiego Leszno, Komieniusza, nr 5544

Uczeń
fryzjerski z roczną praktyką pragnie się dołączyć Oferty Kurjer Poznański zdw 58 303

Oryginalne części zamienne do samochodów Dodge, Graham, Overland - Whippet i Studebaker dostarcza odwrotnie na prowincję. z w 10 824 AUTOSALES Władysław Kozłowski, Kraków, Filipa 11 tel. 140-88.

Dziewczyna
uczciwa poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 58 302

Panienska
z prowincji poszukuje posady do dzieci i lekkich prac domowych. Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdw 58 018

Kreślarz
poszukuje posady. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 58 087

Bielizniarka
pierwszorządna poza dom, w domu, Oferty Kurjer Poznański zdw 58 092

Kasjerka
ze znajomością prac biurowych, pisania maszyną, poszukuje posady, bardzo ciekawie w majątku. Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdw 58 205

Osoba
krytycznym położeniu uczciwa poszukuje posady popołudniowej. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 58 134

Panna
inteligentna zajmie się gospodarstwem u jednej osoby. Oferty Kurjer Poznański zdw 58 428

DZISIAJ W KINIE

Apollo: „Król Żebraków”.
Aurora: „Krawy Porachunek” i „Mus łapie złodziei”.
Colosseum: „Rozkoszna dziewczyna”.
Corso: „Najparadniejsza parada i Wędrowny Cyrk”.
Edison: „Zar miłości”.
Harfa: „Burza”.
Metropolis: „Szatan Gry” oraz rewja p. t.: „Hallo Ameryka”.
Odeon: „Moralność Pani Dulskiej”.
Renaissance: „Bitwa nad Sommą”.
Słońce: „Falszywy Marszałek”.
Tęcza: „Ponad Śnieg”.
Wilsona: „Lzy ukojenia”.

Sześcioklasista
gimn. szuka zajęcia w banku u adwokata lub w biurze technicznym. Oferty Kurjer Poznański zdw 58 261

Posługi
na cały dzień poszukuje Anna Kałużna, Marszałka Pocha 186. zdw 58 477

Pomocnik
z branży kolonialnej, win i wódek szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 58 386

Dziewczyna
uczciwa porządna, szuka posady do wszystkiego, bez gotowania, od 15. 9. lub od 1. 10. — Oferty Kurjer Poznański zdw 58 458

Aptekarz
aprobowany, władający także niemieckim językiem, poszukuje administracji, zastępstwa lub stałej posady najlepszej referencji. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 58 327

Absolwentka
W. Kursu M. Szkoły Handlowej poszukuje posady w biurze lub jako kasjerka w majątku. Oferty Kurjer Pozn. zdw 58 319

Registrator
adwokacki młodszy szuka posady. Oferty agentura Kurjera Poznańskiego, Krotoszyn, nr 5 554

Bławatnik
młodszy znający niemieckie, szuka posady zaraz lub później. — Oferty agentura Kurjera Poznańskiego, Krotoszyn, nr 5 553

Inteligentna nauczycielka
wychowawczyni przyjmie posadę do dzieci, jako bona, zna szycie, haft, wszelkie prace ręczne, zastąpi pania, lub zajmie się chora. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego pod zdw 58 443

Krawcowa
działa na wszystko poleca się w domu. Oferty Kurjer Poznański zdw 58 439

Inteligentny
szofer kupiec, szuka posady. — w wal w poważnych firmach jako szofer kupiec, szuka posady. Oferty Kurjer Pozn. zdw 58 237

Kucharka
z bardzo dobrym gotowaniem, szuka posady. — Oferty Kurjer Poznański zdw 58 302

Panna
znająca szycie, z dobrym poleceniem, poszukuje posady do dzieci lub niemowlęcia. Oferty Kurjer Pozn. zdw 58 377

Cholewkarńie
przy składzie skór obejmie na swój rachunek. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 58 271

Uczciwa
posługaczka poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 58 298

Krawcowa
dobrze polecona do poprawek składzie szuka posady. Oferty Kurjer Poznański z w 58 243

Panienska
znająca język polsko-niemiecki, zajmie się domem i dziećmi. Posiada dobre referencje. Oferty Kurjer Poznański zdw 58 248

Ogrodnik
5 lat praktyki dobre świadectwa, poszukuje posady jako żonaty lub samotny, w wym. zawodzie — długoletnia praktyka, zaraz lub później. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 57 944

Urządnic
gospodarczy, dobry gospodarz, z kilkonastoletnią praktyką w najintensywniejszych majątkach, z dobrymi referencjami, przyjmie zaraz jakakolwiek posadę, ewentualnie za kawalera. Teofil Matysiak, Poznań, ul. Starolectka 58/55, m. 2. zdw 57 941

Nauczycielka wychowawczyni
pozwolenie nauczania, bardzo dobre świadectwa, szuka pracy. — Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 57 936

Posługaczka
młodsza, uczciwa, pracowita poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 58 221

Służąca
starsza, dobrymi świadectwami, gotowaniem szuka zajęcia. Oferty Kurjer Poznański zdw 58 347

Służąca
poszukuje posady zaraz lub 15 do wszelkich prac domowych. Oferty Kurjer Poznański zdw 58 336

Inteligentna
osoba, dobrze polecona zajmie się całkowitem gospodarstwem u bezdzietnych lub samotnych. Oferty Kurjer Poznański zdw 58 346

Biuralistka
maszynistka z dwuletnią praktyką, poszukuje posady w biurze lub u adwokata, albo na majątku do pomocy w kasie. Kurjer Poznański zdw 58 369

Ogrodnik kawaler
z dobrymi świadectwami, poszukuje posady samodzielnej od 1. 10. lub później. Oferty Kurjer Poznański jw 1 399

Sierota
z dobrym gotowaniem, uczciwa, z własną pościelą poszukuje posady do wszystkiego. Oferty Kurjer Poznański zdw 58 252

Na sezon jesiennie-zimowy polecam:

Zurnale na suknie, kostjmy i piaszcze 1,—
Kroje do żurnala „Suzanne“ stale na składzie 0,30
Podręczniki do wszystkich robót ręcznych 0,50
Manekiny męskie i damskie do krawiectwa 25,—
czyzny . . . . . od zł za sztukę.

S. Kałamajski

Poznań Toruń
Upzejmie zwracam uwagę na wystawę w oknie!
Pw 7052-3-35-234

28 WOLNE MIEJSCA
Sprzedawcy
na towary spożywcze potrzebni. Kaucja 600 zł Oferty Kurjer Poznański zdw 58 033

Kucharki
z dobrym gotowaniem i sprzątaniami i freblanki do dwóch chłopczyków 2 i 3 letnich poszukuje na wyjazd kilkumiesięczny do Szwajcarii. Zgłoszenia pierwszorządnych sił z dobrymi świadectwami przyjmuję 8 i 9 września, godz. 2-3 Ogrodowa 13 parter, prawo.

Do Katowic
potrzebna zaraz lub od 15. 9. uczciwa, czysa z zdrowa dziewczyna do wszelkich prac z samodzielnym dobrem gotowaniem praniem i prasowaniem sztywnej bielizny (2 osoby z dzieckiem). Zgłoszenia Słowackiego 48, skład zdw 57 762

Ekspedjentka
samodzielną, poleconą do pieczywa zgłosi odpisy świadectw i wa runki do Kurjera Poznańskiego zdw 57 867

Wieczorny kurs półroczny
księgowości podwójnych rachunków i prac kantorowych przy Liceum handlowym Izby przemysłowo-handlowej w Poznaniu Informacje i zapisy w kancelarii Wrocławskiej 17 codziennie 19-20. zdw 50 314

Doradca prawny
poszukuje natychmiast inteligentnego, uzdolnionego młodszego praktykanta na prowincję Kongresówki Warunki według umowy Wyczerpujące oferty do Kurjera Poznańskiego pod dw 934

Portjer
hotelowy, obeznan z centralnym ogrzewaniem, z dobrymi świadectwami, kawaler, b. — odrymans wojskowy, potrzebny do pierwszorządnych hotelu na prowincji. Zgł. „Par”. Aleje Marcinkowskiego 11 pod nr. 35.132. Pw 7106 35.132

Ucznia
z ukończoną szkołą handlową przyjmie Karol Adamski, skład żelaza Poznań ul. Wielka 25. Pw 7131-56.395

Poszukuje
się na probostwo zarządczyni z lepszemu domu, znającej się na całkowitem gospodarstwie domowym, ogrodnictwie hodowli drobiu. Oferty z życiorysem i referencjami w odpisie nadesłać do Kurjera Pozn. pod dw 983

Agenci wszelkich branż oraz domokrażni
poważnie zarobią przy biżuterji galanterji w Poznaniu. Aleje Marcinkowskiego 2 „Emzet”. 56 491

Uczeń
sumienny i biegły w rachunkach może się zaraz zgłosić. Konsum. Urząd. Polskich, Żupańskiego 1. zdw 58 223

Marszantka
potrzebna. Wodna 23, kapelusze damskie. zdw 58 216

Chcesz
otrzymać posadę? Naucz się pisać na maszynie „Remington”. Zapisz codziennie w firmie Block-Brun w Poznaniu, Plac Wolności 8, I. piętro. Pw 5709-30.91

Odpisy maszyn
Ogrodowa 16, m. 5 zdw 58 103

Pensja 320
stała posada za wypożyczenie kilku tysięcy, bankowe zabezpieczenie. Oferty Kurjer Poznański zdw 57 695

Samodzielny
cukiernik potrzebny zaraz. Reflektuje na dobrego, pilnego fachowca. Zgłoszenia z odpisem świadectw do Kurjera Poznańskiego nr 5543

Uczeń
do zakładu fotograficznego potrzebny. Poznań, Stary Rynek 11, nr 2 632

Robótki
wszelkie na własnych powierzchniach w materiałach rysuje tanio Wysoka 4 (przy Piekarach) — podwórce parter. zdw 58 424

Marszantka
młodsza potrzebna z lepszą praktyką. Matejki 1, Niemijska, zdw 58 436

Panienska
do dziecka i pracy domowej potrzebna zaraz. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 58 435

Manicurzystka
specjalistka potrzebna. Izdebski, Plac Wolności 18, Pw 7147-56.414

Akwizytorów
na Poznań lub okolice 50 procent prowizji. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 58 382

Agenci
potrzebni do sprzedaży obrazów (handel obnośny), wysoka prowizja. Mikulski, ul. Bnińska, dom p. Łagody, Komandoria, zdw 58 383

Uczeń
piekarski może się zgłosić. Ul. P. Wawrzyńska 6 (piekarnia), zdw 58 318

Dentysta
przyjme syna porządną rodziny naukę techniki dentystycznej, wolne: stół, stacja, prowincja. Oferty Kurjer Pozn. zdw 58 106

Uczennice
do robót ręcznych potrzebne. — Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 58 051

Służącej
przychodniej z gotowaniem poszukuje Strzelecka 3a, II. m. 6. zdw 58 215

Poszukuje
świetnej kucharki. Zgłoszenia pod nr . . . . . Takie ogłoszenie drobne za cenę 90 groszy już wystarczy, by móc otrzymać masę ofert, ale tylko z ogłoszenia, które ukazało się w Kurjerze Poznańskim, który czytają bogaci i biedni

Poszukujemy
zaraz fachowego kierownika, z większą kaucją do nowopobudowanego hotelu połączonego z restauracją. Urządzenie zachodnio-europejskie. Zgłoszenia Długowicza, Katowice, ul. Francuska 8, zdw 58 155

Panna do dzieci
łagodna i czysta z dłuższą, dobrą praktyką do 2 dzieci — 1 1/2 i 3 1/2 r. — zaraz lub 15. 9. Zgłoszenia Staszica 5, II., mieszkanie 9 od 4-6. zdw 58 137

Krawiec krojczy
który pożyczyc może ca z 4000 pod gwarancją pierwszorzędnemu zakładowi krawieckiemu i który chciałby się w tym zakładzie dalej wyszkolić otrzyma zaraz stałą i solidną posadę za dobrem wynagrodzeniem. Oferty Kurjer Poznański zdw 58 059

Panienska
inteligentniejsza, która chciałaby wyczyć się na laborantkę roentgenologiczną, poszukiwana. Warunek: znajomość pisania na maszynie. Oferty z własnoręcznie napisanym życiorysem zdw 58 240

Maż do żony, ondulującej sobie włosy: — Czyś ty się przypadkiem nie pomyliła w żelazkach, prasując moje spodnie?

(Matin Paryż). S. F.

ŚWIADA NAMA RATUNKU!

1 dolara za każdą żywą pluskwę znaną po przeprowadzeniu dezynfekcji preparatem „Fumigatore Cimex” sownaniu się do sposobów użycia wyplaciny natechniast „Fumigatore Cimex” jest świecą dezynfekcyjną tępiącą radykalnie w ciągu 5 godz. wszelkie insekty, (pluskwy, wszy, mole, kraluchy) i mikroby chorobotwórcze po wypadkach chorób.

Zakłady Chemiczne - Dezynfekcyjne „SALVATOR”
Katowice, ul. Teatralna 10. Tel. 29-01. Tw 1521

Do nabycia we wszystkich aptekach i drogerji. Biuro dezynfekcyjne w Poznaniu: Roman Karczewski, Chelmońskiego 9, tel. 71-14. Ponadto we wszystkich polskich ośrodkach biura dezynfekcyjne p.f. „Fumigatore Cimex”.

Służąca
do wszystkiego potrzebna. Półwiejska 5, restauracja, zdw 58 465

Piekarz
kierownik do zaprowadzenia piekarni, albo wydzierżawie. Zgłoszenia spieszne Kawiarnia Riviera, Solacz, Poznań. zdw 58 452

Fryzjer
damski może się zgłosić zaraz. — „Renaissance”. Aleje Marcinkowskiego 24. zdw 58 254

Uczeń
do zakładu fotograficznego potrzebny. Poznań, Stary Rynek 11, nr 2 632

Marszantka
młodsza potrzebna z lepszą praktyką. Matejki 1, Niemijska, zdw 58 436

Panienska
do dziecka i pracy domowej potrzebna zaraz. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 58 435

Manicurzystka
specjalistka potrzebna. Izdebski, Plac Wolności 18, Pw 7147-56.414

Akwizytorów
na Poznań lub okolice 50 procent prowizji. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 58 382

Agenci
potrzebni do sprzedaży obrazów (handel obnośny), wysoka prowizja. Mikulski, ul. Bnińska, dom p. Łagody, Komandoria, zdw 58 383

Uczeń
piekarski może się zgłosić. Ul. P. Wawrzyńska 6 (piekarnia), zdw 58 318

Dentysta
przyjme syna porządną rodziny naukę techniki dentystycznej, wolne: stół, stacja, prowincja. Oferty Kurjer Pozn. zdw 58 106

Uczennice
do robót ręcznych potrzebne. — Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 58 051

Służącej
przychodniej z gotowaniem poszukuje Strzelecka 3a, II. m. 6. zdw 58 215

SNIEG TATRZAŃSKI

PUDER NR 755

ZŁ 1.50

FALKIEWICZ-POZNAŃ

Pw 6 982-34.62

Humor zagraniczny

Maż do żony, ondulującej sobie włosy: — Czyś ty się przypadkiem nie pomyliła w żelazkach, prasując moje spodnie?

(Matin Paryż). S. F.

Przedpłata na wrzesień 1931, za oba wydania razem włącznie tygodniowego dodatku „Ilustracja Poznańska” i „Nowiny Sportowe” w Poznaniu w eksped. zł 4.00, w agencjach w mieście zł 4.50, z odnośnym em do domu w Poznaniu zł 4.70, z odnośnym przez pocztę poza Poznaniem miesięcznie zł 5.01 kwartalnie zł 15.03, pod opaską miesięcznie w Polsce zł 9.00, w innych krajach zł 11.00. W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków i t. p. wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.

W wydaniach wielkoformatowych i uroczystościowych poprzedza normalną codzienną część numeru z reklamami i ogłoszeniami, materiał poświęcony danej uroczystości. Telefony do Redakcji i Administracji: 4461, 1476, 3307, 3524, 3525, 4072, w niedziele, święta i nocą tylko 1476 i 3524, filja Stary Rynek 2305. — P. K. O. Poznań nr. 200 149.

Ogłoszenia na stronie 6-lamowej 25 gr. na stronie 4-lamowej przy końcu tekstu redakcyjnego 60 gr. na stronie czwartej 100 gr. na stronie drugiej 120 gr. przed wiadomościami potocznie 200 gr. od 1-lamowego milim. Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca 20% nadwyżki. Ogłoszenia do wydania porannego przyjmujemy do godz. 18.30 w nagłych wypadkach do godz. 22 u stróża do wydania wieczornego „drobne” do godz. 11 większe dłużej według możliwości. Drobne ogłoszenia: słowo napisowe (tłuste) 25 gr. każde dalsze słowo 15 gr. Za różnicę między zestawem a wysokością ogłoszenia powstałe wskutek matrycowania wydawnictwo nie odpowiada.